JAN DARK

Altı Sahneyle Bir Sondeyişten
Oluşan Tarihsel Oyun

KİŞİLER

Robert (Yüzbaşı Robert de Baudricourt)
Kâhya
Jan Dark (I. Sahne)
Poulengey (Bertrand de Poulengey)
La Tremouille
Başpiskopos
Uşak
Mavisakal (Gilles de Rais) (II. Sahne)
La Hire
Dauphın (Kral Charles VII)
La Tremouille Düşesi
Nedimeler, Saraylılar
«Jack» Dunois (Piç Dunois) (III. Sahne)
Emirler
Warwick (Richard de Beauchamp, Warwick Dükü)
Papaz (John de Stogumber) (IV. Sahne)
Cauchon (Beauvais Piskoposu)
Engizisyon Yargıcı
Savcı (Rahip D'Estivet)
Courcelles (Dominik Papazı) (VI. Sahne)
Ladvenu
Cellatbaşı (Sondeyiş)
Asker
Adam

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

I. SAHNE

1429 yılında Lorraine ve Champagna arasında uzanan Meuse Irmağı kıyısındaki Vaucoulers Kalesi'nde, güzel bir bahar sabahı.

Toprak sahibi askerlerden Yüzbaşı Robert de Baudricourt, yakışıklı, güçlü, hareketli, ama irradeden yoksundur. Bu kusurunu gizlemek için, alışageldiği gibi, bir öfke fırtınası kesilip kâhyasını kasıp kavurur. Kâhya da eti cılız, saçı cılız bir biçare solucan. Yaşı 18 ile 55 arasında olabilir. Adamın böylesi hiçbir zaman çiçek açmaz ki solsun.

İkisi, kalenin birinci katında güneşli, taş bir odadadırlar. Sağlam meşeden sade bir masanın başında, masaya uygun bir sandalyede oturan yüzbaşı soldan profil verir. Kâhya masanın karşısında dikilir; böyle sükûm püklüm durmaya dikilmek denirse tabii. Dikey tirizli bir on üçüncü yüzyıl penceresi arkasında açık durur. Ona yakın köşedeki küçük kulenin dar kemerli kapısı avluya inen dönemeçli merdivene açılır. Masanın altında dört ayaklı bir iskemle, pencerenin altında da bir tahta sandık vardır.

ROBERT : Hiç yumurta yokmuş. Hiç yumurta yok ha, Allahın cezası! Başına yıldırımlar inesice! Hiç yumurta yok da ne demek?

KÂHYA : Suç bende değil, efendim. Yaradana kurban olayım, bu onun hikmeti.

ROBERT : Günaha girme. Bana yumurta yok diyorsun. Sonra suçu Yaradana atıyorsun.

KÂHYA : Elimden ne gelir efendim? Kendim yumurtlayamam ki.

ROBERT *(alaylı)* : Bak şu rezile. Bir de alay ediyor.

KÂHYA : Haddime mi düşmüş? Tanrı biliyor ya, bizler de sizin gibi yumurta yüzü görmüyoruz. Tavuklar yumurtlamıyor.

ROBERT : Yok canım. *(Ayağa kalkarak)* Şimdi beni can kulağıyla dinle.

KÂHYA *(aşağıdan alarak)* : Başüstüne efendim.

ROBERT : Ben neciyim burda?

KÂHYA : Necisiniz efendim?

ROBERT : Söyle kimim ben? Şu Baudricourt ilindeki en büyük toprak sahibi, şu koskoca Vaucouleur Kalesi'nin komutanı Robert miyim, yoksa sığırtmaç mı?

KÂHYA : Aman efendim. Buralarda kraldan çok sizin borunuz öter.

ROBERT : Tamam. Tastamam, ya sen kimsin?

KÂHYA : Ben bir hiçim efendimiz. Sadece sizin kâhyanız olmak onuruna ermiş bir hiç.

ROBERT *(söylediği her sıfatla onu duvara doğru iterek)* : Yoo, kendine haksızlık etme. Aynı zamanda Fransa'nın en beceriksiz, en mızıkçı, en kazıkçı, bir ayak üstünde bin yalan söyleyen, boyu sırık aklı kırık kâhyası da sensin.

KÂHYA *(sandığın üstüne çökerek)* : Ne denir, sizin gibi büyük bir adamın gözünde böyleyimdir zahir.

ROBERT : Kabahat gözümde mi ulan?

KÂHYA *(aman dilercesine yaklaşarak)* : Aman efendimiz,

siz benim en masumca sözümü evirir çevirir...

ROBERT : Seni evire çevire dövmemi istemiyorsan kaç yumurta var diye sorduğum zaman cevher yumurtlama.

KÂHYA : Aman efendim...

ROBERT : Aman efendim, zaman efendim anlamam. Üç benekli tavuğumla, kara tüylüsü Champagna'daki bütün tavuklara taş çıkartır yumurtlamada. Bir de kalkmış utanmadan yumurta yok diyorsun. Kim çaldı yumurtaları? Çabuk söyle. Yoksa seni tekme tokat şu kuleden dışarı uğratırım. Hem de yalancının daniskası, hırsızın dikâlâsı olduğunu ilan ederek. Dün süt de azalmıştı unutma.

KÂHYA *(umutsuzca)* : Biliyorum efendim. Bilmez olur muyum? Süt yok, yumurta yok. Yarın büsbütün ağzımızı havaya açacağız.

ROBERT : Demek bu kez toptan çalacaksın.

KÂHYA : Tanrı esirgesin. Kimsenin bir şey çalacağı yok. Ama bizi büyülediler. Büyüyle elimiz kolumuz bağlandı.

ROBERT : Sen o masalı başkalarına yuttur. Robert de Baudricourt büyücüleri yakar, hırsızları da ipte sallandırır. Öğlene kadar bana kırk beş elli yumurtayla iki güğüm süt getirmezsen, Allah yarattı demem, kemiklerini kırarım.

KÂHYA : Beni öldürseniz de yumurta bulamam. O kız kapımıza dayandı ya bir kere. Ne yapsanız boş.

ROBERT : O kız mı? Hangi kız? Sen neler söylüyorsun kuzum?

KÂHYA : Lorraine'li Bakire, Domrémy'den gelen kız.

ROBERT *(öfkeyle ayağa kalkar)* : Allah kahretsin. Cehennemin dibine gitsin. İki gün önce beni görmeye kalkan o deli kız buralarda mı hâlâ? Şunu babasına gönder, benden de selam söyle bir temiz dövsün, dememiş miydim sana?

KÂHYA : Kıza git diyorum, ama laf anlamıyor.

ROBERT : Lütfen gitmesini söyle, demedim; defet burdan, dedim. Elinin altında elli tane silahlı adam var. Uşaklar da sürü sepet. Bu kızdan korkuyor musun?

KÂHYA : Kız öyle kararlı ki, efendim.

ROBERT *(yakasına yapışarak)* : Kararlı demek. Şimdi seni merdivenlerden aşağı yuvarlayacağım.

KÂHYA : Aman, gözünüzü seveyim efendim.

ROBERT : Haydi kararlı davran da beni durdur bakalım. Kolay iş bu. Bir sürtüğün bile elinden geliyor.

KÂHYA *(kendisini tutup havaya kaldıran efendisinin elinde)* : Efendimiz, efendimiz, beni dışarı atmakla ondan kurtulamazsınız. *(Robert onu salıverir. Kâhya dizüstü düşer.)* Siz benden çok daha azimlisiniz efendim. Ama kız da öyle.

ROBERT : Ben senden daha güçlüyüm sersem herif.

KÂHYA : Hayır efendim. Neden bu değil. Asıl güçlü olan iradeniz. Kız bizlerden çok daha zayıf. Bacak kadar çocuk. Ama onu buradan uzaklaştıramıyoruz.

ROBERT : Sizi gidi köpek sürüsü. Korkuyorsunuz ondan.

KÂHYA *(çekinerek kalkar)* : Hayır efendim. Korktuğumuz sizsiniz. Ama o bizi yüreklendiriyor. Hiçbir şeyden korkacak göz yok onda. Belki siz korkutabilirsiniz.

ROBERT *(suratı asık)* : Belki. Kız nerde şimdi?

KÂHYA : Aşağıda, avluda. Her zamanki gibi askerlerle konuşuyor. Dua etmediği zaman hep askerlerle konuşur.

ROBERT : Ne duası? Budala! Dua ettiğine inanıyorsun ha! Böyle hep askerlerle konuşan kızları tanırım. Benim de ona bir çift sözüm var. *(Pencereye yaklaşıp aşağıya seslenir.)* Hey! Buraya bak!

BİR KIZ SESİ *(parlak ve güçlü)* : Beni mi çağırdın?

ROBERT : Seni.

JAN : Zatın komutan mı olur?

ROBERT : Evet, küstah kız, zatım komutan olur. Buraya gel. *(Avludaki askerlere)* Ona yol gösterin. Çabuk getirin karşıma. *(Pencereden ayrılıp büyüklenerek masasının başına kurulur.)*

KÂHYA *(fısıldayarak)* : Kız aklına asker olmayı koymuş. Sizden asker giysileriyle zırh istiyor. Bir de kılıç *(Robert'in arkasına saklanır.)* Kuşanacakmış.

(Jan, kule kapısında görünür. On yedi on sekiz yaşlarında güçlü kuvvetli bir köylü kızı. Sırtında kırmızı giysisiyle derli toplu bir görünüşü vardır. Yüzü çok değişik bir yüzdür. Gözleri birbirinden çok ayrık, hayal gücü fazla insanlarda çoğu zaman rastlandığı gibi çok iridir. Uzun, biçimli bir burnu, iri burun delikleri vardır. Üstdudağı kısa, ağzı dolgun ve azimlidir. Güzel sağlam çenesi dünyaya meydan okur gibidir. Sonunda Baudricourt'un huzuruna kabul edilmekten sevinçli, onu yola getireceğinden umutlu masaya yaklaşır. Adamın çatık kaşları onu hiç ürkütmez. Sesi normal zamanlarda candan, okşayıcı, güvenli, çekici, karşı konulması çok güç bir sestir.)

JAN *(karşısında diz kıvırarak)* : Günaydın komutanım. Komutanım, bana bir at, bir zırh, birkaç asker verip Dauphin'e yollayacaksın. Efendimiz böyle buyurdu.

ROBERT *(çok kızgın)* : Efendiler götürsün seni. O efendin olacak iblise söyle. Emir kulu yok karşısında. Bana adıyla sanıyla Baudricourt Hâkimi derler. Hükümdarımdan başka kimsenin emrini dinlemem.

JAN : Tamam, komutanım. Benim Efendim de yerin göğün Hükümdarıdır.

ROBERT : Aa, bu kız düpedüz deli. *(Kâhyaya)* Neden daha önce söylemedin mankafa herif?

KÂHYA : Aman, onu kızdırmayınız, efendimiz. Ne isterse veriniz.

JAN *(sabırsız, ama dostça)* : Anlaşıp halleşinceye kadar

herkes bana deli diyor, komutanım. Ama benim aklıma koyduğu şeyleri senin yapman Tanrı buyruğudur.

ROBERT : Seni babana yollayıp aklın başına gelesiye dövdürmem de Tanrı buyruğudur. Ya buna ne buyrulur?

JAN : Yaparım sanıyorsun, ama göreceksin işlerin gidişi değişecek. Hani, beni görmeyecektin. Bak, karşındayım işte.

KÂHYA *(yalvarırcasına)* : Gördünüz mü efendim?

ROBERT : Sen çeneni tut!

KÂHYA *(yaranırcasına)* : Başüstüne efendim.

ROBERT *(kendine güveni azaldığı için Jan'a yüzünü ekşiterek)* : Seni kabul ettik diye yüz buldun değil mi?

JAN *(tatlılıkla)* : Doğru komutanım.

ROBERT *(yenilmeye başladığını hisseder. İyi tanıdığı ve kendisini tedirgin eden bu duyguyu bastırmak için iki yumruğunu güm diye masanın üstüne indirir. Göğsünü şişirerek)* : Beni iyi dinleyin. Kim olduğumu göstereceğim şimdi.

JAN : Aman ne iyi, komutanım. At, on altı franga patlar. Az para değil. Ama zırhı bedavaya getiririm. Üstüme uyacak bir er zırhı buldum mu tamam. Ben çok dayanıklıyımdır. Seninki gibi ölçüye göre ısmarlanmış güzel bir zırh gerekmez bana. Fazla asker de istemem. Orleans'ı kuşatmam için ne gerekliyse Dauphin bana verecek nasıl olsa.

ROBERT : Orleans'ı kuşatman için mi?

JAN *(sade bir tavırla)* : Evet, komutanım. Tanrı beni bunun için yolladı. Yanıma üç tane iyi adam katsan yeter. Zaten benimle gelmeye söz verenler var. Küçük Pol, Jack, bir de...

ROBERT : Küçük Pol ha? Şu yüzsüze bak. Koca Poulengey senyöründen Küçük Pol diye söz etmeye utanmıyor musun, yüzüme karşı?

JAN : Arkadaşları onu böyle çağırıyorlar efendim. Başka

adı olduğunu bilmiyordum. Jack...

ROBERT : O da Mösyö Jean de Metz, olsa gerek.

JAN : Evet efendim. O da benimle gelmeye dünden hazır. Çok iyi yüreklidir. Fakirlere dağıtmam için bana para veriyor. Sanırım gelenler arasında Okçu Richard ile adamları bir de Sofu Jean olacak. Sen hiç zahmete girmeyeceksin komutanım. Ben her işi ayarladım. Senden emir vermesi.

ROBERT *(şaşkınlıkla onu süzer)* : Pes doğrusu, pes! Şu Allahın cezası...

JAN : Hayır, komutanım, Allahın ihsanı. Her gün benimle konuşan kutsal ermişler, Catherine ile Marguerite, senin için şefaat dileyecekler. Doğru cennete gideceksin. Benim ilk yardımcım olarak da dünya durdukça adın anılacak.

ROBERT *(hâlâ çok sıkıntılı, ama yeni bir ipucu gördüğü için tonunu değiştirerek, Kâhya'ya)* : Mösyö de Poulengey için dedikleri doğru mu?

KÂHYA *(hevesle)* : Evet, efendim. Mösyö Jean de Metz'in onunla gitmek istediği de doğru.

ROBERT *(düşünceli)* : Hmm. *(Pencereden seslenir.)* Hey, asker! Mösyö de Poulengey'i bana yolla. *(Jan'a)* Çık dışarı. Avluda bekle.

JAN *(parlak bir gülümseyişle)* : Başüstüne komutanım. *(Dışarı çıkar.)*

ROBERT *(Kâhya'ya)* : Sen de peşinden git kuş beyinli. Kıza göz kulak ol. Onu gene çağıracağım.

KÂHYA : Allah rızası için çağırın efendim. Boş kalan folluklarımızı düşünün.

ROBERT : Sen de çizmemi. Kıçına inmesin de.

(Kâhya acele uzaklaşırken kapıda Bertrand de Poulengey ile karşılaşır. Bu, otuz altı yaşlarında, beyaz tenli, yumuşak derili Fransız çelebisi, askeri inzibat görevlisi olarak görevlendirilmiştir. Düş görürcesine dalgın, kendisiyle konuşul-

madığı zaman seyrek ağzını açan, o zaman da yavaş ve kesin konuşan bir adam. Gösterişçi, ağzı kalabalık, görünüşte enerjik, ama aslında iradesiz Robert'in tam karşıtı. Kâhya ona yol verdikten sonra gözden kaybolur. Poulengey selam verir. Ayakta emir bekler.)

ROBERT *(içtenlikle)* : Hizmet istemek için değil, dostça konuşmak için seni çağırdım, Küçük Pol. Otur. *(Masanın altındaki iskemleyi ayağıyla iter. Poulengey rahat duruşa geçerek içeriye girer. İskemleyi masayla pencere arasına yerleştirir. Düşünceli bir tavırla oturur. Robert masanın ucuna ilişerek yarenliğe başlar.)* Şimdi beni iyi dinle, Pol. Seninle babaca konuşacağım. *(Poulengey ona ciddi bir bakış fırlatır, ama bir şey söylemez.)* Şu ilgilendiğin kız var ya. Kendisini gördüm, konuştum. Birincisi, kızın aklından zoru var. Tabii, bu önemsiz. İkincisi, sıradan bir çiftlik yosması değil. Bir burjuva. Bu hayli önemli. Sınıfını iyi tanırım. Babası geçen yıl bir davada köyünü temsil etmek için buraya gelmişti. Köyün ileri gelenlerinden. Çiftlik ağası sayılmaz, ama ırgat da değil. Toprağını kendi işleyip geçimini sağlıyor. Böyleleri adamın başını ağrıtır. Kızı Dauphin'e götürüyorum diye kandırıp kaçırmak sana çok basit görünebilir. Ama bir kazaya uğrarsa benim başım derde girer. Çünkü babasının derebeyi benim. Kızın güvenliği benden sorulur. Onun için benden sana dost öğüdü. Bu kızdan elini çek.

POULENGEY *(özellikle etkili)* : Bu kız için öyle şeyler düşünmek Meryem Ana'ya yan bakmaktan farksızdır benim gözümde.

ROBERT *(masadan inerek)* : İyi ama, gerek senin, gerek Jack ile Richard'ın kendisiyle birlikte gitmeye hazır olduğunuzu söylüyor. Meramınız ne? Onun Dauphin'e gitmeye kalkışmasını ciddiye almıyorsun umarım.

POULENGEY *(ağır ağır)* : Bir şey var bu kızda. Aşağı-

daki muhafızlar koğuşunda ağzı bozuk, gönlü kara olanlar eksik değildir. Ama onun kadınlığıyla ilgili bir tek kelime çıkmadı ağızlarından. Önünde küfür etmez oldular. Bir şey var bu kızda, ne bileyim... Denemeye değer belki.

ROBERT : Haydi canım sen de! Aklını başına topla. Sağduyudan yana pek nasibin yoktur ya, bu kadarı da fazla. *(Kızarak uzaklaşır.)*

POULENGEY *(hiç aldırmadan)* : Sağduyu ne işe yarar? Şuncacık sağduyumuz olsa Burgonya Dükü'yle, İngiliz Kralıyla birleşirdik. Ta, Loire'a kadar ülkenin yarısı onların elinde. Paris onların elinde. Bedford Dükü'ne teslim olmak zorunda kaldığımızı, bu kalenin geçici olarak sizin komutanızda bırakıldığını siz benden iyi bilirsiniz. Yani içinde bulunduğumuz kale bile onların elinde. Dauphin bir fare gibi Chinon'da bir köşeye sıkıştırılmış. Yalnız saldırmaya hiç niyeti yok. Yasal kral olduğu bile şüpheli. Annesi değil, diyor. Ondan iyi kim bilecek? Düşünün, Kraliçe bile özoğlu için yasal değil diyor.

ROBERT : Ne yapsın kadın, kızını İngiliz Kralıyla evlendirdi. Onu suçlayabilir misin?

POULENGEY : Kimseyi suçlamıyorum. Ama onun yüzünden Dauphin piç gibi ortada kaldı. Kendimizi aldatmayalım. İngilizler Orleans'ı alacaklar. Piç Dunois bile onları durduramayacak.

ROBERT : Önceki yıl Montergis'de İngilizleri yenmiştik. Ben de yanındaydım.

POULENGEY : Askerleri artık iyice sindi. Adam mucize yaratamaz. Oysa bizim tarafı ancak bir mucize kurtarabilir.

ROBERT : Mucizeler iyidir, Pol'cuğum, gel gör ki yeryüzünde artık görülmez oldular.

POULENGEY : Ben de öyle sanırdım, ama şimdi pek emin değilim. *(Kalkıp düşünceli düşünceli pencereye doğru*

yürür.) Bir şey var bu kızda.

ROBERT : Mucizeler yaratacağına mı inanıyorsun?

POULENGEY : Bence kendisi bir parça mucize. Elimizdeki son koz bu zaten. Yenilgiye boyun eğmektense ondan yararlansak daha iyi olmaz mı?

ROBERT : Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?

POULENGEY : Düşünebileceğimiz başka çare kaldı mı?

ROBERT : Bana bak Küçük Pol, benim yerimde olsan böyle bir kızın seni at alacağım diye on altı franktan etmesine razı olur muydun?

POULENGEY : Atın parası benim cebimden çıkacak.

ROBERT : Yok yahu!

POULENGEY : İnanıyorum bu işe.

ROBERT : Kumar oynamak bu senin yaptığın. On altı frangı çarçur edeceksin.

POULENGEY : Kumar değil.

ROBERT : Kumar değil de ne?

POULENGEY : Sağlam iş. Kızın sözleri, Tanrıya yürekten inanışı içime ateş saldı.

ROBERT *(ondan umudu keserek)* : Eyvahlar olsun! Sen de onun kadar delisin.

POULENGEY *(inatla)* : Şimdi bizi ancak birkaç deli kurtarabilir. Baksanıza akıllılar sayesinde nasıl karaya oturduk.

ROBERT *(kararsızlığı hiç de güçlü olamayan iradesini bastırmaya başlamıştır)* : Enayi yerine konulmak istemem. Ama sen bu kadar eminsen...

POULENGEY : Onu Chinon'a götürecek kadar eminim. Siz alıkoymazsanız tabii?

ROBERT : Oldu mu ya? Sorumluluğu benim üstüme yüklüyorsun.

POULENGEY : Ne türlü karar verirseniz verin, sorumluluk sizin üstünüzde.

ROBERT : Gördün mü başıma gelenleri... *(Jan'ın kendisi için karar vereceğini bilinçaltında sezerek üşengeç bir*

adım atar.) Kızla bir daha konuşsam mı acaba?

POULENGEY *(kalkarak)* : Tabii. *(Pencereye gidip seslenir.)* Jan!

JAN'IN SESİ : Bizi gönderiyor mu Küçük Pol?

POULENGEY : Gel buraya! Yukarı çık. *(Robert'e dönerek.)* Sizi onunla yalnız bırakayım mı?

ROBERT : Hayır. Burada kal da destekle beni.

(Poulengey sandığın üstüne oturur. Robert gösterişli sandalyesine döner. Daha fazla şişinmek için ayakta durur. Jan iyi haberlerle dolu içeriye girer.)

JAN : Atın yarı parasını Jack verecek.

ROBERT : Yaa! *(Balon gibi sönerek yerine oturur.)*

POULENGEY *(ciddi)* : Otur Jan.

JAN *(biraz çekingen Robert'e bakarak)* : Oturabilir miyim?

ROBERT : Sana otur dediler.

(Jan diz kırarak ikisinin arasındaki iskemleye oturur. Robert en zorbaca tavrını takınarak şaşkınlığını gizlemeye çalışır.)

ROBERT : Adın ne?

JAN *(konuşkan)* : Lorraine'de beni Janin diye çağırırlar. Ama burada, Fransa'da Jan'ım. Askerler de Kızların Hası diyorlar.

ROBERT : Lakabın ne?

JAN : Lakap mı? Nedir o? Babam kendisine Arklı der. Ben bilemeyeceğim. Babamı tanırsın. Hani...

ROBERT : Evet. Hatırladım. Lorraine'deki Domrémy köyündensin değil mi?

JAN : Evet. Ama ne fark eder? Hepimiz aynı dili konuşmuyor muyuz?

ROBERT : Soru sorma, cevap ver. Kaç yaşındasın?

JAN : On yedi diyorlar. Ama on dokuz da olabilirim.

ROBERT : Ermiş Catherine ile Ermiş Marguerite benimle konuşuyorlar demiştin. Ne demek bu?

JAN : Konuşuyorlar.
ROBERT : Görünüşleri nasıl?
JAN *(birdenbire inatçı)* : Bu konuda hiçbir şey söyleyemem. Ermişlerimin izni yok.
ROBERT : Ama onları görüyorsun değil mi? Şimdi benim konuştuğum gibi konuşuyorlar seninle.
JAN : Hayır. Büsbütün farklı. Size söyleyemem. Bana seslerimden söz etmeyin ne olur.
ROBERT : Ne sesi?
JAN : Ne yapacağım: bana bildiren sesler işitiyorum. Tanrıdan gelen sesler bunlar.
POULENGEY : Mat.
ROBERT : Dur hele. *(Jan'a.)* Demek Tanrı Orleans'ı kuşatmanı buyurdu.
JAN : Hem de Dauphin'e Rheims Katedrali'nde taç giydirmemi.
ROBERT *(boğulurcasına)* : Taç giydirmek mi? Vay canına!
JAN : Bir de İngilizleri Fransa'dan kovmamı.
ROBERT *(alaylı)* : Daha başka?
JAN *(tatlılıkla)* : Şimdilik bu kadar komutanım.
ROBERT : Sen bir kentin kuşatılmasını çayırda inek kovalamak gibi kolay sanıyorsun galiba.
JAN : Tanrı senden yanaysa, sen de canını ona emanet etmeye hazırsan fazla güç olmasa gerek. Ama askerlerin çoğu basittir.
ROBERT : Basit ha? İngiliz askerlerini dövüşürken gördün mü hiç?
JAN : Onlar da, senin benim gibi insan. Onlar da bizim gibi Tanrı kulu. Ama Tanrı onlara kendi ülkelerini, kendi dillerini bağışladı. Bizim ülkemize gelip, bizim dilimizi konuşmaya çalışmaları Tanrı buyruğuna aykırıdır.
ROBERT : Bu saçma sapan düşünceleri aklına koyan kim? Askerlerin derebeylerine bağlı olduğunu bilmez

misin? İster Burgonya Dükü, ister İngiliz Kralı, ister Fransız Kralı başımızda olsun. Bundan askere ne, bundan sana ne? Hangi dili konuşurlarsa konuşsunlar, ne fark eder?
JAN : Onu bunu anlamam. Hepimiz Yaradanın kullarıyız. Her birimize kendi ülkemizi, kendi dilimizi verdi. Bunlara sahip çıkmamızı diler. Öyle olmasaydı, savaşta bir İngiliz'i öldürmek cinayet sayılırdı. Hele sen komutanım cehennemde cayır cayır yanardın. Derebeyine olan borcunu değil, Tanrıya olan borcunu düşün.
POULENGEY : Boşuna tartışma Robert. Her defasında lafını ağzına tıkacak.
ROBERT : Şimdi görürüz. *(Jan'a)* Tanrıdan söz etmiyoruz. Dünya işlerinden konuşuyoruz. Kız, sana tekrar soruyorum. İngiliz askerlerini savaşırken gördün mü? Köyleri yakıp yerle bir ederken gördün mü onları? Kara Prenslerinin adını duymamış olamazsın. O şeytandan da kara canavarın öyküleri kulağına çalınmadı mı?
JAN : Kendini korkuya kaptırma Robert.
ROBERT : Allah seni kahretsin. Korktuğum filan yok. Hem beni Robert diye çağırmana kim izin verdi?
JAN : Tanrının evinde sana bu adı taktılar. Başka bütün adlar ya babanın, ya kardeşinin ya da bilmem kimindir.
ROBERT : Bak sen!
JAN : Dinle komutanım. Domrémy'de İngiliz askerlerinden kaçıp komşu köye sığınmıştık. Üç yaralı erleri geride kaldı. O Azapları yakından tanıdım. Bir sıkımlık canı vardı zavallıların.
ROBERT : Onlara neden Azap denildiğini bilir misin?
JAN : Bilmem. Herkes öyle diyor.
ROBERT : Tanrının kendilerini cehennem azabına uğratması için yakarırlar da ondan. Ya buna ne buyrulur?
JAN : Tanrı onlardan merhametini esirgemez. Tanrının kendileri için yarattığı memleketlerine döndükleri zaman gene onun sevgili kulları olurlar. Kara Prensin

ünü kulağıma geldi. Yurdumuza ayak bastığı an içine şeytan girmiş. Girmiş de onu bir kara canguz yapmış. Ama yurdunda, Tanrının kendisi için yarattığı toprakta iyi adammış. Bu hep böyledir zaten. Ben de İngiltere'yi almaya, orada yaşayıp dilini konuşmaya çalışsam içime şeytan girerdi. Yaşlanınca da yaptığım kötülükleri hatırlar, titrerdim.

ROBERT : Belki. Ama adamın içine şeytan girince daha iyi dövüşür. Bunun için Azap Tayfası Orleans'ı alacak. Ne sen, ne de senin gibi on bin kişi onları durdurabilirsiniz.

JAN : Benim gibi bin kişi durdurur onları. Tanrı bizden yana olunca benim gibi on kişi canlarına okur. *(Artık yerinde duramaz. Hızla kalkıp Robert'e yaklaşır.)* Anlamıyorsun komutanım. Askerlerimiz hep yeniliyor, çünkü sadece canlarını kurtarmak için dövüşüyorlar. Canını kurtarmanın en kestirme yolu da kaçmaktır. Şövalyelerimizin aklı fikri kurtarmalık diye alacakları parada. Adamlar can derdinde değil, mal derdinde. Ama ben topuna birden Fransa'da Tanrı buyruğunu yerine getirmek için savaşmasını öğreteceğim. O zaman Azap Tayfasını koyun sürüleri gibi önlerine katıp sürecekler buradan. Sen de, Pol da Fransız toprağında tek İngiliz askeri kalmadığı günü göreceksiniz. Burada yalnız bir baş olacak. İngiliz derebeylerinin kralı değil, Tanrının kutsadığı Fransız Kralı.

ROBERT : Bütün bunlar saçma olabilir Pol. Ama bakarsın asker yutar. Oysa biz artık ne söylesek savaşçılık damarlarına basamıyoruz. Bakarsın Dauphin bile yutar. Kız onu vuruşkan yaparsa herkesi yapabilir.

POULENGEY : Bir bakalım, belki tutar. Bir şey var bu kızda.

ROBERT *(Jan'a dönerek)* : Şimdi dinle beni. İkide bir sözümü kesmek yok. Anlaşıldı mı?

JAN *(uslu okul kızı gibi iskemleye çöker)* : Anlaşıldı komutanım.

ROBERT : Bu efendiyle üç arkadaşının himayesi altında Chinon'a gitmeni emrediyorum.

JAN *(yüzü parlar, ellerini çırpar)* : Ah, komutanım. Şu anda ermişler gibi nurdan bir taç taşıyorsun başında.

POULENGEY : Kralın huzuruna nasıl çıkacak?

ROBERT *(biraz şüpheyle başındaki aylayı aradıktan sonra)* : Bilmem. Benim huzuruma nasıl çıktı? Dauphin şunu başından savabilirse gözüme girer doğrusu. *(Ayağa kalkar.)* Kızı Chinon'a göndereceğim. Kendisini benim yolladığımı söyleyebilir. Ötesine karışmam. Benden bu kadar.

JAN : Ya zırhım? Bir asker gibi giyinebilirim, değil mi komutanım?

ROBERT : Ne halin varsa gör. Ben ötesine karışmam.

JAN *(başarısına çılgınca sevinerek)* : Haydi gel, Küçük Pol. *(Dışarı fırlar.)*

ROBERT *(Poulengey'nin elini sıkarak)* : Yolun açık olsun dostum. Büyük kumar oynuyorum. Pek az kişi bunu göze alırdı. Ama dediğin gibi sıradan bir kız değil bu.

POULENGEY : Evet, bir şey var bu kızda. Allahaısmarladık. *(Dışarı çıkar.)*

(Kaçık bir kadın, ayaktakımından biri tarafından aptal yerine konmadığından hâlâ emin olamayan Robert, başını kaşıyarak yavaşça yerine döner. Kâhya elinde bir sepetle koşarak gelir.)

KÂHYA : Efendimiz, efendimiz!

ROBERT : Gene ne var?

KÂHYA : Tavuklar... Tavuklar, efendimiz, çılgın gibi yumurtlamaya başladılar. İşte tam altmış tane yumurta.

ROBERT *(kaskatı kesilir. Haç çıkartır. Solan dudaklarını kımıldatarak mırıldanır)* : Yerin göğün efendisi. *(Yüksek sesle, ama soluk soluğa)* Onu gerçekten Tanrı göndermiş.

II. SAHNE

Touraine bölgesinde Chinon. Taht odasının bir bölümü bekleme odası gibi bir perdeyle ayrılmıştır. Rheims Başpiskoposu, ellisine merdiven dayamış, etine dolgun, bir yüksek din görevlisi. Etkileyici duruşundan başka din adamı olduğunu düşündürecek bir havası yoktur; bir de Hazine Nazırı Monsenyör de la Trémouille, şarap tulumunu andıran, küstah, saldırgan bir adam, Dauphin'i beklerler. İki adamın sağındaki duvarda bir kapı vardır. 8 Mart 1429'da, öğleden sonra. Başpiskopos vakur bir tavırla beklerken solundaki Hazine Nazırı öfke içinde bir aşağı bir yukarı dolaşır.

LA TREMOUILLE : Dauphin ne halt etmeye bizi bekletiyor böyle? Sizde de ne sabır varmış, put gibi duruyorsunuz karşımda.

BAŞPİSKOPOS : Başpiskopos olduğuma göre; Başpiskopos bir çeşit puttur. Kılı kıpırdamadan bazı saçmalıklara katlanmayı öğrenir. Ayrıca, Sayın Hazine Nazırımız, bekletmek kralların şanından değil midir?

LA TREMOUILLE : Böyle Kralı Allah kahretsin. Haşa hu-

zurunuzdan! Dauphin'in bana ne kadar borcu var biliyor musunuz?

BAŞPISKOPOS : Herhalde bana olan borcundan çok daha fazla. Çünkü siz çok daha zengin bir adamsınız. Eminim verebileceğiniz en büyük parayı koparmıştır sizden. Bana da aynı şeyi yaptı.

LA TREMOUILLE : Yirmi yedi bin. Tam tamına yirmi yedi bin. Son kez çektiği bu.

BAŞPİSKOPOS : Bu paralar nereye gidiyor? Sırtındakileri dilenciye versen beğenmez.

LA TREMOUILLE : Bir dilim ekmek, bir lokma etle nefis körletir. Paracıklarımı son meteliğine kadar sızdırıyor, ama görünürde hiçbir şey yok. *(Kapı ağzında bir uşak görünür.)* Eh sonunda...

UŞAK : Hayır efendim. Kral Hazretleri değil, Mösyö de Rais geliyor.

LA TREMOUILLE : Mavisakal. Onun gelişini bildirmeye ne gerek var?

UŞAK : Yüzbaşı La Hire de yanında. Sanırım bir şeyler olmuş.

(Gilles de Rais yirmi beş yaşlarında, şık, kendinden emin bir genç. Kimsenin saç sakal bırakmadığı bu sarayda, maviye boyadığı küçük, kıvırcık bir sakal bırakmak aşırılığına gitmiştir. Hoşa gitmek çabasındadır, ama doğuştan neşeli, açık yürekli olmadığı için sevimli değildir. On bir yıl sonra Kiliseye meydan okuyup, korkunç zulümler yapmaktan zevk almakla suçlandırılarak asılacaktır. Ama şimdilik darağacının gölgesi üstüne düşmemiştir. Neşeyle Başpiskopos'a yaklaşır.)

MAVİSAKAL : Sadık kulunuz, Sayın Başpiskopos. İyi günler Efendimiz. La Hire'nin başına gelenleri biliyor musunuz?

LA TREMOUILLE : Gene basmış küfürü, dilinin belasına

uğramıştır.

MAVİSAKAL : Bilemediniz. Küfürbazlıkta onu bile bastıran Ağzıkara Frank'a bir asker ağzının payını vermiş. Ölümün eşiğindeyken sövüp saymasının doğru olmadığını söylemiş.

BAŞPİSKOPOS : Başka zamanda da doğru değildir ya neyse. Ağzıkara Frank ölümün eşiğinde miymiş?

MAVİSAKAL : Evet. Bir kuyuya düşüp boğulmaz mı? La Hire'in korkudan ödü patladı.

(Yüzbaşı La Hire içeriye girer : Saraylı tavırlarından uzak, sapına kadar asker bir savaş kurdu.)

MAVİSAKAL : Olanları Saray Nazırı ile Başpiskoposa anlatıyordum. Başpiskopos, senin için işi bitik diyor.

LA HIRE *(Mavisakal'ın yanından geçip, Nazırla Başpiskopos arasında durarak)* : Bu iş şakaya gelmez. Sandığımızdan daha ciddi. Ağzıkara Frank'la konuşan asker değil, asker kılığında bir melekmiş.

BAŞPİSKOPOS

NAZIR *(bir ağızdan)* : Bir melek mi?

MAVİSAKAL

LA HIRE : Evet. Bir melek. Beş altı adamla Champagne'dan buraya kadar gelmiş. Yolda Burgonyalılar, Azap Tayfası, asker kaçakları, hırsızlar, her türlü it kopuk kıyamet gibi. Ama köylülerden başka kimseciklere rastlamamışlar. İçlerinden birini tanıyorum : de Poulengey. Kızın bir melek olduğunu söylüyor. Bir daha Allah adını boş yere ağzıma alacak olursam Allahın gazabına uğrayayım. Allah bin bir belamı versin.

BAŞPİSKOPOS : Allah için iyi başlıyorsunuz Yüzbaşı.

(Mavisakal'la La Tremouille ona gülerler. Uşak geri gelir.)

UŞAK : Kral Hazretleri.

(Âdet yerini bulsun diye selam duruşuna geçerler. Babasının ölümünden beri Kral VII. Charles

olan, ama henüz taç giymemiş bulunan Dauphin elinde bir kâğıtla perdelerin arasından görünür. Pek çelimsiz, pek gösterişsizdir. Zamanın modası sıkı sıkı tıraş olmayı, hem kadının hem erkeğin saçlarını bir örtü ya da şapka altında saklamasını buyurduğundan, onu büsbütün sakınleştirmiştir. Birbirine yakın küçücük gözleri, kısa dolgun üstdudağının üstüne kadar sarkan uzun bir burnu, tekmelenmeye alışmış, gene de uslanmaz bir küçük köpek ifadesi vardır. Gene de, ne bayağı, ne de aptaldır. Mizah duygusu kuvvetli, hazırcevap olduğu için sözü sohbeti çekilir. Şu anda yeni bir oyuncağa kavuşmuş bir çocuk gibi heyecanlıdır. Başpiskopos'un soluna geçer. Mavisakal'la La Hire perdeye doğru çekilirler.)

CHARLES : Başpiskoposum, Robert de Baudricourt bana Vaucouleurs'den ne göndermiş biliyor musunuz?

BAŞPİSKOPOS *(küçümsercesine)* : Yeni oyuncaklar ilgilendirmez beni.

CHARLES *(kızarak)* : Oyuncak filan değil. *(Asık suratla)* Hem ister ilgilenin, ister ilgilenmeyin, vız gelir bana.

BAŞPİSKOPOS : Haşmetli Efendimiz boşuna alınıyorlar.

CHARLES : Eksik olmayınız efendim. Her an bana vaız etmeye hazırsınız değil mi?

LA TREMOUILLE *(kabaca)* : Amma da sözü uzattınız. Ne var elinizde?

CHARLES : Size ne?

LA TREMOUILLE : Vaucouleurs'deki Garnizonla ne işler çevirdiğinizi bilmek görevimdir.

(Dauphin'in elindeki kâğıdı kapar, kelimeleri parmağıyla izleyip hece hece sökmeye çalışır.)

CHARLES *(küçük düşmüş)* : Sizden ödünç para aldığım için, iyi dövüşmeyi bilmediğim için bana dilediğiniz gibi davranabileceğinizi sanıyorsunuz. Oysa kral kanı

dolaşıyor damarlarımda.

BAŞPİSKOPOS : Bundan bile şüphe ediliyor Haşmetli Efendimiz. Bilge Charles'ın torunu olduğunuza bin şahit ister.

CHARLES : Büyükbabamın adını bile anmayın bana. O kadar bilgeymiş ki, hanedanın beş kralına yetecek akıl hazinesini tüketmiş. Beni de böyle aptal bırakmış, sizlerin zorbalık edeceği, küçük düşüreceği bir aptal.

BAŞPİSKOPOS : Kendinize hâkim olunuz efendim. Gene nöbetiniz mi tuttu? Böyle sinirlenmek size hiç yakışmıyor.

CHARLES : Ders vermek fırsatını hiç kaçırmazsınız. Başpiskopos olduğunuz halde azizlerle melekler sizi görmeye gelmiyor ne yazık.

BAŞPİSKOPOS : Ne demek istiyorsunuz?

CHARLES : Aha! Şuradaki zorbaya sorunuz. *(La Tremouille'u gösterir.)*

LA TREMOUILLE *(çok öfkeli)* : Kes sesini. İşittin mi?

CHARLES : İşittim. Bütün saray da işitti. Elinden geliyorsa git de İngilizlere çıkış, yen onları benim adıma.

LA TREMOUILLE *(yumruğunu kaldırarak)* : Seni gidi...

CHARLES *(koşup Başpiskopos'un arkasına saklanır)* : Bana el kaldırmak küstahlığında bulunma sakın. Bu büyük ihanettir.

LA HIRE : Dük, rica ederim!

BAŞPİSKOPOS *(kesinlikle)* : Yo! Yo! Bu olmadı işte. Nazır Hazretleri, lütfen! Lütfen! İyi kötü düzeni korumak zorundayız. *(Dauphin'e)* Siz de efendim, memleketinize hâkim olamıyorsanız, bari kendinize hâkim olmaya çalışın.

CHARLES : Gene ders, teşekkürler!

LA TREMOUILLE *(kâğıdı Başpiskopos'a vererek)* : Şu kahrolası mektubu okuyuverin bana. Kanımı başıma sıçrattı, harfleri seçemiyorum.

CHARLES *(geri gelip La Tremouille'un sol omzu üstünden*

görmeye çalışarak) : Size ben okuyayım isterseniz. Okuyup yazmam vardır, çok şükür.

LA TREMOUILLE *(tepeden bakarak, atılan taşı hiç umursamadan)* : Evet, elinizden gelen tek şey bu. Sökebildiniz mi Başpiskopos?

BAŞPİSKOPOS : De Baudricourt'u aklı başında bir adam sanırdım. Kafadan çatlak bir köylü kızını yolluyor buraya.

CHARLES *(sözünü keserek)* : Hayır, bir ermiş, bir melek. Hem de dosdoğru bana, Kralına geliyor. Ne kadar kutsal olsanız da size değil Başpiskopos. Sizin tanımadığınız kral kanını o tanıyor. *(Mavisakal ile La Hire arasından perdeye doğru yürür.)*

BAŞPİSKOPOS : Bu kaçık kızı görmenize izin verilemez.

CHARLES : Kral değil miyim ben, istediğimi görürüm.

LA TREMOUILLE *(kabaca)* : Öyleyse onun sizi görmesine izin verilemez.

CHARLES : Göreceğim diyorum size. İnadım inat...

MAVİSAKAL *(ona gülerek)* : Yaramazlık bu! Bilge Dedeniz ne derdi halinizi görse?

CHARLES : Bu cahilliğinizi gösterir, Mavisakal. Dedemin her konuda danıştığı bir ermişi vardı. Kadın dua ederken göğe yükselirmiş. Babamın, toprağı bol olsun, biri erkek biri dişi, iki ermişi. Bu ailede var. Siz ne derseniz deyin. Ben de ermişimi isterim.

BAŞPİSKOPOS : O haspa ermişliğin yanından geçmemiş. Saygıdeğer bir kadın bile değil. Kadın giysileri giymiyor, zırh kuşanıp dağda bayırda askerlerle at koşturuyormuş. Böyle biri Haşmetli Efendimizin sarayına kabul edilebilir mi?

LA HIRE : Durun. *(Başpiskopos'a yaklaşarak)* Asker gibi zırh kuşanmış bir kız mı dediniz?

BAŞPİSKOPOS : De Baudricourt öyle diyor.

LA HIRE : Cehennemdeki şeytanların topu... — Aman yarabbim gene ağzımdan kaçtı.— Kutsal Meryem Ana

ve cümle azizler adına, ağzını bozduğu için Ağzıkara Frank'ın ölüsünü yere seren melek olmalı bu.

CHARLES *(zafer kazanmışçasına)* : Gördünüz mü, bir mucize!

LA HIRE : Ona karşı gelirsek topumuzun leşini yere serer. Allah aşkına ayağınızı denk alın Başpiskopos.

BAŞPİSKOPOS *(ciddi)* : Saçma. Sövüp saydığı için kim bilir kaç yüz kere azarlanan sarhoş rezilin biri, kuyuya düşüp boğulmuş. Sadece bir rastlantı.

LA HIRE : Rastlantı filan bilmem ben. Adamın öldüğünü bilirim. Kız öleceğini söylemişti.

BAŞPİSKOPOS : Hepimiz öleceğiz Yüzbaşı.

LA HIRE *(haç çıkartarak)* : Aman, Tanrı esirgesin. *(Sözü uzatmaz.)*

MAVİSAKAL : Melek olup olmadığını anlamak kolay. Buraya gelince ben kendime Dauphin süsü vereyim. Bakalım kim olduğumu anlayacak mı?

CHARLES : Kabul! Kimde kral kanı olduğunu bilemezse kızı defederim gitsin.

BAŞPİSKOPOS : Bir kişiyi ermiş katına yükseltmek Kilisenin işidir. De Baudricourt boyundan büyük işlere kalkmasın. Bu kız huzura alınmayacak diyorum size.

MAVİSAKAL : Ama, efendim...

BAŞPİSKOPOS *(sert)* : Ben Kilise adına konuşuyorum. *(Dauphin'e)* Alınacak diye ayak diretebilir misiniz?

CHARLES *(ürkmüş, ama suratlı)* : Aforoza kalkacaksanız bir şey diyemem tabii. Ama mektubu sonuna kadar okumadınız. De Baudricourt kızın Orleans'ı kuşatıp İngilizleri yeneceğini söylüyor.

LA TREMOUILLE : Yok deve!

CHARLES : Kabadayılık taslarsınız, ama siz Orleans'ı kurtarabilir misiniz?

LA TREMOUILLE *(vahşice)* : Bunu yüzüme vurmayın ikide bir. Savaşta siz hiçbir zaman benimle boy ölçüşemezsiniz. Ama ben de her yere yetişemem.

DAUPHIN : Hah şöyle imana gelin.

MAVİSAKAL *(Başpiskopos'la Charles'ın arasına girerek)* : Orleans'daki birliklerinizin başında Jack Dunois var : yakışıklı, cesur, yenilmez Dunois. Kadınların gözbebeği piç Dunois. Onun yapamadığını bir köylü kızı mı yapacak?

CHARLES : Dunois neden saldırıya geçmiyor öyleyse?

LA HIRE : Rüzgâr ters yönden esiyor.

MAVİSAKAL : Orleans'da rüzgârın ona ne zararı dokunur? Manş'ta değil ki.

LA HIRE : Loire Irmağı'nda... İngilizler köprübaşını tutmuşlar. Onları arkadan vurmak için, adamlarını akıntıya karşı, ırmaktan geçirmesi gerek. O kahrolası rüzgâr aksi yönden estiği için karşı kıyıya geçemiyor. Rüzgâr batıdan essin diye papazlara para sayıp dua ettirmekten imanı gevredi. Bir mucizeye ihtiyacı var. Kızın Ağzıkara Frank'a yaptığı mucize değildi diyorsunuz, ama Frank'ın işini bitirdi. Dunois için rüzgârı değiştirirse bu da bir mucize olmayabilir. Ama İngilizlerin işini bitirir. Denemekte ne zarar var?

BAŞPİSKOPOS *(mektubu sonuna kadar okumuştur. Daha düşüncelidir)* : De Baudricourt'un çok etkilendiği anlaşılıyor.

LA HIRE : De Baudricourt eşeğin biridir, ama askerliğine diyecek yoktur. Kızın İngilizleri yeneceğine inanıyorsa, bütün ordu da inanır.

LA TREMOUILLE *(hâlâ duraksayan Başpiskopos'a)* : Bırakın ne halleri varsa görsünler. Dunois dirense de adamları kenti düşmana teslim edecekler. Meğerki biri onlara taze bir güç aşılaya.

BAŞPİSKOPOS : Kız için karara varılmadan Kilise onu sorguya çekmeli. Ama mademki Haşmetli Efendimiz emir buyuruyorlar, saraya gelebilir.

LA HIRE : Onu bulup söylerim.

CHARLES : Benimle gel Mavisakal. Kızı kandırmak için

ne gerekiyorsa yapalım. Görünüşte sen, ben olacaksın.
(Perdenin arkasına geçer.)

MAVİSAKAL : Görünüşte bu zavallı olmak. Tanrım!
(Dauphin'in arkasından gider.)

LA TREMOUILLE : Acaba asıl Kralı tanıyabilecek mi?

BAŞPİSKOPOS : Tabii tanıyacak.

LA TREMOUILLE : Niçin? Nerden bilsin?

BAŞPİSKOPOS : Chinon'da herkesin bildiğini o da bilir. Sarayın en çehre züğürdü, en kılıksız adamı Dauphin' dir. Gilles de Rais ise mavi sakallıdır.

LA TREMOUILLE : Bakın bu hiç aklıma gelmemişti.

BAŞPİSKOPOS : Mucizelere benim kadar alışkın değilsiniz de ondan. Benim mesleğim onlara dayanır.

LA TREMOUILLE *(şaşkın, biraz da bozulmuş)* : Ama bu hiç de mucize olmayacak.

BAŞPİSKOPOS *(sakin)* : Neden olmasın?

LA TREMOUILLE : Amma da yaptınız. Nedir mucize dediğimiz?

BAŞPİSKOPOS : Mucize, dostum, inanç yaratan olaydır. Özelliği de, amacı da budur. Tanık olanlara olağanüstü, yapana ise çok sade görünebilir. Bunun önemi yok. İnancı sağlamlaştırıyor ya da inanç yaratıyorsa gerçek mucizedir.

LA TREMOUILLE : İşin içinde hile olsa bile mi?

BAŞPİSKOPOS : Hile aldatıcıdır. İnanç yaratan olay aldatmaz. Onun için hile değil mucizedir.

LA TREMOUILLE *(şaşkınlıkla boynunu kaşıyarak)* : Siz Başpiskopos olduğunuza göre daha iyi bilirsiniz. Ama bana işin içinde bir bit yeniği var gibi geliyor. Din adamı değilim ben. Böyle şeylere aklım ermez.

BAŞPİSKOPOS : Din adamı değilsiniz, ama hem politikacı, hem askersiniz. İşlerin içyüzünü bilseler, vatandaşlarımızı savaş vergisi ödemeye, askerlerimizi de canlarını vermeye kandırabilir miydiniz?

LA TREMOUILLE : Azizler hakkı için, daha şafak sök-

meden ülkenin altı üstüne gelirdi.

BAŞPİSKOPOS : Onlara gerçeği söylemek kolay olur muydu?

LA TREMOUILLE : Ne gezer. Dünyada inanmazlardı.

BAŞPİSKOPOS : Çok doğru. Siz halkı nasıl bedenlerinin sağlığı için yönetmek zorundaysanız, din adamları da ruhlarının selameti için yönetmek zorundadırlar. Kilise de sizin yaptığınızı yapar. Şiirle besler inançlarını.

LA TREMOUILLE : Şiir ha! Bence hepsi yalan dolan.

BAŞPİSKOPOS : Aldanıyorsunuz azizim. Şu kız saraylılar arasında Dauphin'i seçince benim için bir mucize olmayacak. Ama başkaları bir doğaüstü varlığın heyecanıyla sarsılır, bir an Tanrının görkemiyle aydınlanarak, çamurdan yoğrulmuş bedenlerini unuturlarsa bu bir mucize olur, hem de kutsal bir mucize. Adamı nasıl bulduğunu zamanla unutunca kız kendi kerametine herkesten fazla inanacak. Sonunda siz bile inanırsanız hiç şaşmam.

LA TREMOUILLE : Ne kadarınızla Tanrının adamı, ne kadarınızla kocamış bir tilkisiniz bilmek isterdim doğrusu. Haydi gidelim. Eğlenceyi kaçırmak istemiyorum. İster mucize olsun, ister olmasın.

BAŞPİSKOPOS *(bir an onu durdurarak)* : Beni düzenbazın biri sanmayın. İnsanlarda yeni bir ruh canlanıyor. Yeni bir çağın, daha büyük bir çağın doğuşu yakın. Başpiskopos değil de gönlünce yaşayan bir keşiş olsaydım, Aristo ile Fisagor ile ruh huzuruna kavuşmaya çalışırdım.

LA TREMOUILLE : Şu Fisagor denilen herif de kim?

BAŞPİSKOPOS : Dünyanın yuvarlak olduğuna, güneşin etrafında döndüğüne inanan bir bilge.

LA TREMOUILLE : Aaa! Deli mi ne? Adamın gözü kör müymüş?

(İkisi o anda çekilen perdelerin arasından içeriye girerler. Saray ileri gelenlerinin toplandığı

taht odası bütün derinliğiyle görünür. Sağda bir platform üstünde iki saltanat koltuğu durur. Mavisakal platformun üstünde teatral bir edayla durmakta, saraylılar gibi o da, bu oyundan açıkça keyiflenmektedir. Platformun arkasındaki duvarda perdeli bir kemer vardır, ama nöbetçilerin beklediği asıl kapı odanın karşı tarafındadır. Saraylılar tahta giden yolun iki tarafına dizilmişlerdir. Charles da dizilenler arasında, odanın ortasına yakın bir yerde bulunur. La Hire sağındadır. Başpiskopos solunda, tahta yakın bir yerde yerini almıştır. La Tremouille karşı taraftadır. La Tremouille Düşesi, Kraliçe'nin yerini alarak saltanat koltuğunda oturur. Nedimeler Başpiskopos'un arkasında kümelenmişlerdir. Saraylıların gevezelikleri Uşağın kapıda belirdiğini fark etmelerine engel olur.)

UŞAK : Vendom... *(Kimse dinlemez.)* Vendom Dükü... *(Konuşmalar devam eder. Uşak sesini işittiremeyeceğini anlayınca en yakınındaki askerin teberini kaparak yere vurur. Sesler kesilir. Herkes ona bakar.)* Dikkat! *(Teberi askere verir.)* Vendom Dükü, Kızların Hası Jan'ı Kral Hazretlerine takdim eder.

CHARLES *(parmağını ağzına götürerek)* : Şşşş! *(En yakınındaki saraylının arkasına saklanarak olup biteni gözetler.)*

MAVİSAKAL *(şahane bir tavırla)* : Tahta yaklaşın!

(Bir asker gibi giyinmiş, kesik gür saçları yüzünü çevreleyen Jan, kendisini getiren sessiz ve utangaç soyludan ayrılır. Durup hevesle Dauphin'i arar.)

DÜŞES *(en yakın nedimeye)* : Şekerim, şunun saçlarına bak. *(Bütün bayanlar kahkahaları koyuverirler.)*

MAVİSAKAL *(gülmemeye çalışarak, bayanları ayıplarcasına elini sallar)* : Şş! Şş! Bayanlar! Bayanlar!

JAN *(hiç umursamadan)* : Asker olduğum için saçımı kestim, Dauphin nerde ola?

(Jan tahta doğru yürürken saraylılarda bir fısırdama olur.)

MAVİSAKAL *(büyüklenerek)* : Dauphin'in huzurundasın.

(Jan şüpheyle ona bakar. Emin olmak için baştan aşağı süzer. Ortalıkta çıt çıkmaz. Herkes onu seyretmektedir. Birdenbire gülesi gelir.)

JAN : Haydi oradan Mavisakal! Beni aldatamazsın. Dauphin nerde ola?

(Kahkahalar yükselir. Gilles de Rais yenildiğini belirten bir hareketle gülmeye başlar. Kerevetten inerek La Tremouille'un yanına gider. Jan da ağzı kulaklarında Dauphin'i aramaya koyulur. Birden saraylıların arasına dalarak onu kolundan çekip çıkarır.)

JAN *(onu salıverip karşısında hafifçe diz kırarak)* : Benim kibar Dauphin'im. İngilizleri Orleans'dan da, Fransa'dan da kovmak için sana gönderildim. Krallık tacını giydireceğim sana, hem de Fransa'nın bütün gerçek krallarının taç giydiği Rheims Katedrali'nde.

CHARLES *(zafer edasıyla, saraylılara)* : Gördünüz mü kral kanını tanıdı. Şimdi babamın oğlu olmadığımı söylemeye kim cüret edebilir. *(Jan'a)* Ama Rheims Katedrali'nde taç giymemi istiyorsan, Başpiskopos'la konuş, benimle değil. İşte şurada.

(Jan'ın arkasında durmaktadır.)

JAN *(çabukça döner, heyecandan tıkanırcasına)* : Efendimiz! *(İki dizinin üstüne çöker, başını kaldırmaya cesaret edemeden)* Efendimiz, ben bir köylü parçasıyım, sizse Tanrının ululuğu, Tanrının nuruyla dolusunuz. Ama kutsal elinizle bu hakir kulunuza dokunacaksınız değil mi?

MAVİSAKAL *(La Tremouille'a fısıldayarak)* : Kocamış tilki kızarıyor.

LA TREMOUILLE : Bu da bir mucize.

BAŞPİSKOPOS *(duygulanmış, elini kızın başına koyarak)* : Sen dine aşıksın çocuğum!

JAN *(irkilerek ona bakar)* : Öyle mi? Bunu hiç düşünmemiştim. Bir zararı var mı?

BAŞPİSKOPOS : Zararı yok çocuğum, ama tehlikesi var.

JAN *(yüzü mutluluktan pırıl pırıl ayağa kalkar)* : Her zaman, her yerde tehlike vardır, cennetten gayri. Ah, efendimiz beni öyle güçlendirdiniz, öyle yüreklendirdiniz ki, Başpiskopos olmak ne harikulade şey kim bilir.

(Saraylılar gülümser, hatta gülüşürler.)

BAŞPİSKOPOS *(duyguluca kendini toparlayarak)* : Efendiler, bu kızın imanı karşısında gösterdiğiniz hafiflik affedilir gibi değil. Ben, Tanrı yardımcım olsun, değersiz bir kulum, ama sizler günah işliyorsunuz. *(Ciddileşir. Bir ölüm sessizliği.)*

MAVİSAKAL : Size değil, ona gülüyorduk efendimiz.

BAŞPİSKOPOS : Ne, benim değersizliğime değil de onun imanına ha? Gilles de Rais, bu kız, bir küfürbazın günahları içinde boğulacağını önceden haber verdi.

JAN *(üzüntüyle)* : Hayır! Ben...

BAŞPİSKOPOS *(bir hareketle onu susturarak)* : Ne zaman güleceğini, ne zaman dua edeceğini öğrenmezsen cümle günahınla asılacağını söylemek kehanetinde bulunacağım ben de.

MAVİSAKAL : Efendimiz, karşınızda boynum kıldan ince. Ama böyle bir kehanette bulunursanız dayanamam, öyle de böyle de asılacağım diye ipin ucunu büsbütün kaçırırım.

JAN *(onun hesabına utanarak)* : Mavisakal, sen ne yüzsüz adamsın! Başpiskopos'a böyle karşılık verilir mi hiç?

LA HIRE *(gülerek)* : Aferin kız, ağzına sağlık!

JAN *(sabırsızca Başpiskopos'a)* : Efendimiz, Dauphin'le yalnız konuşabilmeme izin verin. Bu saçma insanları

buradan yollar mısınız?

LA HIRE *(güler yüzle)* : Biz imadan anlarız. *(Selam verir. Topukları üstünde dönerek çıkar.)*

BAŞPİSKOPOS : Haydi baylar. Kızların Hası, Tanrı Kayrasıyla geliyor. Sözü dinlenmeli.

(Saraylılar çekilir. Kimisi perdeli kemerden, kimisi karşı kapıdan çıkar. Başpiskopos arkasında Düşes ve La Tremouille ile karşı kapıya doğru yürür. Başpiskopos, Jan'ın önünden geçerken kız diz çöküp hararetle onun eteğini öper. Adam içgüdüsel bir karşı koymayla başını sallayarak eteğini çeker ve dışarı çıkar. Jan diz çöktüğü yerde Düşes'in yoluna engel olmaktadır.)

DÜŞES *(soğuk)* : Geçmeme izin verir misiniz lütfen.

JAN *(hızla kalkıp geri çekilerek)* : Şey, affedersiniz Madam.

(Düşes geçer. Jan arkasından bakıp sonra Dauphin'e fısıldar.)

JAN : Bu Kraliçe mi ola?

CHARLES : Hayır. Ama kendini Kraliçe sanıyor.

JAN *(gene Düşes'in arkasından bakarak)* : Vay canına!

LA TREMOUILLE *(çok ters)* : Haşmetli Efendimizden karımı alaya almamalarını istirham edecektim.

JAN *(Dauphin'e)* : Kim bu dırdır ihtiyar?

CHARLES : La Tremouille Dükü.

JAN : Ne işe yarar?

CHARLES : Orduya komuta eder. Sözüm yabana, sevdiğim biri çıkınca da tutup öldürür.

JAN : Sen de neden bırakıyorsun?

CHARLES *(kızın manyetik alanından kurtulmak için, surat asarak odanın tahta yakın bölümüne gider)* : Nasıl engel olabilirim ona? Zorbanın teki. Hepsi belalı herifler.

JAN : Korkuyor musun?

CHARLES : Evet, korkuyorum. Ne desen boşuna. Şu koca pazılı, koca gövdeli, koca sesli herifler var ya. Ben kılıçlarını zor kaldırırım. Zırhları sırtımı çökertir; bunlara göre hava hoş. Savaşmaya can atarlar. Çoğu savaşmadığı zaman ne halt edeceğini bilemez. Ama ben aklı başında, kendi halinde bir adamım. Kan dökmekten hoşlanmam. Kral olmayı ben istemedim. İte kaka kral yaptılar. Bana, «Ey ermiş Louis'nin torunu, atalarının kılıcını kuşan da bizi zaferden zafere koştur,» diyeceksen boşuna nefes tüketme. Bu işlerin adamı değilim ben.

JAN *(güçlü ve buyurucu)* : Saçma! Başlangıçta hep böyleyizdir. Sana cesaret aşılayacağım.

CHARLES : Aşılama n'olursun. Ben rahat yatağımda uyumak istiyorum. Hep ölüm, hep yaralanmak korkusuyla yaşamak bana göre değil. Sen başkalarını yüreklendir de doyasıya dövüşsünler. Ama beni rahat bırak.

JAN : Elimden kurtulamazsın Charlie. Tanrının sana yüklediği görevden kaçmak yok. Kral olmayı başaramazsan, el açıp dileneceksin. Başka ne işe yararsın ki? Gel seni tahtında otururken göreyim. Nicedir bu anı dört gözle bekliyordum.

CHARLES : Buyruğu başkaları verirken ben tahta oturmuşum kaç para? *(Gene de tahta oturur. Pek zavallı bir hali vardır.)* İşte kral dediğin böyle olur. Bak da gözün gönlün açılsın.

JAN : Daha kral değilsin, delikanlı. Veliaht sayılırsın. Etrafındakilere kulak asma. Kalıpları kıyafetleri yerinde, ama içleri kof. Ben halkı tanırım, senin ununu, ekmeğini eden gerçek insanları. Şunu iyi bil, Rheims Katedrali'nde taç giyip kutsal yağı sürünmeyen adamı Fransa Kralı saymaz bu halk? Sana yeni giysiler gerek Charlie. Kraliçe neden üstüne başına bakmıyor.

CHARLES : Çok yoksuluz. Eline geçen parayı kendi sırtına harcar. Hem onu güzel giyinmiş görmek hoşuma

gider. Bana boş ver. Çirkine ne giyse yaraşmaz.

JAN : İyi olmasına iyisin Charlie. Ama bu henüz kralara yaraşır iyilik değil.

CHARLES : Göründüğüm kadar budala sanma beni. Gözüm açıktır. Bir iyi anlaşma on iyi dövüşe bedeldir bence. Bu aslanlar savaşta kazandıklarını anlaşmalarda kaybediyorlar. Anlaşma masasına otursak İngilizlerin hali dumandır; çünkü savaşmayı beceririler, ama kafaları işlemez.

JAN : İngilizler kazanırsa anlaşmayı onlar yapacak. O zaman Tanrı Fransa'nın yardımcısı olsun. İstesen de, istemesen de dövüşeceksin Charlie. Seni yüreklendirmek için önce ben savaşa atılacağım. Bütün cesaretimizi toplayıp, bütün kalbimizle Tanrıya dua etmeliyiz.

CHARLES *(tahtından inip onun baskısından kurtulmak için uzağa kaçarak)* : Böyle vakitli vakitsiz dua eden insanlardan içime fenalık basar.

JAN *(ona acıyarak)* : Sen, zavallı çocuk! Ömründe hiç dua etmemişsin, besbelli. Sana yeni baştan öğretmeli.

CHARLES : Çocuk değilim ben. Koskoca adamım. Babayım üstelik. Kimseden ders mers istemem.

JAN : Bak, küçük bir oğlun var. Sen ölünce On Birinci Louis olacak. Onun için savaşmak istemez misin?

CHARLES : Hayır. Bencil kerata! Benden nefret eder. Herkesten nefret eder. Ben ne baba olmak istiyorum. ne de oğul. Hele Ermiş Louis'nin torunu olmayı hiç istemiyorum. Sen kendi işine bak, benimkine burnunu sokma.

JAN *(gene küçümsercesine)* : Kendi işine bakmak, kendi sağlığının üstüne titremek gibidir. Hasta olmanın en kestirme yolu. Benim işim nedir? Evde anneme yardım etmek. Ya seninki? Süs köpeklerini okşayıp horoz şekeri yalamak. Bok yemek derim ben buna. Buradaysak kendi işimizi değil Tanrının işini görmek için. Sana Tanrı kelamını getirdim. Yüreğin korkudan çatlasa da

dinleyeceksin.

CHARLES : Şimdi kelamı filan bırak da bana verebileceğin bazı sırlar var mı ondan haber ver. Hastaları iyi etmek gelir mi elinden. Kurşunu altın yapabilir misin?

JAN : Seni kral yapabilirim. Rheims Katedrali'nde. Ama galiba bu mucize bizi biraz uğraştıracak.

CHARLES : Rheims'e gidersek, Ann taç giyme töreni için yeni giysiler ister. Bende paralar suyunu çekti. İlişme bana. Kendi halime bırak.

JAN : Ya şu halin ne senin? Babamın en fakir yanaşmasından beter. Kilisede kutsanıncaya kadar Fransa topraklarının yasal sahibi olamazsın.

CHARLES : Kendi topraklarıma sahip çıkamam nasıl olsa. Kutsanmak rehinleri ödeyecek mi? Topraklarımı son dönümüne kadar Başpiskopos'la şu şişko zorbaya ipotek ettirdim. Uçan kuşa borcum var.

JAN *(içtenlikle)* : Charlie ben tarladan geliyorum. Toprakta çalışmaktan alırım gücümü. Bu ülke sana dürüstlükle, huzur sağlayarak yönetmen için verildi. Çocuğunun sırtındaki çulu bile rehine koyan bir sarhoş gibi ona buna peşkeş çekmen için değil. Beni sana Tanrı gönderiyor. Kutsal tapınakta diz çöküp ülkeni sonsuza dek ona bağışlayacak, onun emrinde, onun hizmetinde dünyanın en büyük kralı olacaksın. Tanrının emin kulusun bundan böyle. Fransa topraklarına nur yağacak. Askerleri Tanrının askeri, düşmanları Tanrının düşmanı olacak. İngilizler diz çöküp kendi yurtlarına sağsalim dönebilmek için yalvaracaklar. Beni de, beni göndereni de arkadan vuracak mısın Yahuda gibi?

CHARLES *(sonunda heveslenmiş)* : Ah bir göze alabilsem.

JAN : Ben göze alırım, Allah adına. Hiç mi hiç yılmadan. Benden yana mısın, yoksa bana karşı mı?

CHARLES *(heyecanlı)* : Oldu bu iş! Sonuna kadar direnemem haberin olsun. Amaateşe atılıyorum. Göre-

ceksin. *(Asıl kapıya gidip bağırarak)* Hey bana bakın. Hepiniz gelin buraya. *(Karşıdaki kemere doğru koşarken Jan'a)* Sakın yanımdan ayrılma e mi? Gene tepeme çıkmasınlar. *(Kemerden doğru)* Herkes buraya gelsin. Bütün saray halkı. *(Herkes merakla, fısıldaşarak eski yerlerini alırken Tahta oturur.)* Olan oldu. Haydi hayırlısı. *(Uşağa)* Şunları sustursana, hayvan herif.

UŞAK *(gene teberi kapıp birkaç kere yere vurarak)* : Susunuz! Susunuz! Efendiler! Kral Hazretleri konuşacaklar. *(Buyurucu)* Ordakiler, susalım lütfen. *(Sessizlik.)*

CHARLES *(ayağa kalkar)* : Ordunun komutasını Kızların Hası'na vermiş bulunuyorum. Bundan böyle onun buyruğu dinlenecek. *(Tahttan iner.)*

(Herkes şaşkınlık içindedir. Çok sevinen La Hire, zırh eldiveniyle çelik dizliğine vurur.)

LA TREMOUILLE *(tehdit edercesine Charles'a dönerek)* : Ne demek bu? Ordu benim emrimdedir.

(Charles elinde olmadan büzülürken Jan çabukça elini onun omzuna koyar. Charles büyük bir çaba harcayarak, parmaklarını Nazırın suratına doğru şaklatır.)

JAN : Cevabını aldın, dırdır ihtiyar. *(Birden saatinin geldiğini sezinleyerek kılıcını hızla çeker.)* Allahını seven ardımdan gelsin! Hedefimiz Orleans. İleri!

LA HIRE *(kendinden geçmiş)* : Tanrı aşkına! Tanrının Kutsal Kızı Aşkına Orleans'a.

BÜTÜN ŞÖVALYELER *(La Hire'in sözleriyle şevke gelerek)* : Hedefimiz Orleans!

(Yüzü pırıl pırıl yanan Jan dizleri üstüne düşerek Tanrıya şükürler eder. Bir işaretle onları kutsayan Başpiskopos'la, küfrederek olduğu yere yığılan La Tremouille'dan başka herkes diz çöker.)

III. SAHNE

Orleans, 29 Mayıs 1429, 26 yaşındaki Dunois, gümüş renkli Loire'ın güney kıyısında, ırmağın her iki kıyısına egemen durumdaki bir kara parçasında üç aşağı beş yukarı gezinir.

Mızrağına bağladığı sancak hızla esen doğu rüzgârıyla dalgalanmaktadır. Kalkanı mızrağın yanında durur. Komutanlık asası elindedir. Sırtındaki zırhı kolayca taşıyan sağlam yapılı bir askerdir. Geniş alınlı, sivri çeneli yüzünde yoğun bir eylem ve sorumluluğun izleri görülür. İyi huylu, becerikli, boş hayallere kapılmayan kasıntısız bir adam. Emireri yere oturmuş, dirseklerini dizlerine, yanaklarını yumruklarına yaslamış, aylakça suyu seyreder. Akşamdır, Loire'ın güzelliği hem adamı, hem delikanlıyı etkilemiştir.

DUNOIS *(bir an durup dalgalanan sancağa baktıktan sonra gezinmeye devam eder)* : Seni gidi fettan karı, seni işveli batı rüzgârı. Behey alüfte, behey aşifte. Dur deyince esersin, iflahımı kesersin. Batı rüzgârıyla dalgalan sen Gümüş Loire... Şimdi Loire'a bir uyak bulma-

lı. *(Tekrar sancağa bakıp ona yumruğunu sallar.)* Canına okuduğumun rüzgârı. Değişsene kara yel. Değişsene canım, değiş be civanım, batıdan esesi İngiliz kahpesi. Dönek rüzgâr, civelek rüzgâr, fingirdek rüzgâr.

EMİRERİ *(birden ayağa fırlayarak)* : İşte, işte geliyor.

DUNOIS *(daldığı düşten uyanmış* : Kim, o kız mı?

EMİRERİ : Hayır o kuş. Yalıçapkını. Mavi bir şimşek gibi fundaların arasına daldı.

DUNOIS *(fena halde hayal kırıklığına uğramış)* : Kuş ha! Cehennemin dibine git. Tuttuğum gibi ırmağa atarım şimdi seni.

EMİRERİ *(efendisini tanıdığı için korkmadan)* : Korkunç güzel! Bakın bir tane daha.

DUNOIS *(heyecanla nehir kıyısına koşarak)* : Nerde? Nerde?

EMİRERİ *(göstererek)* : Şurda, sazların arasından uçuyor.

DUNOIS *(sevinçle)* : Gördüm.

(Kuş saklanıncaya kadar izlerler.)

EMİRERİ : Dün vaktinde haber vermedim diye kıyameti kopardınız.

DUNOIS : Sen bağırdığın sırada Arklı Jan'ı bekliyordum. Bir daha böyle yaparsan, seni cıyak cıyak bağırtırım.

EMİRERİ : Ne güzel kuşlar değil mi? Bir yakalayabilsem.

DUNOIS : Onlara tuzak kurarken yakalarsam seni tam bir ay demir kafese kapatırım da aklın başına gelir.

(Emireri gülerek yine yere oturur.)

DUNOIS *(yine gezinerek)* : Minik kuş, mavi kuş, bir yel estir bana. Minik kuş, mavi kuş...

BİR NÖBETÇİ : Dur!!! Hey, kim var orda?

JAN'IN SESİ : Jan Dark.

DUNOIS : Bırak geçsin. Buraya gel Jan. Buradayım.

(Şahane bir zırh giymiş olan Jan öfkeyle içeriye dalar, rüzgâr durur. Sancak sarkar, ama Dunois Jan'la ilgilendiği için farkına varmaz.)

JAN *(sözünü sakınmadan)* : Zatın Piç Dunois mi olur?
DUNOIS *(soğukkanlı ve ciddi)* : Armam orada işte. *(Kalkanını gösterir.)* Sen Arklı Jan mısın?
JAN : Tabii.
DUNOIS : Birliklerin nerede?
JAN : Çok geride. Beni aldattılar. Irmağın karşı kıyısına getirdiler.
DUNOIS : Ben emir verdim.
JAN : Neden? İngilizler öbür kıyıda.
DUNOIS : İngilizler her iki kıyıda.
JAN : Ama Orleans karşıda. İngilizlerle orada çarpışacağız. Nasıl geçeriz ırmağı?
DUNOIS *(sıkkın)* : Köprü var.
JAN : Öyleyse köprüden geçip tepelerine inelim.
DUNOIS : Söylemesi kolay, ama geçilemiyor işte.
JAN : Kim demiş?
DUNOIS : Ben. Benden daha deneyimli, daha kafalı adamlar da aynı düşüncede.
JAN : O adamlar etkafaymış öyleyse. Seni yanıltmışlar. Irmağın karşı yakasına getirerek beni de yanıltmak istiyorlar şimdi. Bilmiyor musun, bir kente, bir komutana gelebilecek en büyük yardımı getiriyorum sana.
DUNOIS *(sabırla gülümseyerek)* : Senin yardımın mı bu?
JAN : Hayır! Yerin göğün efendisi yolluyor bu yardımı. Köprünün yolunu göster bana.
DUNOIS : Sabırsızsın Jan.
JAN : Sabredecek zaman mı şimdi? Düşman kapıya dayanmış, biz burada eli kolu bağlı bekliyoruz. Neden dövüşmüyorsun Allah aşkına. Şimdi beni dinlersen korkudan eser kalmaz yüreğinde.
DUNOIS *(candan gülerek elini sallar)* : Vazgeç kızım. Korkudan eser kalmazsa yüreğimde, çok iyi bir masal kahramanı, ama çok kötü bir ordu komutanı olurum. Gel! Sana biraz askerlik öğreteyim. *(Onu suyun kenarına götürür.)* Köprünün öbür ucundaki şu iki hisarı

görüyor musun? Şu iki koca hisarı.
JAN : Görüyorum. Bunlar bizim mi, yoksa Azapların mı?
DUNOIS : Sus da beni dinle. Yanımda on tane askerle şu hisarlardan birine yerleşsem, bir orduya karşı koyardım. İngilizlerin bu hisarları bize karşı savunmak için tam on kat gücü var.
JAN : Tanrıya karşı koyamazlar. Bu hisarların altındaki toprağı Tanrı vermedi onlara, gasp ettiler. Bunlar bizim topraklarımız. Hisarları zapt edeceğim.
DUNOIS : Tek başına mı?
JAN : Askerimiz zapt edecek. Ben yol göstereceğim sadece.
DUNOIS : Kimse ardından gelmez.
JAN : Gelir mi gelmez mi, dönüp de bakmam bile.
DUNOIS *(içinde yanan ateşi sezip dostça omzuna vurur)* : Aferin! Senden iyi asker olur. Savaşa âşıksın sen!
JAN *(sarsılarak)* : Ya! Başpiskopos da dine âşık olduğumu söylemişti.
DUNOIS : Ben de, Tanrı bağışlasın, savaş denen canavara biraz tutkunumdur. İki karılı erkeğe benzerim. Sen de iki kocalı kadın olmak ister misin?
JAN : Kocanın bir tanesi bile yerinde dursun. Toul'da bir adam kendisiyle evlenmekten caydım diye mahkemeye verdi beni. Oysa hiçbir zaman söz vermemiştim ona. Ben askerim. Bana kadın gözüyle bakılmasını istemem. Kadın gibi giyinmem. Kadınların aklı fikri parada, gönül eğlendirmekte. Benim aklım fikrim hücum emri vermekte, topları mevzilerine yerleştirmekte. Siz subaylar topların nasıl kullanılacağını bilmiyorsunuz. Biraz gürültü, biraz dumanla düşmana duman attırılır sanıyorsunuz.
DUNOIS *(omuz silkerek)* : Doğru, çoğu zaman topçunun attığı taş ürküttüğü kurbağaya değmez.
JAN : İyi ama oğlum, atla kale duvarı aşılmaz. Bize top tüfek gerek. Hem de çok daha büyüğünden.

DUNOIS *(onun samimiliği karşısında gülerek)* : İyi ama kızım, sağlam bir merdiven, sağlam bir yürekle en yüksek duvar aşılır.

JAN : Hisara varınca merdivene ilk tırmanan ben olacağım Piç. Gözün kesiyorsa sen de izle beni.

DUNOIS : Hiçbir zaman bir kurmay subaya meydan okuma. Cesaret gösterileri bölük subaylarına düşer. Ermiş olarak başımın üstünde yerin var, ama askerlik taslama bana. Yanımda sürüyle fedai var.

JAN : Fedai değilim ben, Tanrının emir kuluyum. Kılıcım kutsaldır. Ermiş Catherine Kilisesi'nde, mihrabın arkasında, Tanrının benim için gizlediği yerde buldum onu. Kana bulamam. Yüreğim cesaretle dolu, öfkeyle değil. Ben önden gideceğim adamların beni izleyecek. Bana engel olmayacaksın değil mi?

DUNOIS : Her şeyin sırası var. Adamlarımız köprüden saldırarak şu hisarları alamazlar. İngilizleri ırmak yoluyla arkadan kuşatmak gerekir.

JAN *(askerlikten anladığı bellidir)* : Öyleyse sallar yaptırıp büyük topları üstlerine yerleştir. Adamların gemilerle bu yakaya geçsinler.

DUNOIS : Sallar hazır. Adamlar gemilere binmiş, ama Tanrıyı bekliyorlar.

JAN : Ne demek istiyorsun? Tanrı onları bekliyor.

DUNOIS : Öyleyse bize rüzgâr göndersin, gemilerim ırmağın aşağısında; hem akıntıya, hem rüzgâra karşı ilerleyemezler. Tanrı rüzgârın yönünü değiştirinceye kadar beklemek zorundayız. Haydi gel, seni kiliseye götüreyim.

JAN : Olmaz. İngilizlere dua kâr etmez. Ancak kötekten anlar onlar. Onları yenmeden kiliseye gitmem.

DUNOIS : Gideceksin. Orada bir iş düşüyor sana.

JAN : Ne işi?

DUNOIS : Batı rüzgârı essin diye dua edeceksin. Ben o kadar dua ettim. İki gümüş şamdan da bağışladım. Ama

yakarışlarım karşılıksız kaldı. Belki senin duan kabul edilir. Gençsin, safsın.

JAN : Doğru. Ermiş Catherine'e yalvarırım. O da Tanrının batı rüzgârını estirmesi için aracı olur. Haydi hemen bana kilisenin yolunu göster.

EMİRERİ *(şiddetle hapşırır)* : Hapşıı!

JAN : Çok yaşa! Haydi Piç çabuk olalım.

(Çıkarlar. Emireri onları izlemek için ayağa kalkar. Kalkanı yerinden alır. Mızrağı da alacağı sırada, sancağın artık doğuya doğru dalgalandığını fark eder.)

EMİRERİ *(kalkanı düşürüp heyecanla arkalarından seslenir)* : Komutanım, küçük hanım!

DUNOIS *(koşarak geri gelir)* : Ne var? Yalıçapkını mı gördün gene? *(Merakla ırmağa doğru bakınır.)*

JAN *(yanlarına gelerek)* : Aa, yalıçapkını mı? Nerde?

EMİRERİ : Hayır. Rüzgâr! Rüzgâr! *(Sancağı göstererek)* Beni beni hapşırtan o.

DUNOIS *(sancağa bakar)* : Rüzgâr döndü. *(Haç çıkarır.)* Tanrı dile geldi. *(Diz çöküp asasını Jan'a vererek)* Kralın ordusuna sen komuta edeceksin. Ben de senin emrindeyim.

EMİRERİ *(ırmağa bakarak)* : Gemiler yola çıktı. Akıntıya karşı kuş gibi ilerliyorlar.

DUNOIS : Hisarlara akın var. Bana meydan okumuştun. Cesaretin varsa haydi geç başımıza.

JAN *(birden boşanan gözyaşlarıyla, Dunois'yı kucaklayıp ik! yanağından öper)* : Dunois, yiğit arkadaşım. Yardım et bana. Gözlerim yaşlarla dolu, önümü göremiyorum. Merdivenin dibine beni sen götür de, haydi Jan de!

DUNOIS *(onu çekip gülerek)* : Gözyaşlarına aldırma. Yürü, silahların şimşeği yolunu aydınlatır.

JAN *(içinde yükselen cesaret ateşiyle)* : Ah!

DUNOIS *(onu sürükleyerek)* : Yürü, Tanrı aşkına!

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

EMİRERİ *(bağırarak)* : Tanrı aşkına! Tanrının kızı aşkına! Savaşa! *(Heyecandan çılgına dönmüş, kalkanla mızrağı kapıp arkalarından koşar.)*

IV. SAHNE

İngiliz karargâhında bir çadır. Elli yaşlarında kalın enseli bir İngiliz papazı bir masanın başında, harıl harıl bir şeyler yazar. Masanın öbür tarafında kırk altı yaşında, sözünü geçiren cinsten bir soylu kişi resimli bir Dua Kitabının sayfalarını çevirmektedir. Soylu kişinin keyfi yerindedir; papaz öfkeden patlamamak için kendini zor tutar. Soylunun solunda boş bir deri iskemle vardır. Masa sağındadır.

SOYLU : İşçilik derim ben buna! Düzgün aralıklı kara harfleri, yaldızlı kenar suları ustaca yerleştirilmiş minyatürleriyle nefis bir kitap. Yeryüzünde bundan güzel şey olamaz. Ama bugünlerde insanlar kitaba bakacak yerde okumaya kalkıyorlar.

PAPAZ : Pes doğrusu. Durumumuzu pek soğukkanlı karşılıyorsunuz Lordum.

SOYLU : *(kibirle)* : Ne olmuş yani?

PAPAZ : Daha ne olsun efendim, biz İngilizler yenildik.

SOYLU : Bu herkesin başına gelir. Düşmanın her zaman yenildiği ancak tarih kitaplarıyla destanlarda görülür.

PAPAZ : Ama üst üste yenilmeye başladık. Önce Orleans'da...

SOYLU *(küçümseyerek)* : Oo... Orleans!

PAPAZ: O işte büyücü parmağı vardı, diyeceğinizi biliyorum, Lordum. Ama yenilgiden yenilgiye düşüyoruz. Jargeau Meung, Beaugency birbiri ardından düştü. Şimdi de Patay'da bizi kılıçtan geçiriyorlar. Sir John Talbot tutsak edildi. *(Dokunsalar ağlayacak, kalemi elinden atar.)* Yüreğime inecek efendim. Bir avuç yabancının vatandaşlarımı yenmesine dayanamıyorum.

SOYLU : Bak hele, sen İngilizsin demek.

PAPAZ : Estağfurullah efendim, ben bir centilmenim, ama zatıaliniz gibi ben de İngiltere'de doğdum.

SOYLU : Toprağa bağlısın anlaşılan.

PAPAZ : Bir toprak kölesi gibi değil elbet. Ama ne de olsa bir duygusal bağım var. *(Heyecanı artarak)* Hem utanılacak bir şey görmüyorum bunda. Bu gidişle sırtımdaki cüppeyi atıp o cehennemlik cadıyı kendi ellerimle boğacağım.

SOYLU *(işi şakaya vurarak)* : Boğarsın, papaz efendi, boğarsın, ama şimdilik bu işi bize bırak.

(Papaz surat asarak yerine oturur.)

SOYLU *(havaice)* : O cadı karıya pek aldırmam. Ben de Kudüs'e, hacca gittim, İsa Efendimiz, bir taşra büyücüsüne harcatmaz beni. Ama şu Orleans piçi var ya, bak o çetin ceviz işte!

PAPAZ : Sadece bir Fransız, Lordum.

SOYLU : Fransız mı? Bu deyimi de nerden çıkardın? Şu Burgonyalılar, Bretonlar, Picarlar, Gaskonyalılar da kendilerine Fransız demeye mi başladılar? Bizimkilerin kendilerine İngiliz demeleri gibi. Fransa ile İngiltere'den kendi yurtları diye söz ediyorlar. Hem de öz yurtlarıymış! Bu moda tutarsa, benim halim nice olur? Senin halin nice olur?

PAPAZ : Neden efendimiz? Bize ne zararı dokunacak?

SOYLU : Bir adam iki efendinin uşağı olamaz. Bu vatana hizmet havasına ayak uydururlarsa, derebeyini kim takar? Senle ben hapı yuttuk.

PAPAZ : Ben Kilise'nin sadık bir hadimi ve Stogumber Baronu'nun yedinci göbekten akrabasıyım. Ama bir Frenk piçiyle pis bir büyücünün İngilizleri pataklamasına da razı olamam.

SOYLU : Yüreğini ferah tut. Piçi yenip cadıyı yakacağız. Ama sırası gelince. Yakma işini ayarlamak için Beauvais Piskoposu'nu bekliyorum şimdi. Kızın yandaşları kendi piskoposluk bölgesinden kovmuşlar adamı.

PAPAZ : Önce kızı yakalamanız gerek, efendim.

SOYLU : Ya da yakalatmam. Onu getirene büyük para vaat ettim. Bu paraya bir kral bile alırım.

PAPAZ : O sürtük için ha?

SOYLU : Hesabı biraz geniş tutmalı. Charles'ın bazı adamları onu Burgonyalılara satacaklar. Burgonyalılar da bize satacak. Birkaç aracı da komisyon alacak tabii.

PAPAZ : Vay canına! Aracılar Yahudidir mutlaka. Para her el değiştirdiğinde onlar sebeplenir. Bana kalsa tek Yahudi bırakmazdım Hıristiyan dünyasında.

SOYLU : Niçin? Yahudiler pahacıdır ama, genellikle sattıkları malı teslim ederler. Beleşe konmak isteyen asıl Hıristiyanlardır.

(Bir uşak görünür.)

UŞAK : Pek sayın Beauvais Piskoposu, Monsenyör Cauchon.

(Altmış yaşlarındaki Cauchon girer. Uşak çekilir. İngilizler ayağa kalkarlar.)

SOYLU *(fazla nazik)* : Piskopos Hazretleri, teşrifinizle bizi ihya ettiniz. Bendeniz Warwick Dükü, Richard de Beauchamp; hizmetinizdeyim.

CAUCHON : Lord cenaplarının şöhreti malumumuzdur efendim.

WARWICK : Bu aziz rahip de, John de Stogumber.

PAPAZ *(çabukça)* : John Bowyer Spencer Neville de Stogumber her zaman emrinizde efendimiz. İlahiyat Fakültesi mezunuyum. Muhterem Winchester Kardinali'nin de mühürdarıyım aynı zamanda.

WARWICK *(candan)* : Ona İngiltere Kardinali diyorsunuz sanırım. Kralımızın amcası.

CAUCHON : Sayın John de Stogumber, Kardinal Hazretlerinin yakın dostuyum. Her zaman için yakın dostu. *(Elini papaza uzatır. Papaz bu eldeki yüzüğü öper.)*

WARWICK : Oturmak lütfunda bulunmaz mısınız? *(Piskoposu kendi sandalyesine buyur ederek masanın başına oturtur.)*

(Cauchon hafifçe eğilerek baş köşeyi kabul eder. Warwick kayıtsızca deri iskemleyi çekerek eski yerine oturur. Papaz da iskemlesine yerleşir. Warwick, Piskoposu baş köşeye oturtmakla beraber, söze kendisi başlamaktan çekinmez. Hâlâ çok güler yüzlü, çok naziktir, ama sesindeki yeni ton sadede geleceğini belirtir.)

WARWICK : Aziz Piskoposum, teşrifiniz maalesef talihsiz bir anımıza rastladı. Charles, Rheims Katedrali'nde taç giyecek. Ona taç giydiren de Lorraine'li genç kadın. Sizi ne aldatmak, ne de boş yere umutlandırmak isterim. Buna engel olamayacağız. Charles'ın durumu sağlamlaşacak sanırım.

CAUCHON : Şüphesiz! Bu kızın pek ustaca bir hamlesi.

PAPAZ *(gene heyecanlanır)* : İşe hile karıştırdılar efendim. Dürüst bir savaşta İngiliz yenilmez.

(Cauchon hafifçe kaşlarını kaldırır. Sonra çabukça kendini toparlar.)

WARWICK : Dostumuz, genç kadının bir büyücü olduğu görüşünde. Onu Engizisyon Mahkemesi'ne verip bu suçtan ötürü yakılmasını istemek pek sayın efendimizin görevidir sanırım.

CAUCHON : Benim bölgemde yakalanırsa, evet.

WARWICK *(pek güzel anlaştıklarını görerek)* : Pek tabii. Büyücü olduğundan şüpheye düşmek için akla yakın bir neden yok değil mi?

PAPAZ : Kesinlikle hayır. Korkunç bir cadı.

WARWICK *(sözünü kesmesini hafifçe ayıplayarak)* : Ne düşündüğünü Sayın Piskoposa sordum papaz efendi.

CAUCHON : Burada yalnız kendi düşüncelerimizi değil, bir Fransız mahkemesinin düşüncelerini, hatta önyargılarını da göz önünde bulundurmak zorundayız.

WARWICK *(düzelterek)* : Bir dini mahkeme efendimiz.

CAUCHON : Dini mahkemeler, görevleri ne kadar kutsal olursa olsun, ölümlü kişilerden meydana gelir. Tıpkı başka mahkemeler gibi. Bu kişiler, yeni moda deyimle Fransız olduklarına göre, Fransız ordusunun İngiliz ordusunu büyücülük marifetiyle yendiğine inanmazlar.

PAPAZ : Ne? Nasıl inanmazlarmış? Ünlü Sir John Talbot, Arklı bir fahişeye yenilsin. Olacak şey mi bu?

CAUCHON : Sir John Talbot, hepimizin bildiği gibi yaman askerdir, ama yetenekli bir komutan olduğunu henüz işitmedim. Gerçi bu kıza yenik düştüğünü söylüyorsunuz. Ama bizce yenilgisinde Dunois'nın da biraz payı var.

PAPAZ *(küçümseyerek)* : Orleans piçi.

CAUCHON : Hatırlatmama izin verirseniz...

WARWICK : Dunois, beni Montargis'de yenmişti.

CAUCHON *(baş eğerek)* : Bu da Senyör Dunois'nın gerçekten yetenekli bir komutan olduğunu göstermeye yetmez mi?

WARWICK : Nezaketinize hayranım, efendimiz. Bizim Talbot yırtıcı bir hayvandır. Tutsak düştüğü iyi olmuş.

PAPAZ *(darılarak)* : Efendimiz, Orleans'da bir İngiliz oku bu kadının gırtlağını delmiş. Çocuk gibi ağladığını görmüşler. Öldürücü bir yara aldığı halde bütün gün çarpışmış. Askerimiz sapına kadar İngilizliğini göstererek bütün saldırılarını püskürtmüş. Ama kadın elinde beyaz

bir bayrakla surlara tırmanmaz mı, hem de tek başına. Adamlarımız felce uğramış, kalakalmışlar. Kılıç sallamak, ok atmak ne mümkün. Bu arada Fransızlar üstlerine çullanıp onları köprüye sürmüşler. Tam o anda köprü çatır çatır yanmış. Bizimkiler de alay alay ırmağa dökülüp boğulmuşlar. Şimdi sorarım size, bu Piç Dunois'nın hüneri midir? Yoksa köprüyü cayır cayır yakan alevler büyü gücüyle cehennemden mi yükseldi?

WARWICK : Papaz efendinin heyecanını hoş görünüz Sayın Piskoposum. Ama bizim görüşümüzü açıklamış oldu. Dunois büyük komutandır, kabul ediyorum. Peki, neden şu cadı ortaya çıkıncaya kadar hiçbir şey yapamadı?

CAUCHON : Doğaüstü güçler kızdan yana olabilir. Ama beyaz bayrakta şeytanın değil, İsa Efendimizin adı yazılıydı. Sonra sizin boğulan komutan da... neydi adı?

WARWICK : Glasdale.

CAUCHON : Ha, azakıl. O da pek tekin değildi, doğrusu. Bizimkiler arasında onun Jan Dark'a sövdü diye boğulduğuna inananlar var.

WARWICK *(kuşkulanmaya başlayarak)* : Yoksa kız sizin de mi aklınızı çeldi?

CAUCHON : Aklımı çelseydi, Sayın Lordum, kendi ayağımla size gelmeyecek kadar basiret gösterirdim.

WARWICK : Aman rica ederim Piskopos Hazretleri.

CAUCHON : Şeytan bu kızı emellerine alet ediyorsa... ki ettiğini sanıyorum...

WARWICK *(yüreğine su serpilmiştir)* : Oh, işittin mi Peder John. Biliyordum, Piskopos Hazretlerinin umutlarımızı boşa çıkarmayacağını biliyordum. Sözünüzü kestiğim için özür dilerim. Lütfen devam ediniz...

CAUCHON : Yalnız şeytan sandığınızdan çok daha uzak görüşlüdür.

WARWICK : Öyle mi? Nasıl? Sen de kulak ver peder.

CAUCHON : Şeytan bir köylü kızını cehennemlik etmek

istese, savaş üstüne savaş kazandırmak zahmetine katlanır mıydı? Bir köy zamparasını kızın başına sarması yeter de artardı bile. Şer Meleği böyle entipüften işlerle uğraşmaz. Saylete mi geçiyor hedefi Kilise'dir. Lanet mi yağdırıyor, hedefi bütün insanlık. Bu korkunç tertibe karşı Katolik Kilisesi her an uyanık, her an tetiktedir. Kız şeytanın oyununa alet oluyor bence. Kendisine ilham vaki olduğu doğrudur. Ama şeytani bir ilham.

PAPAZ : Size demedim mi cadının teki.

CAUCHON *(şiddetle)* : Cadı değil, Kilise'nin inançlarından sapmış bir bahtsız!

PAPAZ : Ne fark eder?

CAUCHON : Bir rahip bana bunu sorsun! Siz İngilizler azıcık kalın kafalısınız. Büyücülük saydığınız bütün bu olaylar doğal yoldan açıklanabilir. Kadının mucizeleri bir serçeyi bile etkilemez. Kendisi de bunlara mucize demiyor zaten. Zaferleri sizin küfürbaz generallerden kafaca üstün olduğunu gösterir, işte o kadar. İnancın gücü, inanç yanlış bile olsa, öfkenin gücünü bastırmaz mı her zaman?

PAPAZ : Bizim generallere...

WARWICK *(Piskopos'a)* : Efendimiz, büyücü sözünü geri alıyorum. Ama gene de bu kadın yakılmalı.

CAUCHON : Ben yaktıramam onu. Kilise cana kıyamaz. Benim ilk ödevim, kızın ruhunu selamete kavuşturmak için çaba harcamaktır.

WARWICK : Şüphesiz. Ama arasıra insanları yaktığınız oluyor.

CAUCHON : Hayır. Kilise, inançtan sapmakta direnen bir kulunu bir kuru dal misali hayat ağacından koparır, resmi makamlara teslim eder. Biz karışmayız ötesine.

WARWICK : Mükemmel! Bu durumda kuru dalınızı ben teslim alıp atılacağı ateşi tutuşturacağım.

CAUCHON *(için için tutuşan bir öfkeyle)* : Bu işi oldu

bittiye getirmek olmaz. Siz, büyük efendiler, dini siyasete alet etmeye dünden hazırsınız.

WARWICK *(gülümseyerek yatıştırmaya çalışır)* : Emin olun İngiltere'de böyle şey yapılmaz.

CAUCHON : Her yerden fazla İngiltere'de yapılır. Bu kızın ruhu Tanrı katında, sizin ruhunuz, hatta Kralınızın ruhu kadar değerlidir. Kızı size teslim etmem için bir anlaşmaya varmışız gibi sırıtıp durmayın karşımda. Tanrının bu vaftizli evladının selamete kavuşması için ufacık bir umut varsa, yol göstereceğim ona.

PAPAZ *(öfkeyle ayağa kalkar)* : Sen hainsin, hain!

CAUCHON *(yerinden fırlayarak)* : Yalan söylüyorsun, papaz! *(Öfkeden titreyerek)* Bu kadının yaptığını sen de yapar, vatanını, kutsal Katolik Kilisesi'nden üstün tutmak cüretinde bulunursan, onunla birlikte ateşte yanarsın.

PAPAZ : Efendimiz. Fazla ileri gittim. *(Sinerek oturur.)*

WARWICK *(endişeyle ayağa kalkmıştır)* : Piskopos Hazretleri, rahip efendinin kullandığı kelime için özür dilerim. İngiltere'de büsbütün başka bir anlam taşır. Sizin dilinizde hıyanet eden, zarar veren, kötü, sadakatsiz demektir. Oysa bizde sadece, İngiliz çıkarlarını kollamayan anlamına gelir.

CAUCHON : Affedersiniz. Anlayamamışım. *(Vakarla sandalyesine oturur.)*

WARWICK *(ferahlayarak o da yerine oturur)* : Bu kızın yakılmasını hafife almış görünüyorsam beni bağışlayın. Her gün köylerin, kentlerin yakıldığını göre göre yüreğimiz nasırlaştı. Yoksa çıldırmak işten değil. Siz de zaman zaman kâfirlerin yakıldığına tanık olduğunuza göre, bu esef verici olayı ne bileyim, meslek açısından ele alsak ne dersiniz?

CAUCHON : Evet, acı, hatta korkunç bir ödev. Ben kızın bedeni için üzülmüyorum, olsa olsa birkaç dakika acı çekecek, ama ruhu sonsuza dek azap içinde kıvranacak.

WARWICK : Doğru ya, vücudunu kurtarmadan ruhunu kurtarmanın yolunu nasıl bulmalı? Asıl sorun bu. Gelin kabul edin, efendimiz, şu Kızların Hası efsanesine inananlar çoğaldıkça biz belimizi doğrultamayız.

PAPAZ *(kırık bir sesle)* : Konuşabilir miyim Lordum?

WARWICK : Sinirlerine hâkim olamayacaksan sussan daha iyi edersin.

PAPAZ : Sadece şunu diyecektim efendim. Yanlışım varsa düzeltin. Kız göz boyamakta birinci. Çok dindar görünüyor. Durmadan dua ediyor, günah çıkartıyor. Tanrı karşısında bütün vecibelerini yerine getirirken, kâfirlikle nasıl suçlandırılır?

CAUCHON *(parlayarak)* : Siz ne diyorsunuz? Papa bile bu kız kadar gururlu değildir. Sanki kendisi Kilise'ymiş gibi davranıyor. Tanrıdan Krala buyruklar getiriyor. Kilise dursun bir köşede. Krala taç giydirecek, hem de kendi elleriyle, Kilise de kim oluyormuş? İngiltere Kralına mektuplar yolluyor. Kendi adasına dönmezse Tanrının bütün gazabıyla tepesine ineceğini bildirerek. Size şunu söyleyeyim, böyle mektuplar yazmak Hıristiyanlığın baş düşmanı Muhammet'in âdetiydi. Bu kız bir kerecik olsun, Kilise adını ağzına aldı mı? Asla! Tanrıyla kul arasına kimseyi sokmam diyor.

WARWICK : Ne beklersiniz, sonradan görme, başı döndü.

CAUCHON : Kim döndürdü? Şeytan! Hem de ince bir hesapla. Hak yolundan sapanlar aldı yürüdü. Bohemya'da Hus, İngiltere'de WcLeef... Fransa'da da eksik değil böyleleri. Bilirim bu hastalığı, kanser gibi yayılır. Bir Arap deveci, İsa'nın Kilisesini Kudüs'ten ta Pirenelere kadar sürdü. Devecinin başlangıçta yaptıkları, şu çoban kızın yaptıklarından pek farklı değildi. O Hazreti Cebrail'in sesini işitiyordu, bu Ermiş Catherine'nin sesini işitiyor. O kendini Allahın habercisi ilan edip Allah adına dünya hükümdarlarına nameler yolluyordu. Bunun hükümdarlara name yollamadığı gün yok.

Artık şefaat istemek için peygamberin anasına değil, Kızların Hası'na başvurmak gerek. Şeytana uyan her sütçü kızı, her ümmi ırgat doğrudan doğruya Tanrıdan esinleniyorum diye kabararak Kilise'nin yüzyıllardır biriken ilmini, fazlını çöplüğe atar, din ululanını çiğnerse bu dünyanın hali neye varır? Her kadın kendini Jan, her erkek de Muhammet sanırsa ne yaparız sonra? Bu kadının işlediği bütün günahlar affedilir de Kutsal Ruh'a karşı işlediği günah affedilmez, tövbe istiğfar etmezse sonu ateştir.

WARWICK *(etkilenmemiştir)* : Tabii bu konu sizi biraz fazla heyecanlandırıyor.

CAUCHON : Sizi heyecanlandırmıyor mu?

WARWICK : Ben askerim, din adamı değil. Hacca gittiğimde Müslümanları tanıdım az çok. Bize söylenenin aksine, terbiyeli insanlar pekâlâ. Bazı konularda bizden hiç de geri kalmadıkları su götürmez.

CAUCHON *(canı sıkılmış)* : Daha önce de dikkatimi çekti bu. Bizimkiler Doğuya Müslümanları Hıristiyan yapmaya gidiyorlar. Bir de bakıyoruz Müslümanlar onlara kendi dinlerini kabul ettirmişler. Bir Haçlı askeri Müslüman olup çıkıyor.

PAPAZ : Olur şey değil.

WARWICK: Yalnız size şu kadarını söyleyeyim, Muhammet'e inananlar İsa'ya da büyük saygı gösterirler. Siz Muhammet'in deveci oluşunu hor görürken onlar Sen Piyer'in balıkçı oluşunu hoş görürler. Bu inançlar aynı kapıya çıkar. Doğu ile Batı arasında görüş farkları var. Hepsi o kadar.

CAUCHON : Sadece Doğu ile Batı arasındaki fark öyle mi?

WARWICK : Doğrusunu isterseniz ben kızın yeni bir peygamber olabileceğini sanmıyorum. Bu tehlikeyi abartıyorsunuz bence. Ama asıl korkunç olan toplum düzenini altüst etmek istemesi.

CAUCHON : Evet Kilise'yi mahvederek.

WARWICK : Bir an için olsun Kilise'yi aklınızdan çıkaramaz mısınız? Dini kuruluşlar yanında idari kuruluşlar da var. Jan Dark bütün Avrupa krallarının kralıklarını Tanrıya bağışlayıp onun hadimi olarak hükümet etmelerini istiyor.

CAUCHON *(ilgisiz)* : Kral hükmü elinde tuttuktan sonra, gerisi vız gelir.

WARWICK : Hiç de değil. Soylular sınıfını ortadan kaldırıp bütün gücün kralda toplanmasını sağlayacak kurnazca bir oyun bu. Kral bütün derebeylerini, bütün toprak ağalarını sultası altına alacak. Ünvanlarımızı, rütbelerimizi sözde hükümdar dağıtır. Ama toprak bizimdir, malımızı mülkümüzü kendi kılıcımızla, kendi askerimizle koruruz. Şimdi topraklar elden gidiyor, topraklar!

CAUCHON : Canım korkmayın, Kralı kral yapan sizlersiniz.

WARWICK : Evet, halk derebeyinin buyruğu altında olduğu sürece, saraylılar bir seyyar temaşa heyeti olmaktan öteye geçemez. Kral zaten orta malı olan yollardan başka hiçbir şeye sahip çıkamaz. Ama halk, hükümdarı gönlünün tahtına da oturtursa, o hükümdar bizleri birer birer yok eder.

CAUCHON : Kimi kişi kral, kimi de devlet adamı olarak doğar, Lordum. Bu iki niteliğin aynı kişide birleştiği pek seyrek görülür. Krala böyle bir politikayı yürütecek danışmanlar gerek. Bunları nerde bulacak?

WARWICK *(dostça olmayan bir gülümseyişle)* : Belki Kilise'de efendimiz. Soyluların ezilmesi, din adamlarının ekmeğine yağ sürer.

CAUCHON : Bana bakın dostum, biz böyle birbirimize düşersek bu kızın hakkından gelemeyiz. Din işleri ile dünya işlerini yürütenler öteden beri geçinemezler, hep şeytan girer aralarına. Ama ortak bir düşman karşısın-

da birleşemez miyiz? Bu kız Kilise'nin adını anmadığı gibi soyluları da hiçe sayıyor.

WARWICK : Çok doğru. Kişinin papazlara da, zadegâna da başkaldırmasıdır bu. Tanrı ile kulu arasındaki, kral ile uğruğu arasındaki aracıları kaldırmak istiyor.

CAUCHON : Bu kızın yaptığı düpedüz kışkırtıcılık, düpedüz bozgunculuk. Fransa Fransızların, İngiltere İngilizlerin, ne bileyim, İtalya İtalyanlarındır diye tutturmuş. Taşralılar öyle bağnaz, öyle dar görüşlü olur ki, bu köylü kızının bu köy bizim köyümüzdür demekten öteye gidebilmesine şaşıyorum. Ama çok daha ileriye gidiyor. Fransa'dan İngilizleri kovacağım deyince, Fransızca konuşulan bütün toprakları kastettiği belli. Milliyetçilik diyebilirsiniz bu tutkusuna. Katolik Kilisesi'ne karşı bir tutum. Biz sadece İsa Efendimizin hükümdarlığını tanırız... Onun hükmettiği kavimler bölünürse İsa tahtından indirilmiş olur. O zaman da kılıçlar gelir ta gırtlağımıza dayanır. Dünyanın sonu gelir.

WARWICK : Siz isyancı Jan'ı yakarsanız, ben de milliyetçi Jan'ı yakarım. Yalnız, şuradaki papaz efendiyi götürmeyeceğim yakıldığını seyretmeye. İngiltere İngilizlerindir, sözünü benimseyecektir.

PAPAZ : İngiltere İngilizlerindir, ona ne şüphe. Ama bu kadın İngiltere'nin meşru fetih hakkını tanımıyor. Tanrı bu hakkı İngiltere'ye neden verdi? Daha az uygar ırkları kendi iyilikleri için yönetsin diye. Asinin biri bu kadın, erkek giysileri giyip dövüşerek doğaya isyan ediyor. Papa'nın kutsal yetkilerini elinden alıp Kilise'ye isyan ediyor. Şeytanla işbirliği edip ordumuza saldırarak Tanrıya isyan ediyor. Bütün bu isyanlar da asıl İngiltere'ye karşı olan büyük isyanı için birer bahane. Ölsün! Gebersin! Cayır cayır yansın! Hepimizin kurtulması için bir tek kadın feda edilmiş, ne çıkar.

WARWICK *(ayağa kalkarak)* : Sayın Lordum anlaştık sanırım.

CAUCHON *(o da kalkarak, ama direnmekten vazgeçmemiş)* : Ruhumun selameti namına Kilise'nin adaletini çiğnetmeyeceğim. Bu kadını hak yoluna döndürmek için elimden geleni yapacağım.

WARWICK : Zavallı kıza acıyorum. Böyle sert önlemlerden nefret ederim. Bir yolunu bulursam kurtarmaya çalışırım.

PAPAZ *(amansızca)* : Kendi ellerimle yakarım onu!

CAUCHON *(onu kutsayarak)* : Sancta simlicitas! Ne mutlu sadedil olanlara!

V. SAHNE

Rheims Katedrali'nde, kutsal giysilerin saklandığı odaya yakın, geçenek. Bir sütunda İsa'nın çarmıha geriliş sahnelerinden biri görünür. Taç giyme töreninden sonra org sesleri arasında halk kiliseden çıkmaktadır. Jan sütunun karşısında diz çökmüş dua eder. Çok güzel giyinmiştir, ama hâlâ erkek kılığındadır. Şahane bir şekilde giyinmiş olan Dunois, Jan'ın yanına gelince org sesi kesilir.

DUNOIS : Haydi Jan, bu kadar dua yeter. O gözyaşı tufanından sonra burada daha fazla kalırsan üşüteceksin. Tören bitti. Kilise boşaldı. Halk sokakları doldurdu. Kızların Hası'nı isteriz diye bağrışıyorlar. Dua etmek için burada kaldığını söyledik, ama seni görmeye doyamıyorlar.

JAN : Beni bırak; bütün şan şeref Kralın olsun!

DUNOIS : Halkın göz zevkini bozuyor, kılıksız kerata. Ona sen taç giydirdin. Töreni sonuna kadar sürdüreceksin.

(Jan isteksizce başını sallar)

DUNOIS *(onu kaldırarak)* : Haydi, haydi! Daha iki saat dişini sıkıver. Orleans'daki köprüyü geçmekten daha

zor değil.

JAN : Ah, sevgili Dunois, keşke Orleans'daki köprüde olaydık, yaşadık o köprüde.

DUNOIS : Evet, ama bazılarımız da öldü.

JAN : Tuhaf değil mi, Jack? Ben öyle ödleğin biriyim ki, savaş başlamadan tarifsiz korkulara kapılırım. Ama sonra, tehlike kalmayınca da canım sıkılır. Öff be, adam patlar sıkıntıdan.

DUNOIS : Yemede içmede olduğu gibi dövüşte de riyazetten şaşmamalısın benim küçük ermişim.

JAN : Yiğit arkadaşım. Beni seversin sanırım. Bir omuzdaşını sever gibi.

DUNOIS : Buna ihtiyacın var benim saf çocuğum. Sarayda fazla dostun yok.

JAN : Bütün bu saraylılar, şövalyeler, papazlar neden nefret ediyorlar benden? Ben ne yaptım onlara? Kendim için köyümün vergiden muaf tutulmasından başka bir şey istemedim ki. Köyüm vergi veremeyecek kadar yoksul. Onlara uğur getirdim, zaferler kazandırdım. Aptalca işler yapıyorlardı, yanlışlarını düzelttim. Charles'a taç giydirip gerçek bir kral yaptım onu. Dağıttığı ihsanlar gene çevresine gidiyor. Neden sevmiyorlar beni?

DUNOIS *(ona takılarak)* : Bu - da - la! Bu sersem herifler ne mal olduklarını ortaya koyduğun için seni severler mi hiç? Bunak generaller yerlerini alan başarılı yüzbaşıları severler mi? Kocamış politikacılar iktidarı ellerinden kapan yeni yetmeleri severler mi? Başpiskoposlar, ermiş bile olsa bir başkasının kendi kiliselerinden öne geçmesini hazmederler mi? Bende sivrilme hırsı olsaydı seni ben bile kıskanırdım.

JAN : Sen bir tanesin Jack. Bütün bu soylular arasında benim biricik dostumsun. Bahse girerim anan köylüydü. Paris'i ele geçirdikten sonra ben de köyüme döneceğim zaten.

DUNOIS : Paris'i ele geçirmene müsaade edeceklerini pek

sanmam.

JAN *(irkilerek)* :Nasıl?

DUNOIS : Bazıları Paris'in seni ele geçirmesine daha çok sevinecek. Onun için gözünü dört aç.

JAN : Jack, bu dünya benim dayanamayacağım kadar kötü. Azaplarla Burgonyalılar işimi bitirmezlerse, Fransızlar bitirecek. Gaipten gelen sesler olmasa hepten cesaretimi kaybederdim. Sana bir şey söyleyeyim mi Jack, çanlar çalarken duyuyorum bu sesleri. Törendeki gibi hep birden ortalığı velveleye verdikleri zaman değil. Ama böyle sakin bir köşede ya da kırların ıssızlığında. *(Katedralin saati çeyreği çalar.)* Dinle! Bak ne diyor? Tanrının saf çocuğu...

DUNOIS *(şefkatle, ama ona katılmadan)* : Jan, çanlar kulaklarımızda çınlarken, aklımızdan geçirdiklerimizi duyar gibi oluruz. Sen şu sesleri anlatırken tedirgin oluyorum. Yaptığın işler için akıllıca sebepler göstermeseydin seni kafadan çatlak sanırdım.

JAN *(küskün)* : Ne yapayım sana sebepler göstermek zorunda kalıyorum; seslere inanmıyorsun ki. Önce sesler geliyor, sebepleriyse sonra buluyorum. Artık hangisine inanırsan inan.

DUNOIS : Kızıyor musun Jan?

JAN : Evet. *(Gülümseyerek)* Ama sana değil. Keşke köyümün bebelerinden olsaydın.

DUNOIS : Niçin?

JAN : Seni evlat edinirdim.

DUNOIS : Demek senin de kadınlıktan bir parça nasibin varmış.

JAN : Yok canım. Ben askerim sadece. Askerler fırsat buldukça çocukları okşayıp severler.

DUNOIS : Bak, bu doğru. *(Güler.)*

(Kral Charles, solunda Mavisakal, sağında La Hire, tören elbiselerini çıkardığı kutsal giysiler odasından çıkar. Jan sütunun arkasına saklanır. Dunois, Charles ile La Hire'in arasında kalır.)

DUNOIS : Haşmetli efendimiz sonunda kutsal yağı sürünüp meşru kral oldular. Nasıl memnun musunuz?

CHARLES : Beni ayın güneşin hükümdarı yapsalar bu işkenceyi bir daha göze alamam. Aman o kaftanların ağırlığı. Başıma tacı oturttuklarında nerdeyse yere yığılıverecektim. O kadar sözü edilen kutsal yağ ekşi ekşi kokuyordu. Başpiskopos da ölecekti az kalsın. Sırtındakiler de bir ton çeker. Kutsal giysiler odasında kat kat giysilerini soymaya çalışıyorlar hâlâ.

DUNOIS *(kuru kuru)* : Kral Hazretleri, daha sık zırh kuşanmalısınız. Bu sizi ağır giysiler taşımaya alıştırırdı.

CHARLES : Evet, gene o terane. Ben zırh kuşanamam. Savaşmak benim işim değil. Jan nerede?

JAN *(saklandığı yerden çıkarak Kralın önünde diz çöker)* : Efendimiz sizi Kral ilan ettim. İşim sona erdi. Artık babamın çiftliğine dönüyorum.

CHARLES *(şaşırmış, ama rahatlamış)* : Öyle mi? Aman ne iyi!

(Jan çok üzgün ayağa kalkar.)

CHARLES *(tınmadan)* : Çiftlikte oturmak sağlığa çok yararlıdır.

DUNOIS : Ama çok da can sıkıcıdır.

MAVİSAKAL : Etek giyince ayağına dolaşmasa bari.

LA HIRE : Dövüşmeyi özleyeceksin. Kötü alışkanlıktır. Adamın kanına girdi mi bir kere, vazgeçmek kolay değil.

CHARLES *(endişeli)* : Ama evine dönmek istiyorsan seni zorla tutamayız tabii.

JAN *(acı acı)* : İyi biliyorum, hiçbiriniz gittiğime üzülmeyeceksiniz. *(Charles'a omzunu çevirip önünden geçerek daha dost olan La Hire ile Dunois'ya yaklaşır.)*

LA HIRE : Sen gidince aklıma her estiğinde sövebileceğim, ama seni özleyeceğim de zaman zaman.

JAN : La Hire, günah da işlesen, küfür de etsen seninle cennette buluşacağız. Pitou'yu, yaşlı çoban köpeğimi sevdiğim gibi severim seni. Pitou kurtları bile paralardı. Sen de ülkemizden İngiliz kurtlarını kovacaksın değil mi?

LA HIRE : Bunu seninle birlikte yapacağız.

JAN : Hayır. Benim yalnız bir yıllık ömrüm kaldı. Hem de başlangıçtan saymacasına.

HEPSİ BİRDEN : Ne?

JAN : İçime doğdu.

DUNOIS : Saçmalama.

JAN : Jack, düşmanı yurdumuzdan sürüp çıkarabilecek misin?

DUNOIS *(sakin bir inançla)* : Evet, hiç şüphen olmasın. Başlangıçta yendiler bizi, çünkü savaşı cirit oynamak ya da yağmacılık sanıyorduk. Ama boyumuzun ölçüsünü aldık. Azapları da iyi tanıyorum artık. Burada kökleri yok. Onları bundan önce de yendim, bundan sonra da yeneceğim.

JAN : Onlara zalim davranmayacaksın değil mi, Jack?

DUNOIS : Azaplar iyilikten anlamaz. Bu savaşı biz başlatmadık.

JAN *(birdenbire)* : Jack, ben köyüme dönmeden Paris'i de alalım.

CHARLES *(dehşete kapılmış)* : Olmaz, olmaz! Bütün kazandıklarımızı kaybederiz sonra. Ne olur, savaşmayalım artık. Burgonya Dükü ile güzel bir antlaşma imzalayabiliriz.

JAN *(sabırsızca ayağını yere vurarak)* : Antlaşma!

CHARLES : Neden olmasın. Artık taç giydim, yağlar süründüm. Aman o yağın kokusu!

(Başpiskopos kutsal emanetler odasından çıkıp Charles ile Mavisakal'ın arasına girer.)

CHARLES : Başpiskopos, bu kız gene savaşmak istiyor.

BAŞPİSKOPOS : Savaş bitti mi zaten? Barışta mıyız?

CHARLES : Hayır değiliz herhalde. Ama yaptıklarımızla yetinelim. Talih her zaman yüzümüze gülmez. Talihimiz dönmeden duralım bana sorarsanız.

JAN : Talihmiş! Tanrı bizden yana savaştı, sen buna talih diyorsun! Kutsal Fransız toprağından İngilizleri temizlemeden duracaksın ha!

BAŞPİSKOPOS *(sertçe)* : Jan, Kral bana hitap etti, sana değil. Kendini unutuyorsun. Kendini sık sık unutuyorsun.

JAN *(sinmeden, biraz da kabaca)* : Öyleyse siz konuşun, bizi yarı yolda bırakmasının Tanrı buyruğuna karşı gelmek olduğunu anlatın ona.

BAŞPİSKOPOS : Tanrı adını senin kadar teklifsizce ağzıza almıyorsam, onun buyruğunu Kutsal Kilise'ye dayanarak yorumladığım içindir. İlk zamanlar buna saygı gösterirdin. Burada gönülsüzlük gömleğine bürünmüş olarak geldin. Tanrı da her işini rast getirdi. Ama şimdi gurura kapılıyor, küstahlık ediyorsun.

CHARLES : Evet, her şeyi herkesten iyi o bilir.

JAN *(üzgün, ama saflığından uyandırdığı etkinin farkında değildir)* : Ne yapayım sizden iyi görüyorum olup biteni. Kendini beğenmiş değilim. Haklı olduğuma inanmasam ağzımı açmam.

BAŞPİSKOPOS : Nerden biliyorsun haklı olduğunu?

JAN : Her zaman bilirim. Gaipten gelen sesler...

CHARLES : Gaipten gelen sesler! Bıktım artık bu seslerden. Peki bu sesler neden bana gelmiyor? Kral benim, sen neci oluyorsun?

JAN : Sana da geliyorlar, ama senin kulağın işitmiyor onları. Akşamüstü kırlarda oturup bekledin mi bu sesleri? Akşam çanı çalınırken yürekten dua ettin mi hiç? *(Hızla ondan tarafa döner.)* Hem seslere ne hacet, hangi demirciye sorsan sana demir kızgınken dövülür diyecektir. Compiègne'e saldırıp orasını da Orleans'ı kurtardığımız gibi kurtarmalıyız. O zaman Paris'in kapı-

ları bize açılır. Başkentin olmadan başındaki taç neye yarar?

LA HIRE : Ben de aynı düşüncedeyim. Kızgın gülle gibi kafalarına ineriz. Sen ne diyorsun Piç?

DUNOIS : Güllelerimiz senin kafan kadar kızgın olsa bütün dünyayı fethederdik. Savaşta ataklık iyi uşak, ama kötü efendidir. Kendisine fazla güvenirsen düşmanın eline düşersin. Biz ne zaman yenildiğimizi fark etmeyiz. Büyük kusurumuz da bu.

JAN : Sen asıl ne zaman kazandığını fark etmiyorsun. Bu daha büyük kusur. İngilizlerin burnunuzu kesmediğinden emin olmanız için hepinize birer gözlük taktıracağım. Ben saldıralım demeseydim, siz de, Savaş Meclisimiz de Orleans kapılarında bekleşirdiniz hâlâ. Önce sen saldırır, yeteri kadar da yüklenirsen düşman teslim bayrağını çekecektir. Siz savaşı başlatmayı da, topçu birliklerini kullanmayı da bilmiyorsunuz. Ama ben biliyorum.

DUNOIS : Bizim için ne düşündüğünün farkındayım General Jan.

JAN : Sen onu geç, benim için ne düşünüyorsun? Söyle şunlara.

DUNOIS : Sanırım Tanrı senden yanaydı. Sen geldiğin zaman beklenen rüzgârın nasıl püfür püfür estiğini, yüreklerimizin nasıl umutla kabardığını unutmadım. Senin sancağın altında zafer kazandığımızı unutmadım. Ama bir asker olarak sana şunu söyleyeyim, Tanrı hiç kimsenin kapıkulu değildir. Kurtarılmayı hak etmişsen, bazen seni ölümün pençesinden çekip alır. Ama başının çaresine bakmak gene sana düşer. Kendi zekâna, kendi bileğine güveneceksin. Unutma, Tanrı, senin düşmanına da adil davranmak zorundadır.

JAN : İyi ama...

DUNOIS : Ss. Daha sözümü bitirmedim. Kral Charles, bildirinizde benim kuşatmadaki payımdan hiç söz etme-

diniz. Ben aldırmam böyle şeylere. Halk, Kızların Hası'nı, onu mucizelerini alkışlasın. Piç Dunois askeri nasıl toparladı, nasıl besledi, varsın kimsenin umurunda olmasın. Ama ben bu zaferin ne kadarını kıza, ne kadarını da kendi çabama borçlu olduğumuzu pek iyi biliyorum. Artık mucizeler saati sona erdi. Bundan sonra savaş oyununu en iyi oynayan kazanır, talihi yaver olursa tabii.

JAN : Savaş oyun olmaktan çıktı, Piç. Senin şövalyelerin hünerleri para etmiyor artık. Kendileri de, zavallı atları da zırh üstüne zırh yüklenirler. Düşman bir şövalyeyi attan düşürdü mü, silahtarları gelsin de yerden kaldırsın diye bekler, sonra da kurtarmalık için pazarlığa girişirler. Barut karşısında zırhın ne hükmü kaldı? Tanrı adına Fransa'yı kurtarmak için dövüşen adam düşmanla pazarlığa mı oturur? Benim savaştan anladığımı yalnız halk anlıyor. Bizim için ölüm kalım sorunudur savaş. Sen istediğin kadar başını salla Jack, Mavisakal da o keçi sakalını kıvıradursun. Yalnız şunu unutmayın ben Orleans'da İngilizlere saldırırken soylularınız peşimden gelmedi. Yarı aç, yarı çıplak halk geldi. Sizler bana engel olmak için kapıları kilitlediniz, halktı sel gibi akıp kapıları kıran. Gerçek savaşın ne olduğunu da işte o zaman gördünüz.

MAVİSAKAL *(gücenmiş)* : Papa olmak sana yetmedi anlaşılan, İskender de olacaksın.

BAŞPİSKOPOS : Bu kadar gururlu olma Jan. Haddini bilmeyene bildirirler.

JAN : Onu bunu bilmem. Doğru mu söylediklerim, akla yakın mı? Sen ona bak.

LA HIRE : Benim aklım yatıyor. Bizim soylulardan yarısı yakışıklı burnunun kırılmasından korkar. Öbür yarısı da borçlarını ödeme derdindedir. Bırak da kız bildiğini yapsın Dunois. Her şeyi bilmiyor, ama tuttuğunu koparıyor. Eski savaşlar kalmadı zaten. Bu savaşta bilen

değil, bilmeyen kazanıyor.

DUNOIS : Ben de eski yöntemlerle savaşmıyorum artık. Yaptığım her hamlenin kaç cana mal olacağını öğrendim. Sonuç zahmete değerse kaybı göze alıyorum. Ama Jan'ın hesabı kitabı yoktur. Bir iki demeden ileri atılır. Tanrıyı cebinde sanıyor mübarek. Bugüne kadar sayıdan yana şanslıydı. Ama ben Jan'ı bilirim. Bir gün yüz kişinin işini on kişiyle yapmaya kalkacak. Tanrının büyük birliklerden yana olduğunu görecek o zaman. Onu ele geçiren talihli de Warwick Dükü'nden tam on altı bin altın alacak.

JAN *(koltukları kabarmış)* : On altı bin. Demek bana bu fiyatı biçtiler ha omuzdaşım? Dünyada bu kadar çok para yoktur.

DUNOIS : İngiltere'de bulunur. Şimdi söyleyin bana. Jan İngilizlerin eline düşerse hanginiz kurtarmak için parmağını kımıldatır? Önce ben ordu adına konuşayım. Bir Azap kızı atından düşürdüğü gün oracıkta devrilip ölmezse; bir zindana kapatıldığı gün demir sürgüler kendiliğinden açılmazsa, gün gelir düşman Jan'ın da senin benim gibi ölümlü olduğunu fark ederse, yoluna tek askerimizi feda edemeyiz. Jan silah arkadaşımdır, onu gözüm gibi severim, ama kurtarılması uğruna tek canı tehlikeye atmam.

JAN : Haklısın Jack. Tanrı kazanmamı istemezse benim için bir tek can feda etme. Ama Fransa Tanrının beni göndererek yaptığı iyiliklere karşılık kurtarmalığımı öder sanırım.

CHARLES : Bende para yok. Anla bunu. Senin yüzünden yapılan bu pahalı törenden sonra artık kimseden bir metelik borç isteyemem.

JAN : Kilise sizden zengindir. Kilise'ye güveniyorum.

BAŞPİSKOPOS : Kadın! Kadın! Seni sokaklarda sürükleyip cadı diye yakacaklar.

JAN *(ona koşarak)* : Efendimiz, yalvarırım böyle şeyler

söylemeyiniz. Ben nasıl cadı olurum?

BAŞPİSKOPOS : Pierre Cauchon işini bilir. Paris İlahiyat Fakültesi senin hak yolunda yürüdüğünü söylediği için bir kadını diri diri yaktı.

JAN *(hayretler içinde)* : Ama nasıl olur? Ben hak yolunda yürüyorum. Doğru söylediği için bir kadını nasıl yakarlar?

BAŞPİSKOPOS : Yaktılar işte.

JAN: Ama kadının doğru söylediğini biliyorsunuz. Siz beni yakmalarına müsade etmezsiniz.

BAŞPİSKOPOS : Nasıl engel olabilirim onlara?

JAN : Kilise adına konuşursunuz. Kilise ulularından birisiniz. Nereye gitsem hayır duanız korur beni.

BAŞPİSKOPOS : Sen böylesine gururlu, böylesine dikbaşlı oldukça benden medet umma.

JAN : Ne gururlu, ne de dikbaşlıyım. Fakir kızın biriyim ben. Üstelik karacahil. Gurur benim neyime? Dikbaşlı olduğumu söylüyorsunuz... Ama Tanrının sözünden dışarı çıktığım yok. Hakkın sesine kulak veriyorum.

BAŞPİSKOPOS : Hakkın sesi, Kilise'nin sesidir yeryüzünde. Senin duyduğun seslerse kendi kör nefsinin yankıları.

JAN : Doğru değil bu.

BAŞPİSKOPOS *(öfkeyle kızararak)* : Başpiskopos'un yalan söylediğini iddia ediyorsun, hem de kendi kilisesinde. Sonra da dikbaşlı değilim diyorsun.

JAN : Size hiçbir zaman yalan söylüyorsunuz demedim. Ama siz seslerimi yalancılıkla suçladınız. Ne zaman yalan söylediler, sadece sağduyumun yankıları bile olsalar, ne zaman? Oysa siz dünya işlerinde hep yanlış öğütler vermiyor musunuz?

BAŞPİSKOPOS : Seni yola getireceğim diye harcadığım vakte yazık.

CHARLES: Dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz. Sade kendisi haklı, başka herkes haksız.

BAŞPİSKOPOS : Bu sana son uyarımdır. Kişisel yargını ruhani reislerinin görüşünden üstün tutar da mahvolursan, Kilise reddeder seni. Kafanın dikine gitmekle sürüklendiğin akıbetten kurtulamazsın. Piç sana söyledi. Kendini büyük asker sanır da, komutanlarının emrini dinlemezsen...

DUNOIS *(sözünü keserek)* : Daha doğrusu, birliklerin sayıca üstünlüğünü sağlamadan yeni bir kuşatmaya kalkarsan.

BAŞPİSKOPOS : Ordu seni reddecek, imdadına koşmayacak. Kral Hazretleri de kurtarmalığını ödeme imkânları olmadığını söylediler.

CHARLES : Meteliksizim.

BAŞPİSKOPOS : Yalnızsın, yapyalnız! Kendi kibrin, kendi cehaletin, kendi cüretinle tek başına. Bütün bu günahları da Tanrıya güvenme kisvesi altında gizliyorsun. Bu kemerlerin altından geçip güneşe çıkınca halk yaşa, var ol Jan, diye ortalığı inletecek. Elini ayağını öpecekler. Sana küçük çocuklarını uzatacaklar, iyileştirmen için hastalarını getirecekler. Başını büsbütün döndürmek için ne gerekliyse yapacak şu zavallı halk. Gene de yalnızlığın azalmayacak. Seni onlar kurtaramaz. Paris'teki o sefil kadın gibi yakılmana ancak biz engel olabiliriz.

JAN *(gözleri gökyüzünde)* : Sizden daha iyi dostlarım var benim.

BAŞPİSKOPOS : Yüreği katılaşmış bu kadına boşuna dil döküyorum. Bizden yardım istemiyorsun. Hepimizi aleyhine çevirmek için elinden geleni yapıyorsun. Kendi başını kurtarmaya bak. Bundan böyle yenik düşersen Tanrı sana acısın.

DUNOIS : Gerçek bu Jan. Gözünü aç.

JAN : Böyle gerçekler gözümü korkutsaydı, şimdi sizler ne halde olurdunuz? Hiçbirinizden ne şuncacık hayır gelir, ne şuncacık yardım. Evet, yalnızım yeryüzünde,

her zaman yalnızdım. Fransa kana bulanmış can çekişirken, babam ağabeylerime sürümüzü beklemezsem beni boğmalarını söylemişti. Koyunlarımıza ilişen olmasın da Fransa elden gitmiş kimin umurunda? Fransa'nın kral sarayında dostları var sanırdım. Paramparça vücudundan lokma koparmak için boğuşan kurtlar çıktı karşıma. Tanrının her yerde dostları var sanırdım. Çünkü herkesin dostudur yeri göğü Yaradan. Daha gözüm açılmadan, şimdi beni kapı dışarı eden sizlerin kılıma dokunulmasın diye birer güçlü kale gibi beni koruyacağınıza inanırdım. Ama artık akıllandım. Akıllanmaktan da zarar gelmez kimseye. Yalnız olduğumu söylemekle beni korkutacağınızı sanmayın. Fransa da yalnız. Tanrı da yalnız. Yurdumda Tanrının yalnızlığı yanında benim yalnızlığım nedir ki? Şimdi görüyorum, Tanrı gücünü yalnızlığından alır. Sizin küçük, haset dolu öğütlerinize kulak verse hali nice olurdu? Pekâlâ, benim yalnızlığım da gücüm olacak. Tanrıyla yalnız kalmak daha iyi. Onun ne dostluğu tükenir, ne sevgisi, ne desteği. Haktan aldığım güçle dayanacağım, dayanacağım, hiç mi hiç yılmayacağım; ta ölünceye kadar. Halka gidiyorum şimdi. Gözlerindeki sevgi, sizin gözlerinizdeki nefreti unutturacak. Yakıldığımı görürseniz hepiniz sevineceksiniz. Ama ateşten geçerse yolum dosdoğru halkın bağrına gideceğim ta sonsuza dek... Tanrı yardımcım olsun. *(Onlardan uzaklaşır, bir an sessizce arkasından bakakalırlar.)*

MAVİSAKAL : Bu kadınla başa çıkılmaz. Onu sevmiyor değilim aslında. Ama öyle dikkafalı ki.

DUNOIS : Allah biliyor ya, Loire'a düşse tepeden tırnağa zırhlı da olsam onu kurtarmak için suya atlardım. Ama Compiègne'de aptallık eder de yakalanırsa, yazgısında ne varsa o olur.

LA HIRE : Beni zincire vurun öyleyse. Ruhu böylesine şahlanınca, ardından cehenneme bile giderim.

BAŞPİSKOPOS : Doğrusu, benim de aklımı karıştırıyor. Böyle coşunca herkesi peşinden sürükleyebilir. Ama kız uçurumun eşiğinde, ne yapsak düşmesini önleyemeyiz.

CHARLES : N'olurdu dilini tutuverse ya da köyüne dönse.

(Sönük sönük kızın ardından giderler.)

VI. SAHNE

Rouen, 30 Mayıs 1431. Şatodaki büyük salonlardan biri mahkeme olarak düzenlenmiştir. Piskopos'un mahkemesine Engizisyon Yargıcı da katılır. Piskopos ile Engizisyoncu için iki yargıç koltuğu yüksek bir yerde yan yana konulmuştur. Bu koltuklar merkez olmak üzere geniş açıda sıralanan sandalyeler, din danışmanları, hukuk ve ilahiyat doktorları, yargıç yardımcılığı yapan Dominik tarikatinden keşişler içindir. Açı içinde kâtipler için bir masayla arkalıksız iskemleler bulunur. Tutuklu için de kaba, ağır tahtadan arkalıksız bir iskemle vardır. Bütün bunlar salonun ön tarafındadır. Salonun arka tarafı bir sıra kemerle avluya açılır. Mahkeme, perdeler ve paravanalarla soğuktan, rüzgârdan korunmuştur. Hem sağda, hem solda kemerli kapılar vardır. Tutuklunun iskemlesi solda, yargıç koltukları sağda durur. Güzel, güneşli bir mayıs sabahı. Warwick, yargıçların tarafındaki kemerli kapıdan girer. Az sonra Cauchon yanında Dominik tarikatinden bir keşiş ve bir yargıç yardımcısıyla birlikte aynı kapıdan girer.

CAUCHON : İyi günler, Lord Warwick.

WARWICK : İyi günler, Piskopos Hazretleri. Oturum başlamadan bir hatırınızı sorayım dedim. Bu dini mahkemede benim işim olmadığını biliyorum tabii. Arkadaşlarınızla tanışmak onuruna ermiş miydim? Pek sanmıyorum.

CAUCHON *(sağındaki keşişi tanıtır)* : Dominik Tarikatinden Birader Jan Lemaitre, Engizisyon Başyargıç Vekili, Warwick Dükü.

WARWICK : Şerefyab oldum, efendim.

(Engizisyon Yargıcı gülümseyerek başıyla selam verir. Yaşlıca, yumuşak huylu ama gerektiğinde yetkisini kullanmayı, metin olmayı bilen bir adam.)

CAUCHON *(solundaki adamı tanıtır)* : Keşiş Jan D'Estivet, Savcı.

(D'Estivet başıyla selam verir. Gençle orta yaşlı arası, kibar görünüşlü, ama içinden pazarlıklı biri. Koltuğunda bir dosya vardır.)

WARWICK : Öyle mi? Tanıştığımıza pek sevindim Sayın Savcı. Davanın ne safhada olduğunu sorabilir miyim? Jan Dark tutsak düşeli dokuz aydan fazla oldu. Önce Complègne'de Burgonyalıların eline geçti. Dört ay önce Burgonyalılardan onu ben satın aldım. Hem de hatırı sayılır bir para ödeyerek. Sırf adaletin huzuruna çıksın diye tabii. İnançtan sapkınlık suçundan yargılanması için onu size teslim edeli üç aya yaklaşıyor efendimiz. Bu dava hiç bitmeyecek mi?

ENGİZİSYONCU *(gülümseyerek)* : Daha başlamadı bile Sayın Lordum.

WARWICK : Daha başlamadı mı? Nasıl olur? Siz tam on bir haftadır bu davayı inceliyorsunuz.

CAUCHON : Boş durmadık Lordum. Kız tam on beş oturumda sorguya çekildi. Altısı halka açık, dokuzu gizli.

ENGİZİSYONCU *(hep sabırla gülümseyerek)* : Ben bu

oturumların yalnız ikisine katıldım, Lordum. Engizisyon Mahkemesi'nin de bu davayla ilgilenmesi gerektiğine daha yeni karar verdim. Daha önceki oturumları sadece Piskopos yönetiyordu. Başlangıçta bu davayı siyasi bir dava, Jan'ı da bir savaş tutsağı olarak görüyordum. Ama katıldığım iki oturumda anladım ki Jan, Hıristiyan Kilisesi'nde kabul edilmiş inançlara karşı çıkmaktadır. Düpedüz dalalet içinde bu kız. Davaya bakmaya bu sabah başlıyoruz.

CAUCHON : Sizce bir sakınca yoksa hemen şu an.

WARWICK *(kibarca)* : Bakın, bu iyi haber efendiler. Sabrımız sona ermek üzereydi.

CAUCHON : Askerlerinizin kızdan yana çıkan Fransızlara gözdağı vermesinden belli efendim.

WARWICK : Başıma gelenler! Ama niyetleri size dostluk göstermek herhalde.

CAUCHON : Vazgeçsinler! Kız adilce yargılanacak. Bu böylece bilinsin. Kilise'nin adaleti kimsenin oyuncağı değildir.

ENGİZİSYONCU : Ben bundan daha adil bir mahkeme görmedim. Kızın avukata bile ihtiyacı yok. Ruhunun selamete kavuşması için çırpınan dostlarla çevrili.

SAVCI : Bir savcı olarak bu kızı kovuşturmak benim için ağır bir görevdir. Akılca, fikirce, merhametçe benden kat kat üstün adamların onu yola getirmeye çalıştıklarını bilmesem, durumunun ne kadar ciddi, ne kadar tehlikeli olduğu, ama isterse nasıl kolaylıkla bu işten yakasını sıyırabileceği ona tekrar tekrar anlatılmış olmasa, vazgeçerdim bu davadan. *(Cauchon ile Engizisyon Yargıcı onu şu ana kadar sabırla dinlemişlerdir. Ama belagati tutup lafı uzatınca endişelenirler.)* Bu kızdan nefret ettiğimiz söyleniyor. Ama Tanrı şahidimizdir ki iftira, düpedüz iftira. Ona işkence mi ettik? Asla! Bize dönmesi için az mı yalvardık? İnattan vazgeçerse Kilise'nin onu gene bağrına basacağını az mı

söyle...

CAUCHON *(kuruca sözünü keserek)* : Dikkatli olunuz, Savcı. Bütün dedikleriniz doğru, ama Lordu buna iyice inandırırsanız, ne sizin hayatınıza kefil olurum, ne de kendiminkine.

WARWICK *(tam yadsımadan)* : Efendimiz, biz zavallı İngilizlere karşı hiç insafınız yok. Gerçi kızı kurtarmak için gösterdiğiniz şu dindarca gayretkeşliği paylaşmıyoruz, hatta açık konuşayım, onun idam edilmesi beni üzen ama engel olmayacağım bir siyasi zorunluluktur. Kilise kızı serbest bırakırsa...

CAUCHON *(vahşice bir gururla)* : Kilise kızı serbest bırakırsa ona parmağının ucuyla dokunanın vay haline. Kilise siyasi zorunluluk tanımaz.

ENGİZİSYONCU *(usulca araya girer)* : Merak etmeyin, Lordum. Jan'ın yakılması için sizden çok daha kararlı biri var.

WARWICK : Kim?

ENGİZİSYONCU : Kızın kendisi. Ağzını her açışta kendini on kere ölüme mahkûm ediyor.

SAVCI : Çok doğru, Lordum. Bu kadar saf, bu kadar körpe bir kızın günah işlemekte böylesine ayak diremesi tüylerimi ürpertiyor.

WARWICK : Onu kurtarmak için elinizden geleni yapın, mademki sonunda bir işe yaramayacak. *(Cauchon'a bakarak)* Kilise'nin desteği olmadan harekete geçmek zorunda kalırsam üzülürüm doğrusu.

CAUCHON : İngilizler için ikiyüzlü derler ama, oyununuzu açık oynuyorsunuz Lordum. Ülkenizin çıkarı için cehennemlik olmayı bile göze alıyorsunuz. Ben o kadar ileri gidemem. Cehennem azabından korkarım.

WARWICK : Biz herhangi bir şeyden korksak İngiltere'yi idare edemezdik. Sizinkileri yollayayım mı artık?

CAUCHON : Evet, Lord Hazretleri lütfen çekilip mahkemenin toplanmasına izin verirlerse çok iyi ederler.

(Warwick topukları üstünde dönüp avluya doğru çıkar. Cauchon yargıç koltuklarından birine oturur. D'Estivet kâtip iskemlesine otururak elindeki dosyayı inceler.)

CAUCHON *(yerine yerleşirken sade bir tavırla)* : Şu İngiliz soyluları da amma alçak herifler.

ENGİZİSYONCU *(Cauchon'un solundaki yargıç koltuğuna geçerek)* : Cismani gücü elinde tutanlar alçak olur. İdarecilik için eğitilmemişlerdir. Yol yöntem bilmezler, rütbe mertebe tanımazlar. Bizim Fransız soyluları da geri kalmaz bunlardan.

(Bu sırada Yargıç Yardımcıları, Papaz John de Stogumber ve otuz yaşlarındaki Papaz de Courcelles'in ardından içeri girerler. Yardımcıların bazıları otururlar. Bazıları mahkemenin resmen başlamasını bekleyerek aralarında çene çalarlar. De Stogumber, kızgın ve inatçı, yerine oturmak istemez. Yanındaki Papaz da ayakta durur.)

CAUCHON : Günaydın, Sayın Rahip de Stogumber. *(Engizisyoncu'ya)* İngiltere Kardinali'nin Mühürdarı.

PAPAZ : Size bir şikâyette bulunacağım efendim.

CAUCHON : Şikâyetleriniz hiç eksik olmuyor.

PAPAZ : Paris Kilisesi Danışmanı Sayın De Courcelles'de benimle aynı görüşte.

CAUCHON : Peki, derdiniz ne?

PAPAZ *(suratlı)* : Bari siz konuşun sayın meslektaşım. Efendimiz bana güvenmezler.

(Cauchon'un sağına öfke ile oturur.)

COURCELLES : Efendimiz, büyük zahmetlere katlanarak Jan Dark aleyhine tam altmış dört maddelik bir iddianame hazırlamıştık. Bize danışılmadan bu maddeler azaltılmış.

ENGİZİSYONCU : Tam altmış dört madde sıralamak için canla başla çalışmanıza hayranım. Ama bütün mahke-

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
Kütüphanesi

me kurulu sizler kadar alim ve fazıl olmadığından iddiaların bir kısmını pek saçma bulabilirlerdi. Onun için maddeler on ikiye indirildi.

COURCELLES *(yıldırımla vurulmuş gibi)* : On iki mi?

ENGİZİSYONCU : On iki madde amacınıza ulaşmaya yetecektir.

PAPAZ : Ama bazı çok önemli noktalar es geçilmiş. Örneğin, kız, Kutsal Ermişlerin kendisiyle Fransızca konuştuklarını ileri sürüyor.

ENGİZİSYONCU : Size göre Latince konuşmaları gerekirdi herhalde.

CAUCHON : Hayır. İngilizce konuşmaları gerektiğine inanıyor.

PAPAZ : Elbette, efendim.

ENGİZİSYONCU: Kötü ruhların kızı yanılttığına hepimiz inanıyoruz. İngilizceyi şeytanın anadili diye mi kabul edelim şimdi? Lütfen yerlerinizi alınız efendiler. Oturumu açıyorum.

(Ayakta olanlar yerlerini alırlar.)

PAPAZ : Benden itiraz etmesi!

COURCELLES : Onca emeğimiz boşa gitti. Bu da kadının mahkemeyi nasıl şeytanca etkilediğini gösterir.

CAUCHON : Yani ben şeytana uyuyorum. Bunu mu demek istiyorsunuz?

COURCELLES : Hiçbir şey demek istemiyorum, efendim. Kız, Senlis Piskoposu'nun atını çaldı. Bu örtbas ediliyor.

CAUCHON *(öfkesini zor zaptederek)* : Burada adi suçlar yargılanmıyor. Böyle önemsiz şeylerle vakit harcamayalım.

COURCELLES *(ayağa kalkarak)* : Piskoposun atı mı önemsiz?

ENGİZİSYONCU *(yumuşak)* : Kız atı satın aldığını söylüyor. Para Piskoposun eline geçmediyse kabahat onun değil. Bu konuda temize çıkabilir.

COURCELLES : Başka bir at olsa neyse, ama Piskoposun atı bu. *(Şaşkın ve üzgün yerine oturur.)*

(Papaz) ve Courcelles birlikte ayağa kalkarak bağırırlar.)

PAPAZ : Nasıl olur efendim?

COURCELLES : Ya perili ağaç?

ENGİZİSYONCU : Jan'ı incir çekirdeğini doldurmayacak şeylerle suçlayıp sonunda beraat ettirirsek, işin can alacak noktası arada kaynar gider. Asıl mesele dini inançlarında Kilise'nin yolundan ayrılması, asıl mesele dalalet. Karşımıza getirildiği zman, yok Piskoposun atını çalmış, yok köy çocuklarıyla perili ağacın etrafında dönmüş gibi saçma sapan savlarda bulunmayın lütfen. Fransa'da böyle oyunlar oynamayan köylü kızı bulamazsınız. Birçoğu da elinden gelse Papa'nın atını bile çalar.

CAUCHON : Köyünde soruşturma yaptırdık, ciddi bir kabahati görülmedi.

(Cauchon ve Papaz aynı anda bağırırlar.)

CAUCHON : Ne!

PAPAZ : Hayır, efendimiz.

CAUCHON *(sabrı tükenmiş)* : Susun efendiler. Ya da birer birer konuşun.

(Courcelles sinerek sandalyesine çöker.)

PAPAZ *(somurtarak)* : Geçen cuma kız da bize aynı şeyi söylemişti.

CAUCHON : Sözünü dinleyeydiniz keşke. Sayın meslektaşım Engizisyon Yargıcı'yla aynı düşüncedeyim. Sadece dalalet maddesi üstünde durmalıyız.

LADVENU *(bu Dominik rahibinde genç ama riyazetçi bir din adamının ince güzelliği vardır. Courcelles'in sağında oturur)* : Efendim, kızın bizden farklı düşünmesi çok mu zararlı? Birçok ermiş, Jan'ın söylediklerini söylemiştir.

ENGİZİSYONCU *(umursamaz tavrını bırakıp ciddi konuşur)* : Birader Martin, dalaleti benim gibi yakından gözleseydiniz, en saf, en sevimli, en dindarca başlangıcında bile hafife alınamayacağını bilirdiniz. Dalalet, görünüşte komşularından daha iyi olan kişilerle başlar. Yumuşak başlı, dindar bir kız, İsa Efendimizin çağrısına uyarak, varını yoğunu yoksullara dağıtan, gönülsüzlük gömleğini giyip azla yetinen bir delikanlı. Kilise'yi de, İmparatorluğu da yıkacak bir dalaletin öncüleri olabilirler. Nerede görülürlerse başları ezilmelidir. Kutsal Engizisyonun kayıtlarında nice örnekleri var. Herkese açıklayamıyoruz; çünkü namuslu erkeklerle masum kadınların aklı almaz böyle şeyleri. Böyle akımları başlatan hep ermişliğe özenen salaklar. Kendi giysilerini atıp erkek gibi giyinen bir kadın, kürklü hırkasından vazgeçip Vaftizci Yuhanna gibi yarı çıplak gezen erkeğe benzer. Nasıl gündüz geceyi izlerse, bunları izleyen çılgınlar da çırılçıplak soyunmaya kalkarlar. Evlenmeye ya da Kilise'ye bağlanmaya yanaşmayan kızlarla, dünyaevine girmeyip şehvetlerini kutsal amaçlara yönelten erkeklere gelince, nasıl yaz baharı izlerse, bunlar da çok evlilikten yakınları ile zinaya kadar işlemedik günah bırakmazlar. Dalalet başlangıçta suçsuz, övgüye değer bile görünür, gelgelelim doğa dışı, canavarca kötülüklere yol açar. Benim gördüklerimi siz de göreydiniz, en yufka yürekliniz bile Kilise'nin bu konuda acımasız olmasını dilerdi. Kilise iki yüz yıldan beri bu iblisçe dalliliklerle uğraşıyor. Çok iyi biliyor ki bunlar kendini beğenmiş, cahil kişilerin başı altından çıkar. Kendi yargılarını, Kilise'nin yargısından üstün tutarlar. Tanrının dileklerini bildikleri gibi yorumlamaya kalkarlar. Bu sersemleri ikiyüzlü ya da yalancı sanan çoktur. Siz de zinhar, aynı gaflete kapılmayınız. Şeytana uydukları halde göklerden esinlendiklerine içtenlikle inanırlar. Dikkatli olunuz, mer-

hamete kapılmanızdan korkarım. Umarım, hepiniz şefkatli kişilersiniz. Yoksa o gönlü yüce Kurtarıcımızın yoluna adar mıydınız kendinizi? Şimdi karşınızda tertemiz, inanç dolu bir kız göreceksiniz. Şunu iyi biliniz efendiler, İngiliz dostlarımızın bu kız için söyledikleri hiçbir kanıta dayanmıyor. Zevke düşkün, ahlaksız filan değil, dindarlıkta, yardımseverlikte aşırılığa kaçmış tam tersine. Kadınlar vardır, pişkin görünüşleri, bayağı davranışları daha suçlanmadan mahkûm eder onları. Jan öyle değil. Onu bu korkulu duruma düşüren şeytanca gururu yüzünde iz bırakmamış. Belki size tuhaf gelecek ama, kişiliğinde de iz bırakmamış, bazı konular dışında. Şeytanca bir gururla melekçe bir kurumsuzluğun aynı yürekte yan yana yattığını göreceksiniz. Onun için gözünüzü açınız. Katı yürekli olunuz demiyorum, Tanrı esirgesin. Hüküm giyerse cezası öyle ağır olacak ki, yüreklerimizde kötülüğün zerresi bulunması bizleri Tanrının gözünden düşürür. Zalimlikten nefret etmeyen varsa içinizde, ruhunun selameti için şu kutsal mahkemeyi terk etsin. Zalimlikten nefret ediyorsanız gene de şunu hatırlatırım : hiçbir şey dalaletin hoş görülmesi kadar zalimce sonuçlara yol açamaz. Şunu da unutmayınız, hiçbir mahkeme doğru yoldan sapanlara karşı halk kadar acımasız değildir. Kilise'nin elinde bulunan sanık saldırılardan korunur, adilce yargılanır, tövbe ederse ölüm cezasından kurtulur. Kilise nice sapkını halkın elinden kurtarıp hayatını bağışlamıştır. Engizisyon mahkemeleri kurulmadan neler oldu neler. Şimdi bile bizim uzanamadığımız yerlerde, dalalete saptığından kuşku duyulan kişiler, belki de haksız yere, taşa tutuluyor, paramparça ediliyor, boğuluyor, evleri ateşe verilip çoluk çocukları ile birlikte yakılıyor. Ne yargılama, ne günah çıkartma, ne dini tören. Köpek leşi gibi bir çukura atılıyor. Bu ne insanlığa yakı-

şır, ne de Tanrı katında makbuldur. Efendiler: hem yaradılışım, hem mesleğim bakımından anlayışlı bir insanım. Yaptığım iş bazılarına zalimce görünebilir. Bundan kaçmanın daha büyük bir zulme yol açacağını bilmezler de ondan. Doğruluğuna, gerekliliğine, aslında merhamete dayandığını biliyorum. Yoksa, kendi idam hükmünü elimle imzalardım. Bunu bilerek verin kararınızı. Öfkeye kapılmayınız. Öfke yanıltır sizi. Ama unutmayınız merhametten de maraz gelir. En iyisi insafı elden bırakmamak. Adalet, adalet her şeyin üstündedir, efendiler. Yargılamaya başlamadan bir diyeceğiniz var mı, efendim?

CAUCHON : Benim adıma da konuştunuz, hem de benden çok daha iyi. Aklı-başında bir adam hiçbir sözünüze karşı çıkamaz. Yalnız şunu eklemek isterim; sözünü ettiğiniz kabaca sapkınlıklar veba gibi korkunçtur, ama bir süre ortalığı kasıp kavurduktan sonra kaybolur. Hiçbir aklı başında adam çıplak gezmeye ya da yakınları ile düşüp kalkmaya yanaşmayacaktır. Ama bugün Avrupa'da hiç de akılsız ya da beyinsiz olmayan kişilerin kapıldığı bir dalalet var. İşin garibi adamın kafası ne kadar sağlamsa, inadı da o kadar güçlü oluyor. Ne saçma aşırılıklar, ne de şehvet düşkünlüğü ile suçlanabilir bu akım. Gene de bir tek hatalı kulun özel düşüncesini Kilise'nin bilgeliğine ve deneyimine üstün tutuyor. Ne çıplak deliler, ne de puta tapanlar Katolik dünyasının bu güçlü kalesini sarsabilir. Ama içimizden hainler çıkabilir. İngiliz komutanın Protestanlık dediği bu büyük sapınç Kilise'nin çökmesine yol açabilir.

DANIŞMANLAR *(fısıldaşarak)* : Protestanlık mı, bu da nesi? Piskopos ne demek istiyor? Bu da yeni bir sapıklık zahir. İngiliz komutanı söylemiş. Bak hele! Protestanlık diye bir şey duydunuz mu kuzum?

CAUCHON *(sözünü sürdürerek)* : Komutan dedim de aklıma geldi... Kız inadından dönmez, halk da merhamete gelirse, Warwick sivil kanadın korunması için ne gibi önlemler aldı?

PAPAZ : Hiç merak etmeyiniz efendim. Dük Hazretleri kapıya sekiz yüz tane silahlı asker diktiler. Bütün kent halkı kızdan yana olsa biz İngilizlerin elinden kurtulamaz.

CAUCHON *(isyan eder)* : İnşallah kız tövbe eder de, günahlarından sıyrılır, demeyecek misin be adam?

PAPAZ : Bana pek tutarlı gelmiyor, ama siz bilirsiniz, efendim.

CAUCHON *(omzunu silkerek ondan umudu kestiğini belirtir)* : Oturumu açıyorum.

ENGİZİSYONCU : Sanık getirilsin!

LADVENU *(seslenerek)* : Sanığı buraya getirin!

(İngiliz askerleri, ayak bileklerinden zincire vurulmuş olan Jan'ı sanık sandalyesinin arkasındaki kemerli kapıdan getirir. Cellatla yardımcıları da birlikte gelir. Onu sanık sandalyesine getirirler. Zincirini çözdükten sonra arkasında yerlerini alırlar. Jan'ın sırtında siyah bir uşak elbisesi vardır. Uzun süredir tutuklu kalması ve mahkemeden önceki sorgular onda iz bırakmış, ama canlılığını kaybetmemiştir. Bu ciddi Mahkeme Kurulu karşısında ne ürkmüş, ne de huşuya kapılmıştır.)

ENGİZİSYONCU *(şefkatle)* : Otur Jan! *(Jan arkalıksız iskemleye oturur.)* Bugün çok solgun görünüyorsun. Rahatsız mısın?

JAN : Sağolun, iyiyim. Yalnız Piskopos bana sazan balığı yollamıştı o dokundu.

CAUCHON : Buna üzüldüm. Balık taze olsun diye tembih etmiştim.

JAN : İyilik olsun diye yolladınız biliyorum. Ama o balık bana dokunur. İngilizler beni zehirlemek istediğinizi

sandılar.

JAN *(sözüne devamla)* : Beni cadı diye yakmayı akıllarına koymuşlar. Hekim yollayıp iyileştirmek istediler. Ama adam hacamat yapamadı. Çünkü bu aptalların inancına göre bir cadının kanı akıtılırsa cadılığı yok olurmuş. Hekim bana çirkin çirkin laflar etti, sonra çekip gitti. Beni neden İngilizlerin elinde bırakıyorsunuz? Kilise bana sahip çıkmalı. Hem neden ayağıma zincir vurup bir kütüğe bağlıyorsunuz beni? Uçacağımdan mı korkuyorsunuz?

D'ESTIVET *(sertçe)* : Kadın, mahkemeyi sorguya çekme sana düşmez. Biz seni sorguya çekeceğiz.

COURCELLES : Sen, zincire vurulmadan altmış kadem yüksekliğindeki bir kuleden atlayarak kaçmaya kalkışmadın mı? Bir cadı gibi uçamıyorsan nasıl sağ kaldın, söyle bakalım.

JAN : Kule o zaman bu kadar yüksek değildi, anlaşılan. Siz soruşturmaya başlayalı her gün biraz daha yükseliyor.

D'ESTIVET : Kuleden niçin atladınız?

JAN : Atladığımı nereden biliyorsunuz?

D'ESTIVET : Kule dibindeki hendekte baygın yatarken bulmuşlar seni. Neden kaçtın?

JAN : İnsan hapishanede durmak ister mi?

D'ESTIVET : Kaçmaya çalıştın yani?

JAN : Pek tabii. Hem ilk kez de değil. Kafesin kapısını açık bulan kuş uçar.

D'ESTIVET *(kalkarak)* : Bakın, sapık olduğunu itiraf ediyor. Mahkemenin dikkatini çekerim.

JAN : Allah Allah, hapisten kaçmanın sapıklıkla ne ilgisi var?

D'ESTIVET : Olmaz olur mu? Sen Kilise'nin elindesin, kaçmaya çalışman Kilise'yi terk etmek demektir. Bu da dini sapıklıktır düpedüz.

JAN : Ömrümde bu kadar saçma bir şey işitmedim.

D'ESTIVET : Görüyor musunuz efendim, görev başındaki bir savcıya nasıl hakaret ediyor?

CAUCHON : Seni daha önce de uyardım Jan, böyle dik dik cevaplar vermekle kendine kötülük ediyorsun.

JAN : Siz de saçma sapan konuşmayın benimle.

ENGİZİSYONCU : Usul hakkında itirazım var. Sanık sorguya çekilmeden Kutsal Kitaba el basarak bize bütün gerçeği söyleyeceğine yemin etmeli.

JAN : Bunu kaç kere tartıştık. Size yalnız bu davayla ilgili şeyleri söyleyebilirim. Tanrı bütün gerçeğin söylenmesine izin vermez. Söylediğim zaman da anlamıyorsunuz zaten. Hem eski meseldir, doğru söyleyenin bir ayağı üzengide gerek.

COURCELLES : Efendimiz, bu kıza işkence edilsin.

ENGİZİSYONCU : İşitiyor musun Jan? İnatçılığın sonu budur. Cevap vermeden düşün. Ona işkence aletleri gösterildi mi?

CELLAT : Aletler hazır efendim. Kendisine birer birer gösterildi.

JAN : Etlerimi lime lime etseniz, ruhumu bedenimden ayırsanız, ağzımdan bir kelime fazlasını alamazsınız. Söyleyeceğim kadarını söyledim. Hem acıya dayanamam ben. Canımı acıtırsanız istediğinizi söyler, sonra da geri alırım. Sil baştan olur.

LADVENU : Doğru söylüyor. İnsaflı olalım.

COURCELLES : Ama bu durumda işkence yapmak âdettir.

ENGİZİSYONCU : Gene de rasgele yapılmaz. Sanık itirafta bulunmayı kabul ederse işkenceye gerek yok.

COURCELLES : Töreye uymalıyız. Sanık yemin etmek istemiyor.

LADVENU *(nefretle)* : Kıza illa işkence edecek. Zevk mi alacaksın bundan?

COURCELLES *(şaşarak)* : Ne zevki? Yasa bu, töre bu. Hep böyle yapılagelmiş.

ENGİZİSYONCU : Yanılıyorsun rahip efendi. İşkenceye

başvuranlar yasaları çiğneyenlerdir.

COURCELLES : İnanın bana hep yapılagelmiştir.

CAUCHON *(kararlı)* : Ama bugün yapılmayacak. Bu konu burada kapansın. Zora başvurarak iş gördü dedirtmem bu mahkemeye. Jan'ın ruhunu da, vücudunu da ateşten kurtarmak için en iyi, en bilgili din adamlarımızı seferber ettik. Daha umut kesilmeden onu kendi elimle cellada teslim edemem.

COURCELLES : Efendimiz, çok merhametlisiniz, ama alışılmış yoldan ayrılmak büyük sorumluluktur.

JAN : Düdük makarnası sende! Senden önceki ne yapmışsa sen de onu yapacaksın; kör değneğini beller gibi.

COURCELLES *(kalkarak)* : Ahlaksız! Bana ne cüretle düdük makarnası dersin, yüzsüz!

ENGİZİSYONCU : Sabırlı olun rahip efendi, sabırlı olun. Korkarım pek yakında öcünüz alınacak, hem de fazlasıyla.

COURCELLES *(mırıldanarak)* : Düdük makarnası ha! *(Çok bozulmuş yerine oturur.)*

ENGİZİSYONCU : Bir çoban kızının kaba saba sözlerine aldırmayalım, efendim.

JAN : Çoban kızı değilim ben. Köyde herkes gibi ben de koyun güttüm. Ama ev işlerinden de çok iyi anlarım. Yün eğirmede, kilim dokumada benimle boy ölçüşecek kadın varsa çıksın karşıma.

ENGİZİSYONCU : Şimdi böbürlenmenin sırası değil, Jan. Büyük tehlike karşısındasın.

JAN : Doğru. Caka satmanın cezasını çekiyorum zaten. Savaşta enayi gibi altın pelerin giymeseydim, o Burgonyalı asker beni atımdan arkaya doğru çekip düşüremezdi. Şimdi de burda olmazdım tabii.

PAPAZ : Mademki ev işlerinde bu kadar hünerlisin neden hanım hanımcık evinde oturmuyorsun?

JAN : Ev işi yapan kadın çok, ama benim işimi yapacak kimse yok.

CAUCHON : Haydi, saçma sapan şeylerle vakit kaybetmeyelim. Jan, sana çok ciddi bir soru soracağım. Cevap vermeden iyi düşün. Ölümün kalımın buna bağlı. Bütün sözlerin, bütün eylemlerin için, ister iyi, ister kötü olsun, Kilise'nin yargısını kabul ediyor musun, Tanrının yeryüzündeki temsilcisi olan Kilise'nin? Özellikle bu davada din görevlilerine Tanrının ilham ettiği görüşleri kabul edecek misin?

JAN : Ben Kilise'nin sadık bir evladıyım. Kilise'ye boyun eğerim.

CAUCHON *(umutla öne doğru eğilerek)* : Sahi mi?

JAN : Yeter ki bana olmayacak şeyler emretmeye.

D'ESTIVET : Olmayacak şeyler emretmek saçmalığını bekliyor Kilise'den.

JAN : İnançlarıma aykırı itiraflarda bulunmamı istemeyin. Hiçbir kuvvet bunu yaptıramaz bana. Tanrı yolunda yaptıklarımdan hiçbir zaman pişman olmam. Bundan sonra da buyruklarını yerine getirmekten hiçbir kul alıkoyamaz beni. Olmayacak şey dediğim budur. Kilise, Tanrının bana buyurduklarına aykırı hareket etmemi isterse razı olamam.

YARGIÇ YARDIMCILARI *(şaşkın ve öfkeli)* : Ne? Kilise Tanrıya karşı ha, ya buna ne dersiniz? Düpedüz dalalet! Din iman elden gidiyor! Bak, bu laf hepsini bastırdı, vs. vs.

D'ESTIVET *(dosyasını fırlatarak)* : Efendimiz, bu kadarı yetmez mi?

CAUCHON : Kadın, on tane din düşmanının yakılmasına yetecek ikrarda bulundun. Hâlâ aklını başına toplamayacak mısın?

ENGİZİSYONCU : Kilise, gördüğün hayalleri, işittiğin sesleri sana şeytanın yolladığını söylüyor. Kilise mi bilir, sen mi bilirsin?

JAN : Ben bilmem. Tanrı bilir. Suç saydığınız bütün işleri onun emriyle yaptım. Hangi papaz bana aksini söy-

lese dinlemem.

LADVENU *(yalvararak)* : Ne söylediğini bilmiyorsun yavrum, kendini zorla öldürtmek mi istiyorsun? Dinle! Tanrının Kilisesine bağlı olduğunu kabul etmiyor musun?

JAN : Bunu ne zaman inkâr ettim?

LADVENU : İyi. Demek ki Papa Hazretlerine, Kadinallere, Başpikoposlara ve Piskoposlara bağlısın.

JAN : Önce Tanrıya hizmet etmeli.

D'ESTIVET : İşittiğin sesler Kilise'ye itaat etmeni söylemiyorlar mı?

JAN : Kiliseye itaatsizlik etmemi söylemiyorlar. Ama önce Tanrıya hizmet etmeli.

CAUCHON : Buna da sen karar vereceksin, Kilise değil, öyle mi?

JAN : Kendi kararımı benden başka kim verebilir?

YARGIÇ YARDIMCILARI *(şaşkınlıktan dilleri tutulmuştur)* : Ch!

CAUCHON : Kendi ağzınla kendini mahkûm ettin. Seni kurtarmak için öylesine gayret sarf ettik ki, nerdeyse biz günaha girecektik. Kurtuluş kapısını tekrar tekrar açtık sana, ama yüzümüze kapadın. Bu hezeyanından sonra hâlâ Tanrının sevgili kulu olduğunu söyleyebilir misin?

JAN : Değilsem bana olmayı nasip etsin. Sevgili kuluysam benden yüz çevirmesin.

LADVENU : Bu güzel bir cevap efendim.

COURCELLES : Piskoposun atını çaldığın zaman da Tanrının sevgili kulu muydun acaba?

CAUCHON *(öfkeyle ayağa kalkarak)* : Piskoposun atını şeytanlar götürsün. Senin de cehenneme kadar yolun var. Biz tam meselenin temeline varmışken böyle beygirden başka bir şey anlamayan salaklar işimize engel oluyor. *(Öfkeden titreyerek yerine oturur.)*

ENGİZİSYONCU : Efendiler, efendiler! Böyle ıvır zıvır

şeyleri büyütmekle kızın avukatlığını yapıyorsunuz. Efendimizin öfkelenmesine şaşmıyorum. Sayın Savcı ne diyor bu konuda?

D'ESTIVET : Görevim gereği her konuyu incelemek zorundayım. Ama bu kadın aforoz edilmesine yetecek itiraflarda bulunduktan sonra bazı küçük suçlarının üstünde durmaya değmez tabii. Yalnız iki korkunç suçu daha var ki, bunlara asla göz yumulamaz. Birincisi, İfritlerle ilişkisi var, dolayısıyla büyücüdür. İkincisi, sırtındaki erkek giysilerini çıkarmayı reddediyor.

JAN : Ermiş Catherine, Ermiş Margaret İfrit midir? Ya Mikail Aleyhisselam?

COURCELLES : Karşına çıkan hayalin Mikail Aleyhisselam olduğunu nereden biliyorsun? Sana çıplak adam suretinde görünmedi mi?

JAN : Tanrı, habercisinin sırtına bir çul geçirmekten aciz midir?

(Yargıç Yardımcıları gülümsemekten kendilerini alamazlar. Courcelles'e takılınması özellikle hoşlarına gitmiştir.)

LADVENU : Aferin Jan, güzel cevap.

ENGİZİSYONCU : Kızın hazırcevaplığına diyecek yok, ama İblis, bir bakirenin karşısına çırılçıplak çıkıp onu türkütmez tabii. Jan, Kilise gördüğün suretlerin seni cehennemlik etmek isteyen İfritler olduğunu beyan ediyor. Kilise'nin beyanını kabul ediyor musun?

JAN : Ben Tanrının habercisine inanırım. Hangi dini bütün kişi ona inanmaz?

CAUCHON : Rezil kadın! Tekrar soruyorum sana : Ne dediğinin farkında mısın?

ENGİZİSYONCU : Onu kurtarmak için şeytanla güreşiyorsunuz ama, boşuna. Baksanıza kurtulmak istemiyor. Sana son kez soruyorum. Bu hayasızca kılığı değiştirip kendi cinsine yaraşır şekilde giyinecek misin?

JAN : Hayır.

D'ESTIVET *(gene saldırıya geçerek)* : Bakın, gene itaatsizlik edip günaha giriyor.

JAN *(üzüntülü)* : Ama işittiğim sesler bir asker gibi giyinmemi söylüyor bana.

LADVENU : Jan! Jan! İşittiğin seslerin İfritlerden geldiğini göstermez mi bu? Melekler niye böyle hayasızca bir şey öğütlesin? Akla yakın bir neden gösterebilir misin bize?

JAN : Elbette. Orduda askerlerin arasında yaşıyordum. Burada askerler başımda nöbet bekliyor. Kadın gibi giyinsem bana kadın gözüyle bakarlar. O zaman halim ne olur? Bu yüzden Ermiş Catherine kadın gibi giyinmeme izin vermiyor.

COURCELLES : Ne zaman izin verecek?

JAN : Beni İngiliz askerlerinin elinden kurtardığınız zaman. Warwick Dükü'nün dört nöbetçisi gece gündüz başımda. Fistanlar giyerek onlarla düşüp kalkmamı istemezsiniz herhalde.

LADVENU : Efendimiz, Jan gerçi ayıp şeyler söylüyor, ama sağduyudan da büsbütün yoksun değil. Basit bir köylü kızı ne de olsa.

JAN : Biz köylüler, siz soylular kadar basit olsaydık ekmeğinizi yapacak unu zor bulurdunuz.

CAUCHON : Al işte, onu kurtarmaya çalışmanın mükâfatı, Birader Martin.

LADVENU : Jan, hepimiz seni kurtarmaya çalışıyoruz. Piskopos Hazretleri seni kurtarmaya çalışıyor. Engizisyon Yargıcı öz kızı olsan sana daha adilce davranamazdı. Ama gururun, kendine güvenin gözünü kör etmiş senin.

JAN : Niçin böyle söylüyorsun? Ben ne dedim? Ne yaptım? Anlamıyorum.

ENGİZİSYONCU : Ne demiş büyüklerimiz, feraseti kıt olandan kork. Saf olmak yetmez. İyi olmak da yetmez. Karacahilin saflığı hayvanca bir saflıktır.

JAN : Hayvanın saflığında büyük feraset, bazen de bilgicin ferasetinde büyük ahmaklık gizlidir.

LADVENU : Bunu biliyoruz Jan. Sandığın kadar da ahmak değiliz. Bize dik dik cevaplar vermekten vazgeç. Arkanda duran adamı görüyor musun? *(Cellat'ı gösterir.)*

JAN *(dönüp bakarak)* : İşkencecibaşı değil mi? Ama Piskopos bana bugün işkence yapılmayacağını söylemişti.

LADVENU : Sana işkence yapılmayacak, çünkü mahkûm edilmen için gerekli olan her şeyi itiraf ettin. Bu adam yalnız işkencecibaşı değil, aynı zamanda cellatbaşıdır. Cellatbaşı, sana soracağım soruların karşılığını bu kız da işitsin. Bugün bir din düşmanını yakarak idam etmeye hazır mısın?

CELLAT : Evet efendim.

LADVENU : Bağlanacağı direk hazır mı?

CELLAT : Hazır. Pazar yerinde. İngilizler çok yükseğe diktiler. Yanına yaklaşıp ölümünü kolaylaştıramayacağım. Zalimce bir idam olacak bu.

JAN *(dehşete kapılmış)* : Beni şimdi yakacak mısınız yoksa?

ENGİZİSYONCU : Sonunda anlayabildin.

LADVENU : Seni pazar yerine götürmek için bekleyen sekiz yüz İngiliz askeri var. Yargıçlarının ağzına bakıyorlar. Aforoz kararı verildi mi tamam. Yakılmana pek az kaldı.

JAN *(umutsuzca etrafına bakınır)* : Tanrım!

LADVENU : Umutsuzluğa kapılma, Jan. Kilise merhametlidir. Kendini gene de kurtarabilirsin.

JAN *(umutla)* : Evet, seslerim yakılmayacağıma söz verdiler. Ermiş Catherine sakın yılma Jan dedi.

CAUCHON : Kadın! İyice çıldırdın mı sen? Bu seslerin seni aldattığını hâlâ anlamıyor musun?

JAN : Hayır. Hayır, olacak şey değil bu!

CAUCHON : Olacak şey değil mi? Bu sesler yüzünden afo-

roz edileceksin. Bu sesler yüzünden yakılacaksın.

LADVENU *(üstüne basarak)* : Compiègne'de tutsak düştüğünden beri bu sesler sözlerini tuttular mı hiç? Şeytan seni yüzüstü bıraktı. Oysa Kilise kucağını açıyor.

JAN *(büyük bir umutsuzlukla)* : Doğru. Doğru. Seslerim aldattı beni. Şeytanlar eğlendi benimle. İnancımı yitirdim. Hiç mi hiç yılmadım bugüne kadar. Ama dosdoğru ateşe atılmak için ahmak olmalı. Bana akıl, izan veren Tanrım bunu yapmamı isteyemez.

LADVENU : Tanrıya şükürler olsun! Son dakikada seni kurtardık.

(Hızla kâtiplerin masasındaki boş sandalyeye gidip önüne bir kâğıt çeker. Acele acele bir şeyler yazmaya başlar.)

CAUCHON : Amin!

JAN : Ne yapacağım şimdi?

CAUCHON : Dalaletten vazgeçtiğini ikrar eden bir kâğıt imzalayacaksın.

JAN : İmzalamak mı? Adımı yazmayı bilmem ki.

CAUCHON : Bundan önce çok mektup imzaladın.

JAN : Ama biri elimi tutup kalemi yürütürdü. Haç işareti yapabilirim.

PAPAZ *(olanları gittikçe artan bir dehşetle izlemiştir)* : Efendimiz, bu kadının elimizden kaçıp kurtulmasına müsaade edecek misiniz?

ENGİZİSYONCU : Kanuni yoldan yürüyoruz, Sayın de Stogumber. Kanunu da biliyorsunuz.

PAPAZ *(öfkeden mosmor olmuş ayağa kalkarak)* : Fransızlara güvenilmeyeceğini de biliyorum. İngiltere Kardinali'nin bunu işitince ne diyeceğini de biliyorum. Warwick Dükü'nün ihanetinizi öğrenince ne yapacağını da biliyorum. Kapıda sekiz yüz asker var. Siz istediğiniz kadar çırpının, bu cadıyı yakılmaya götürecekler.

YARGIÇ YARDIMCILARI *(bu arada)* : Bu da nesi? Ne

dedi ne dedi? Artık bu kadarına tahammül edilmez. Fransızlara güvenilmezmiş, işittiniz mi? Bu adam ne sanıyor kendini? İngiliz papazına bak sen! Ya deli ya da sarhoş, vs. vs.

ENGİZİSYONCU *(ayağa kalkarak)* : Susun lütfen! Efendiler, kesin gürültüyü. Sayın Rahip, bir an için kutsal görevinizi düşünün. Kim olduğunuzu, nerde olduğunuzu unutmayın. Oturmanızı rica ediyorum.

PAPAZ *(kollarını kavuşturur, öfkeden yüzü mosmor olmuştur)* : Oturmak istemiyorum.

CAUCHON : Sayın Yargıç, bu adam yüzüme karşı hain dedi!

PAPAZ : Hainsin ya! Hepiniz hainsiniz. Bütün dava boyunca bu pis cadının önünde diz çöküp sözlerini geri alsın diye yalvardınız.

ENGİZİSYONCU *(sakince yerine otururak)* : Oturmak istemiyorsanız keyfiniz bilir. Ayakta durun öyleyse.

PAPAZ : Ayakta durmak istemiyorum. *(Kendini sandalyesine atar.)*

LADVENU *(elindeki kâğıtla ayağa kalkarak)* : Efendimiz, işte kızın imzalayacağı belge.

CAUCHON : Kendisine okunsun.

JAN : Zahmet etmeyin, imzalarım.

ENGİZİSYONCU : Kadın, neyin altına imza koyduğunu bilmelisin. Birader Martin yazdıklarını oku. Sesiniz' kesin hepiniz.

LADVENU *(sakince okur)* : Ben Jan Dark, aşağıdaki yüz kızartıcı günahları işlediğimi doğrularım. Tanrı, Melekler ve Ermişlerin gönlüme doğurduğu buyruklar aldığımı söyledim. Kilise bunların Şeytanın ayartmaları olduğu yolunda beni uyarınca da dinlememekte ayak diredim. Gerek Kutsal Kitaba, gerek Din Adamlarına karşı gelip erdemli bir kıza yakışmayacak giysiler giydim. Saçımı erkek gibi kestim. Tanrı katında hoşa giden kadınlık görevlerini unutup kılıç kuşandım. İnsan-

ları birbirini öldürmeye kışkırttım. Sonra da bütün bu günahları Ulu Tanrıya yüklemek küstahlığında bulundum. Halkı kışkırtma, itaatsizlik, kendini beğenmişlik, ve dinden sapkınlık suçlarını işlediğimi kabul ederim. İşlediğim günahlardan çok pişmanlık duyduğumu, bu suçları bir daha işlemeyeceğimi bildirir, beni yeniden Hak Yoluna döndüren Din Ulularımıza minnetlerimi sunarım. Gerek Kiliseye, gerek Kutsal Papa Hazretlerine itaat etmek boynumun borcudur. Kutsal Kitap üstüne and içerim.

ENGİZİSYONCU : Bunu anladın mı Jan?

JAN *(huzursuz)* : Anlaşılmayacak bir yanı yok, efendim.

ENGİZİSYONCU : Doğru mu?

JAN : Doğru olabilir. Doğru olmasaydı pazar yerinde benim için odunlar çatılmazdı.

LADVENU *(kalemi kâğıdı alıp, caymasından korkarak hızla yanına gider)* : Gel yavrum. Ben elini tutayım. Kalemi al. *(Jan kalemi alır, Kitabın üstünde yazmaya başlar.)* J.E.H.A.N.E. Tamam, şimdi kendin haç işaretini yap.

JAN *(işareti yapıp kalemi geri verirken ruhunun aklına ve vücuduna karşı isyanı yüzünden işkence çektiği bellidir)* : İşte!

LADVENU *(kalemi masanın üstüne bırakıp belgeyi saygıyla Cauchon'a sunar)* : Allaha şükürler olsun! Kuzu sürüye döndü. Kutsal Çobanımız hoşnuttur şimdi. *(Yerine döner.)*

ENGİZİSYONCU *(kâğıdı Cauchon'dan alarak)* : Bu beyanınla aforoz edilmekten kurtuluyorsun. *(Kâğıdı masaya atar.)*

JAN : Teşekkür ederim.

ENGİZİSYONCU : Ama gerek Tanrıya, gerek Kutsal Kilise'ye karşı işlediğin büyük günahlardan ötürü, bir hücrede çile doldurup günahlarından arınmana, şeytanın iğvasından kurtulmana, sonunda Cenabı Hakkın

sana cennetini nasip etmesi için gam ekmeğini yiyip dert pınarından su içerek ömür boyu hapiste kalmana karar verildi.

JAN *(önce şaşkınlık, sonra müthiş bir öfkeyle)* : Ömür boyu hapiste kalmak mı? Beni salıvermeyecek misiniz?

LADVENU *(biraz bozulmuş)* : Seni salıvermek mi? Çocuk musun? Yaptığın bunca kötülükten sonra?

JAN : Verin bana o yazıyı! *(Masaya koşup kağıdı kaparak parça parça eder.)* Varın yakın ateşiniz. Fare gibi deliğe tıkılmam ben. Seslerim haklıymış.

LADVENU : Jan! Jan!

JAN : Sizin ahmak olduğunuzu söylemişlerdi. *(Bu söz çok gücenmelerine yol açar.)* Bunların güzel sözlerine, merhametlerine güvenilmez demişlerdi. Hayatımı bağışlayacağınıza söz verdiniz. Yalanmış. *(Öfkeli mırıltılar.)* Yaşamak nedir sizce? Donup taş kesilmemek mi sadece? Ne kuru ekmek bulunca gam yerim, ne de duru su içmek derttir benim için. Ama gökkubbenin şavkından, o güzelim kırların çayırından çimeninden yoksun bırakmak beni. Dağda bayırda askerlerle at koşturmayayım diye ayağıma pranga vurmak. Bana hayasız, nemli karanlığı koklatmak, sizin kötülüğünüz, sizin sersemliğiniz beni Tanrıdan bile soğuturken, gönlümü gene onun sevgisiyle dolduracak her şeyi almak elimden, cehennem odundan da beterdir. Savaş atımdan vazgeçebilirim. Etekle dolaşsam da olur. Sancaklar, borazanlar, askerler yanı başımdan geçip gitse de öbür kadınlar gibi geride bırakılmayı nefsime yedirebilirim. Yeter ki rüzgârda ağaçların hışırtısını, güneşte öten çayırkuşunu, köyümün sağlıklı ayazında meleyen kuzuları işitebileyim. Akşam çanları bana melek seslerini getirsin gene. Bunlar olmadan yaşayamam. Bunları benden ya da başka herhangi bir kuldan almaya kalktığınız için siz, biliyorum şeytanın emrindesiniz. Oysa bana yol gösteren, Tanrıdır.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

YARGIÇ YARDIMCILARI *(büyük karışıklık, gürültü)* : Küfür bu! Bu kız ecinli. Biz şeytanın emrindeymişiz. Korkunç! Burada şeytan kol geziyor! Vs. vs.

D'ESTIVET *(gürültüyü bastıracak şekilde bağırır)* : İnatçı hınzır, adam olmaz bu. Acımaya gelmez böylesine. Aforoz edilmelidir.

PAPAZ *(Cellat'a)* : Ateşi tutuştur Cellatbaşı. Bu kadın yakılacak.

(Cellat'la yardımcıları avluya açılan kapıya koşarlar.)

LADVENU : Edepsiz! Kılavuzun Tanrı olsa, kurtarmaz mıydı seni?

JAN : Tanrının hikmetine aklın ermez senin. Beni ateşlerden geçirip bağrına basacak. Çünkü öz evladıyım. Aranızda yaşamama layık değilsiniz sizler. Sana son sözüm bu işte.

(Askerler Jan'ı yakalar.)

CAUCHON *(ayağa kalkar)* : Daha sırası değil.

(Beklerler. Bir ölüm sessizliği. Cauchon sorarcasına Engizisyon Yargıcı'na bakar. Engizisyon Yargıcı başıyla onaylar. Ciddiyetle ayağa kalkıp karşılıklı ilahi okur gibi hükmü okurlar.)

CAUCHON : Resmen ilan olunur ki: Sen günahkâr bir kadınsın.

ENGİZİSYONCU : Kilise Birliği'nden çıkarıldın.

CAUCHON : Cemaatten kovuldun.

ENGİZİSYONCU : Dalalet cüzamına tutuldun.

CAUCHON : Şeytana kul oldun.

ENGİZİSYONCU : Seni aforoz ediyoruz!

CAUCHON : Seni ruhani idaremizden tart edip cismani idareye teslim ediyoruz. Gerçekten tövbe edersen günahına kefaret olsun diye seni cezalandırmayı Birader Martin'e bırakıyoruz.

PAPAZ : Cadıyı ateşe atın! *(Jan'a koşar, askerlerin onu dışarı çıkarmasına yardım eder.)*

(Jan avlu kapısından dışarıya çıkarılır. Yargıç Yardımcıları düzensizce kalkıp askerleri izlerler. Yalnız elleriyle yüzünü kapatan Ladvenu yerinde kalır.)

CAUCHON *(oturmak üzereyken yerinden kalkarak)* : Olmaz. Olmaz. Bu işte usulsuzlük var. Cismani idarenin temsilcisi burada hazır bulunup onu bizden teslim almalıydı.

ENGİZİSYONCU *(o da tekrar ayağa kalkmıştır)* : Bu adam ıslah olmaz.

CAUCHON : Birader Martin, her şeyin gereğince yapılmasına göz kulak olun.

LADVENU : Benim yerim Jan'ın yanı başındadır. Efendimiz, kendi yetkinizi kullanınız. *(Hızla dışarıya çıkar.)*

CAUCHON : Bu İngilizleri Allah ıslah etsin. Kızı dosdoğru ateşe atacaklar. Bakın! Bakın!

(Avluyu işaret eder. Mayıs gününde alevlerin parlayıp titrediği görülür. Mahkemede yalnız Piskopos'la Engizisyon Yargıcı kalmıştır.)

CAUCHON *(gitmeye hazırlanarak)* : Buna engel olmalıyız.

ENGİZİSYONCU *(sakince)* : Evet. Ama telaşa kapılmadan.

CAUCHON *(duraksayarak)* : Kaybedilecek bir dakikamız yok.

ENGİZİSYONCU : Biz yolu yöntemiyle hallettik işi. İngilizler hata işlerse düzeltmek bize düşmez. İşlemde bir kusur görülmesi sonradan işe yarar bakarsınız. Hiç belli olmaz. Sonra her şeyin bir an önce olup bitmesi zavallı kız için daha iyi.

CAUCHON *(gevşeyerek)* : Doğru ama, bu korkunç olayı izlememiz gerek galiba.

ENGİZİSYONCU : İnsan göre göre alışıyor. Ateş işi çabuk bitirir. Ama genç, masum bir kızın iki müthiş kuvvet, Kanunla Kilise arasında ezildiğini görmek korkunç.

CAUCHON : Ona masum mu diyorsunuz?

ENGİZİSYONCU : Evet, pek masum. Kanunu da, Kiliseyi de nerden bilecek. Konuştuklarımızın bir kelimesini bile anlamadı. Arada cahiller güme gider. Haydi yakıldığını görmeye geç kalacağız.

CAUCHON *(onunla çıkarak)* : Geç kalsak da gam yemem. Buna sizin kadar alışık değilim. *(Çıkarlarken Warwick'le karşılaşırlar.)*

WARWICK : Oh, affedersiniz vakitsiz geldim. Her şey olup bitti sanmıştım. *(Çekilmeye davranır.)*

CAUCHON : Her şey olup bitti, Lordum.

ENGİZİSYONCU : İdam bizim işimiz değildir. Ama sonuca tanık olmamız uygun düşer. İzninizle. *(Selam verip avlu kapısından çıkar.)*

CAUCHON : Adamlarınızın Usul Hukukuna riayet ettiği biraz şüpheli Lordum.

WARWICK : Sizin yetkinizin bu kentte geçerli olduğu da biraz şüpheli, efendimiz. Burası Piskoposluk bölgeniz değil. Siz bunun hesabını verirseniz ben de gerisinin hesabını veririm.

CAUCHON : İkimiz de Tanrıya hesap vermek zorundayız, Lordum. İyi günler.

WARWICK : İyi günler, efendim.

(Bir an düşmanlıklarını gizlemeden birbirlerine bakarlar. Cauchon, Engizisyoncu'nun çıktığı kapıdan dışarıya çıkar.)

WARWICK *(yalnız kaldığını fark edince)* : Hey, kimse yok mu burda? Nöbetçi! Nöbetçiler bile kızın yakıldığını görmeye gitmişler. *(Sessizlik ağlayıp dövünen birinin hıçkırıklarıyla bozulur.)* Bu da ne?

(Papaz de Stogumber çılgın gibi sendeleyerek yüzü gözü yaşlar içinde içeri girer. Sanık iskemlesine gidip hıçkırarak üstüne kapanır.)

WARWICK *(ona yaklaşıp omzunu okşayarak)* : Ne var Peder John? Ne oluyorsunuz?

PAPAZ *(ellerine sarılarak)* : Efendimiz, Efendimiz! Bu günahkar kulunu affetmesi için Tanrıya yalvarınız.

WARWICK *(onu yatıştırmaya çalışarak)* : Tabii. Tabii. Sakin ol!

PAPAZ *(hüngür hüngür ağlayarak)* : Ben kötü bir adam değilim, Lordum.

WARWICK : Değilsin, tabii.

PAPAZ : Kötülük etmek istemedim. Bilemedim ne olacağını.

WARWICK *(dikleşerek)* : Ya, gördün demek.

PAPAZ : Ne yaptığımın farkında değildim. Öfkelenince ne yaptığını bilmeyen sersemin biriyim ben. Bu yüzden de sonsuza dek azap çekeceğim.

WARWICK : Saçmalama. Çok üzücü bir durum şüphesiz. Ama sen yapmadın bu işi.

PAPAZ : Başkalarının yapmasına seyirci kaldım. Bilseydim onu çeker alırdım ellerinden. Siz bilemezsiniz, görmediniz. Bilmeden konuşmak kolay. Ağzına geleni söyleyerek kendi öfkeni körüklemek, cehennemi mizacınla ortalığı alevlendirmek gururunu okşuyor. Ama yaptığın işi gözlerinle görünce... *(Diz çöküp yalvarır.)* O manzara gözlerimin önünden gitsin Yarabbim! İçimi kavuran bu ateşten kurtar beni. Alevler içinde yanarken üç kez seslendi. İsa! İsa! İsa! O şimdi Tanrısına kavuştu. Bense kıyamete dek cehennemde yanacağım.

WARWICK *(onu ayağa kaldırır)* : Haydi, haydi! Kendini topla artık. Herkesin diline düşeceğiz. *(İtercesine onu masadaki sandalyeye oturtur.)* Böyle şeyleri görmeyi yüreğin kaldırmıyorsa benim gibi yap, uzak dur.

PAPAZ *(şaşkın ve boyun eğmiş)* : Bir haç istedi. Bir asker iki değneği birbirine bağlayıp ona verdi. Çok şükür adam İngilizdi. Bunu ben de yapabilirdim. Ama korkağın biriyim, pis kuduz köpeğin biri.

WARWICK : Asker budalalık etmiş. Papazların eline geçerse onu yakarlar.

PAPAZ : Bazıları kızla alay ettiler. Böyleleri İsa Efendimize de gülerlerdi hiç şüphesiz. Ama bereket Fransızdılar.

WARWICK : Sus! Biri geliyor. Kendini topla.

(Ladvenu avludan gelerek Warwick'in soluna geçer. Elinde bir kiliseden aldığı bir piskopos haçı taşımaktadır. Çok ciddi, çok vakurdur.)

WARWICK : İşittiğime göre, her şey olup bitmiş, Birader Martin.

LADVENU *(esrarlı bir tavırla)* : Bilmiyoruz, Lordum. Daha yeni başlamış da olabilir.

WARWICK : Bu ne demek oluyor?

LADVENU : Bu haçı bir kiliseden aldım. Jan son anına kadar görebilsin diye. Elinde değnekten yapılmış bir haç vardı. Onu koynuna soktu. Alevler çevremizi sarınca karşısında haçı tutmakta devam edersem benim de yanacağımı gördü. Aşağıya inip kendimi kurtarmamı söyledi. Efendimiz, böyle bir anda bir başkasının tehlikede olduğunu düşünebilen bir kızın şeytanla ilişiği olamaz. Ben haçı uzaklaştırmak zorunda kalınca gözünü göklere çevirdi. O anda göklerin boş olduğunu sanmıyorum. Kurtarıcımız nurlar saçarak görünmüştür ona. Tanrısına seslenerek can verdi. Bu Jan için son değil, başlangıçtır.

WARWICK : Korkarım, halk üzerinde kötü etkisi olacak.

LADVENU : Oldu bile. İçlerinde gülenler de vardı. Ama sanırım, umarım İngilizdiler.

PAPAZ *(hırsla kalkarak)* : Hayır, olamaz. Ülkesinin yüzünü kara çıkaran bir tek İngiliz var, o da de Stogumber denilen azgın köpek. *(Çığlıklar atarak dışarı fırlar.)* Bana işkence etsinler. Beni yaksınlar. Gidip kızın külleri arasında dua edeceğim. Yahuda'dan da hainim ben. Asacağım kendimi.

WARWICK : Çabuk Birader Martin. Peşinden gidin. Canına kıyacak, çabuk.

(Ladvenu, Warwick'in ısrarıyla dışarıya koşar. Cellat, yargıç koltuklarının ardındaki kapıdan girer. Geriye dönen Warwick onunla burun buruna gelir.)

WARWICK : Sen de nerden çıktın be adam?

CELLAT *(vakarla)* : Bana, be adam diye hitap edemezsiniz, Lordum. Rouen kentinin Cellatbaşıyım. Emirlerinizin yerine getirildiğini bildirmeye geldim.

WARWICK : Özür dilerim, Cellatbaşı. Emeğiniz cömertçe karşılanacak. Sonradan satmak için öteberisini saklamadığınıza pişman olmayacaksınız. Hiçbir şey kalmadı değil mi ondan? Ne kemik, ne tırnak, ne saç!

CELLAT : Sadece yüreği yanmadı Lordum. Ama ondan kalan her şey ırmağın dibinde. Bir daha adını sanını işitmeyeceksiniz.

WARWICK *(buruk bir gülüşle Ladvenu'nün dediklerini düşünerek)* : Adını sanını işitmeyecek miyim? Hmm. Acaba?

SONDEYİŞ

1456 Haziranında fırtınalı, şimşekli bir gece. Fransa Kralı VII. Charles şimdi elli bir yaşındadır ve Muzaffer Charles diye bilinir. Şatolarından birinin yatak odası. Charles iki basamakla çıkılan geniş yatağındadır. Yatağın üstündeki sayvana krallık arması işlenmiştir. Arka duvarın ortasında sivri, kavisli dar bir pencere göze çarpar. Büyük kuştüyü yastıklara yaslanarak Fouquet'nin Boccacio kitabını karıştıran Kralı yatağın ayakucunda görürüz. Yatağın yanındaki küçük masada bulunan Meryem Ana tasviri renkli mumlarla aydınlatılmıştır. Duvarlarda tavandan yere kadar inen örme resimli duvar perdeleri vardır. Bu perdeler bazen rüzgârla kımıldar. Sarı kırmızı renklerin hâkim olduğu perdeler rüzgârla dalgalandığı zaman aleve benzer.

Kapı Charles'ın solunda, ama ön tarafta, ondan uzak olan köşededir. Yatakta elinin altında güzel, süslü bir çıngırak vardır.

Charles bir sayfa çevirir. Uzaktan bir saat çınlaması işitilir. Charles kitabı pat diye ka-

patır. Bir yana atar, çıngırağı kapıp gürültüyle çalmaya başlar. Ladvenu içeri girer. Yirmi beş yaş daha yaşlanmıştır. Hali tavrı, kılığı kıyafeti biraz gariptir. Hâlâ Rouen'daki haçı taşımaktadır. Charles'ın onu beklemediği bellidir. Yataktan fırlar.

CHARLES : Kimsin sen? Yatak odasının teşrifatçısı nerde? Ne istiyorsun?

LADVENU *(ciddiyetle)* : Size müjdeler getirdim. Gözünüz aydın, Kralım. Kanınız pak, tacınız ak oldu. Bunca bekleyişten sonra adalet yerini buldu.

CHARLES : Neler söylüyorsun, kuzum? Kimsin sen?

LADVENU : Birader Martin.

CHARLES : Kusura bakma ama, Birader Martin de kim?

LADVENU : Kızların Hası ateşte telef olduğu günden beri bu haçı taşıyorum. O günden bugüne yirmi beş yıl geçti, hemen hemen on bin gün. Her Allahın günü Kızların Hası gökyüzünde olduğu gibi yeryüzünde de temize çıksın diye dua ettim.

CHARLES *(korkusu geçmiş, yatağın ayakucuna oturur)* : Sahi, adını işitmiştim. Kızla aklını bozmuşsun. Soruşturmada bulundun mu?

LADVENU : Tanıklık ettim.

CHARLES : Sonuç ne?

LADVENU : Tanrının hikmetine akıl ermez.

CHARLES : Nasıl?

LADVENU : Bir ermişin ateşte yakılmasıyla sona eren davada, kanuna uyulmuş, doğru konuşulmuş, hatta merhamet gösterilmişti. Oysa şimdi tanıklık ettiğim davada yalan dolan, haksızlık aldı yürüdü. O davada akılları erdiği kadar adaletli davranmaya çalışan adamlara bu davada çamur atıldı. Ama sonuca bakın, büyük bir haksızlık onarıldı. Gerçek güneş gibi ortaya çıktı.

CHARLES : Dostum, bir cadının eliyle bana taç giydirildiğini söyleyemezler ya bundan böyle, gerisi vız gelir.

Jan da sağ olsa sonuca bakardı? Fazla kurcalamazdı bu işi. Kızın adı temize çıkarıldı değil mi?

LADVENU : Tertemiz, pırıl pırıl, lekesiz. Vaktiyle onu yargılayan yargıçlar zillet, rezalet ve habasetle suçlandırıldılar.

CHARLES : Yargıçlara boş ver. Çoktan öldü adamlar. Artık kimse benim meşruluğumdan şüphe edemez değil mi?

LADVENU : Hiç kimse.

CHARLES *(kalkarak)* : Mükemmel! Düşün bu benim için ne demektir.

LADVENU : Düşünün, bu Jan için ne demektir?

CHARLES : Ne kadar düşünsek boşuna. Önce neyin önemli, neyin önemsiz olduğunu hiçbirimiz anlayamadık. Kimselere benzemezdi o kız. Nerde olursa olsun kendi başının çaresine bakıyordur. Bizler erişemeyiz ona; ne sen, ne de ben. Yalnız şu kadarını söyleyeyim. Onu yeniden canlandırsan altı aya varmaz yeniden yakarlardı. Onun için bırak rahat uyusun. Vazgeç artık onunla uğraşmaktan.

LADVENU : Vazgeçmek mi? Ben kendimi ona adamışım. Bundan böyle yolum saraylardan geçmez. *(Dışarı çıkar.)* Bundan böyle krallarla işim yok benim.

CHARLES *(arkasından seslenir)* : Yolun açık olsun. *(Odanın ortasına gelir.)* Garip adam. *(Yatağa gidip çıngırağı sallar. Rüzgârla perdeler sallanır. Pencerede şimşek çakar.)* Kim o? Kim var orda! İmdat! İmdat! Adam öldürüyorlar! *(Gökgürültüsü. Yatağa atlayıp örtülerin arasına saklanır.)*

JAN'IN SESİ : Korkma Charles, korkma. Ne bağırıp çağırıyorsun. Kimse seni işitemez. Uykudasın. *(Yatağın yanındaki hafif yeşilimtrak ışıkta belirir.)*

CHARLES *(örtülerin arasından bakarak)* : Jan? Sen hayalet mi oldun, Jan?

JAN : Hayalet bile değil, delikanlı. Yanıp kül oldum. Dü-

şünde görüyorsun beni. *(Işık artar, Charles doğrulup oturunca ikisi de iyice görünürler.)* Kocamışsın.

CHARLES : Kocadım ya.

JAN : O saçma kitaba bakarken uyuyakalmışsın.

CHARLES : Amma da tuhaf.

JAN : Benim ölü olmam kadar tuhaf değil ama.

CHARLES : Çok canın yandı mı?

JAN : Ne zaman?

CHARLES : Yakılırken.

JAN : Ha şu mesele... İyice hatırlamıyorum. Sanırım başlangıçta... sonra her şey karıştı gene de ateşle oynamam senin yerinde olsam. Eh, nassın bakalım görmeyeli.

CHARLES : İdare ediyoruz! Biliyor musun, ordularımın başına geçip zaferler kazanıyorum. Senin gibi merdivenlere tırmanıp surları aşıyorum.

JAN : Deme! Sonunda seni adam ettim mi Charles?

CHARLES : Bana Muzaffer Charles diyorlar şimdi. Sen yürekli olduğun için ben de yürekli oldum.

JAN : Ee, başka neler oldu?

CHARLES : Annenle kardeşlerin davanın yeniden görülmesi için mahkemeye başvurdular. Mahkeme seni yargılayanları zillet, rezilet ve habasetle suçlandırdı.

JAN : Yok canım, zavallılar namuslu adamlardı. Kendilerinden üstün bir kişiyi yakan budalalar.

CHARLES : Senin hakkında verilen karar iptal edildi, geri alındı, hükümsüz sayıldı.

JAN : Ama ben yakıldım değil mi? Beni diriltmek ellerinden gelir mi?

CHARLES : Ellerinden gelse bile zor diriltirlerdi ya. Bağlandığın direğin yerine güzel bir salip dikilecek.

JAN : Ben o salipten daha kalıcı olacağım. İnsanlar Rouen'in nerde olduğunu unuttukları zaman bile beni hatırlayacaklar.

CHARLES : Haydi, bizimki başladı gene övünmeye. So-

nunda adaleti yerine getirdim diye bana teşekkür etmek yok mu?

CAUCHON *(aralarındaki pencerede görünür)* : Yalancı!

CHARLES : Teşekkürler!

JAN : Aa, bak kim gelmiş! Pierre Cauchon. Nasılsın Pierre? Beni yaktığından beri talihin yaver oldu mu? Diri misin, yoksa ölü mü?

CAUCHON : Ölü. Şerefi lekelenmiş, adi beş paralık olmuş. Mezarımda bile rahat bırakmadılar beni. Cesedimi aforoz ettiler. Topraktan kazıp çıkararak lağıma fırlattılar.

JAN : Senin cesedin kürek darbelerini benim canlı vücudumun ateşi duyduğu gibi duymamıştır.

CAUCHON : Ama bana reva görülen bu muamele Kilise'nin temellerini sarsar. Bana...

JAN : Pierre! Umarım, insanlar beni hatırladıkça daha iyi olmaya çalışırlar. Sen beni yakmasaydın bu kadar iyi hatırlamazlardı.

CAUCHON : Beni hatırladıkça daha kötü olacaklar. Oysa Tanrı şahidimdir. Doğru bildiğimi yaptım. Başka türlüsü gelmezdi elimden.

CHARLES *(çarşaflardan sıyrılıp yatağın kenarına kurulur)* : Evet. Büyük kötülükler yapan hep iyi insanlardır. Siz başı bulutlarda gezenler dünyanın altını üstüne getirmeye kalkarsınız. Oysa ben dünyayı olduğu gibi kabul eder, ayağımın yerden kesilmemesine çalışırım. Hangi Fransız, ülkesi için benden daha hayırlı oldu?

JAN : Sahiden Fransa Kralı mısın Charles? İngilizler gitmiş m'ola?

DUNOIS *(Dunois, Jan'ın solundaki örme resimli duvar perdesinden geçerek gelir. Bu arada mumlar yeniden yanarak zırhını ve pelerinini neşeli bir şekilde aydınlatır)* : Sözümü tuttum, Jan. İngilizler defoldu.

JAN : Tanrıya şükürler olsun! Ölünceye kadar hak yolunda dövüştün mü?

DUNOIS : Ölü değilim. Bedenim Chateaudun'deki yatağımda rahatça dinleniyor. Ruhun benim ruhumu çağırdı. Gözlerinden öperim, yiğit arkadaşım. Davan yeniden görülürken, senin için güzel bir mektup yazdım. Belki papazların seni yakmasına müsaade etmemeliydim. Ama savaştan baş alamadım. Hem ikimizi birden yakmaları bir işe yaramazdı değil mi?

CAUCHON : Kabahatı papazlara bulun gene. Gerçi bu kadını Kilise yaktı. Ama o alev alev yanarken bile Tanrının evi nura boğuldu.

(Saat çalar, şarkı söyleyen kaba bir erkek sesi işitilir.)

Gözlerin hükmeder yedi krala
Güzel Mary Ann, canım Mary Ann
Savaşta ölürsem n'olur beni an
Tombul Mary Ann, fıstık Mary Ann.

Kaşların benziyor ince hilale
Güzel Mary Ann, canım Mary Ann
Savaştan dönersem boynuma dolan
Tombul Mary Ann, fıstık Mary Ann.

(Bıçkın bir İngiliz askeri perdelerin arasından gelip Dunois ile Jan arasında yürür.)

DUNOIS : Bu şarkıyı hangi gezginci şövalye öğretti sana?

ASKER : Kimse öğretmedi canım. Kendimiz uydurduk. Asker yürürken şarkı söylerse yorgunluğunu unutur. Sayın bayanlar baylar, bir ermiş isteyen var mı aranızda?

JAN : Zatın ermiş mi olur?

ASKER : Evet bayan. Dosdoğru cehennemden geliyorum.

DUNOIS : Cehennemden gelen bir ermiş ha?

ASKER : İyi bildiniz reiz. Yılda bir tek gün bana izin veriyorlar. Hayatta yaptığım bir tek iyiliğin karşılığı.

CAUCHON : Rezil herif. Ömründe bir tek iyilik mi yaptın?

ASKER : Evet. Hem de öyle durup düşünmeden, içimden geliverdi.

CHARLES : Neydi bu iyilik?

ASKER : Bana inanmayacaksınız ama...

JAN *(yatakta Charles'ın yanına otururak sözünü keser)* : İki değnekten bir haç yapıp yakılmak üzere olan zavallı bir kıza verdin.

ASKER : Doğru. Kim söyledi sana?

JAN : Kızı tekrar görsen tanır mıydın?

ASKER : Yok canım. O kadar çok kız gördük ki zamanımızda. Hepsi de kendilerini tanımamı beklerler. Yılda bir gün özgürüm bayanlar baylar, saat on ikiye kadar.

CHARLES : Ya on ikiden sonra?

ASKER : Benim gibilerin hak ettiği yere dönerim.

JAN : Ama nasıl olur? Senin işkence çektiğini düşünmeye dayanamam.

ASKER : Ben daha beterine alışkınım zaten.

CHARLES : Cehennemden daha beter ne olabilir?

ASKER : Fransa savaşlarında tam on beş yıl çarpışma. Ondan sonra cehennem bana yazlık köşk gibi geldi.

(Jan kollarını havaya kaldırır. İnsanlardan duyduğu bezginliği, umutsuzluğu avutması için Meryem Ana tasvirine sığınır. Kapının hafifçe vurulduğu işitilir.)

CHARLES : Giriniz.

(Kapı açılır. Beyaz saçlı, sırtı kamburlaşmış, yüzünde hayırseven, ama biraz aptalca bir ifade olan yaşlı bir papaz içeriye girer.)

PAPAZ : Rahatsız ediyorsam bağışlayın sayın baylar bayanlar. Eskiden İngiltere Kadinali'nin mühürdarı şimdi mütevazı bir köy papazı olan John de Stogumber saygılarını sunar. Bir şey mi dediniz? Kulağım iyi işitmiyor da? Aklım da her zaman başımda değil, korkarım. Ama küçük bir köy kilisesini idare eder.

JAN : Zavallı John, neden bu hallere düştün?

PAPAZ : Tabiatımda kötülük yoktur. Bir karıncayı bile incitmek istemem. Ama bir zamanlar çok zalimce bir iş yaptım. Çünkü zulmün ne olduğunu bilmiyordum. İnsan ancak gözüyle gördükten sonra anlıyor. Ancak gözüyle gördükten sonra ruhu selamete kavuşabiliyor.

CAUCHON : İsa Efendimizin çektikleri ruhunu selamete kavuşturmaya yetmedi mi?

PAPAZ : Hayır, onun çektiklerini resimlerde görmüş, kitaplarda okumuştum. Ama beni kurtaran genç bir kızın gözümün önünde yakılması oldu. O gün bugündür büsbütün başka bir adamım. Zaman zaman aklım pek başımda olmasa da.

CAUCHON : Hayal gücünden yoksun olanlar, selamete kavuşsun diye, her çağda bir insanın işkence çekerek ölmesi mi gerek?

JAN : Bana zalimlik ettiği için başkalarına zalimlik etmesini önlemişsem boşuna yakılmamışım demektir.

PAPAZ : Hayır, hayır. Sen değilsin o. Öldü gitti, öldü gitti.

CELLAT *(yatak perdelerinin ardından Charles'ın yanında belirir)* : O senden daha canlı, ihtiyar. Yüreği ne ateşte yandı, ne de suda boğuldu. Ben, cellatların en ustası, Kızların Hası'nı öldüremedim. O her yerde canlı, her yerde dipdiri.

WARWICK *(öbür taraftaki yatak perdelerinden gelerek Jan'ın soluna geçer)* : Madam mahkemede beraat ettiğiniz için kutlarım. Sizden özür dilemem gerekir.

JAN : Aman, rica ederim.

WARWICK *(kibarca)* : Yakılma olayı sadece politik bir olaydı. Şahsınıza karşı hiçbir garezimiz yoktu.

JAN : Kin tutmuş değilim, Lordum.

WARWICK : Aile terbiyesi gördüğünüz her halinizden belli. Siyasi zorunluluklar bazen siyasi hatalara dönüşüyor. Sizi yakmakla büyük hata işledik. Sonunda sizin ruhunuz bizi yendi, madam. Tarih beni sizin sayenizde

anacak, ilişkimiz biraz üzücü olaylara dayansa da.

JAN : Biraz üzücü değil mi? Çok tuhafsınız doğrusu.

WARWICK : Ama sizi ermiş yaptıkları zaman başınızdaki haleyi bana borçlu olacaksınız. Nasıl bu talihli hükümdar tacını size borçluysa.

JAN *(başka tarafa dönerek)* : Benim hiçbir kula borcum olamaz. Her şeyi Tanrının içimde tutuşturduğu ateşe borçluyum. Ama ermiş olduğumu düşünün bir kere. Ermiş Catherine ile Ermiş Margareth bir çiftçi kızının kendileriyle aynı mertebeye yükseltilmesine ne derler?

(1920 modasına göre giyinmiş siyah takım elbiseli, siyah şapkalı, papaza benzer bir adam birdenbire sağlarındaki köşeden çıkıverir. Hepsi ona bakıp kahkahalarla gülerler.)

ADAM : Gülünecek ne var efendiler?

WARWICK : Bu ne acayip kıyafet?

ADAM : Anlayamadım. Asıl sizler kıyafet balosuna gider gibi giyinmişsiniz. Benim kılığım gayet doğal.

DUNOIS : En doğal kılık anadan doğma çıplaklık değil midir?

ADAM : Rica ederim. Ben buraya ciddi bir iş için geldim. *(Bir kağıt çıkararak okur.)* Resmen tebliğ olunur ki: Eskiden Kızların Hası diye anılan Jan Dark'ın Orleans Piskoposu tarafından yapılan yazılı bir başvuru ile...

JAN *(sözünü keserek)* : Demek Orleans'da beni hâlâ hatırlıyorlar.

ADAM *(sözünün kesilmesine kızdığını belirterek)* : Orleans Piskoposu tarafından yapılan yazılı bir başvuru ile yukarda adı geçen Jan Dark'ın Kilisece ermiş diye resmen kabul edilip tanınmasını talep etmiştir.

JAN *(tekrar sözünü keserek)* : Ama ben böyle bir talepte bulunmadım.

ADAM *(önceki gibi)* : Kilise bu başvuruyu âdet olduğu üzere en ince ayrıntılarına kadar inceledikten sonra adı geçene, saygın ve kutsal sıfatları verilmesini uygun

görmüş...

JAN *(gülerek)* : Ben, kutsal...

ADAM : Kahramanca erdemlerle bezendiği, Tanrıdan gelen özel ilhamla kutsandığı kabul edilerek kendisi ermiş mertebesine yükseltilmiştir.

JAN *(kendinden geçmiş)* : Ermiş Jan!

ADAM : Otuz Mayıs, Tanrının bu çok kutsal kızının ölüm yıldönümü olduğundan bütün Katolik kiliselerinde dünya durdukça Ermiş Jan adına özel törenler yapılacaktır. Bütün kiliselere Ermiş Jan'ın tasvirleri konulup bu tasvirler karşısında diz çökerek şefaat dilemek caiz sayılacaktır.

JAN : Hayır. Diz çökmek ermişe düşer. *(Diz çöker.)*

ADAM *(kağıdı katlayıp celladın yanına gider)* : Bu karar 16 Mayıs 1920'de Vatikan Kilisesi'nde verildi.

DUNOIS *(Jan'ı yerden kaldırarak)* : Seni yakmaları sadece yarım saat, senin kim olduğunu anlamaları ise tam dört yüz yıl sürdü omuzdaşım.

PAPAZ : İngiltere Kardinali'nin Winchester'daki Katedraline de onun güzel bir heykelini koymalı.

(Pencereden Winchester Katedrali'ndeki heykelin görüntüsü görünür.)

PAPAZ : Aa, bakın Winchester.

JAN : Ben miyim bu? Ben daha dik dururdum. *(Görüntü kaybolur.)*

ADAM : Fransa'daki cismani idarenin bir şikâyeti var. Jan Dark'ın o kadar çok heykeli dikilmiş ki trafiğe engel oluyormuş. Ben Kilise adına şunu derim. Jan'ın atının başka atlardan fazla trafiğe engel olduğunu iddia etmek saçmadır.

JAN : Atımı da unutmamışlar demek. Bak buna sevindim. *(Rheims Katedrali'ndeki heykelin görüntüsü görünür.)* Bu tuhaf küçük kız da ben miyim yoksa?

CHARLES : Bu bana taç giydirdiğin Rheims Katedrali. Herhalde sensin.

JAN : Kılıcımı kim kırmış? Benim kılıcım hiçbir zaman kırılmadı. Fransa'nın kılıcıdır o.

DUNOIS : Aldırma. Kılıçlar onarılır. Ama senin ruhun sağlam kaldı. Sen Fransa'nın ruhusun.

(Görüntü kaybolur. Şimdi Başpiskopos ile Engizisyon Yargıcı Cauchon'un sağında görünürler.)

CAUCHON *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Tarlada çalışan kızlar seni över, çünkü Tanrı ile kul arasında aracıya gerek olmadığını gösterdin onlara.

DUNOIS *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Ölen askerler seni över. Mahşer gününde sen kanat gereceksin onlara.

BAŞPİSKOPOS *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Din Uluları seni över. Çünkü çamura sürükledikleri imanı sen diriltin, sen yüceltin.

WARWICK *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Kurnaz politikacılar seni över, çünkü kendi kendilerini bağladıkları zincirleri kopardın.

PAPAZ : Çılgın ihtiyarlar seni över, çünkü sana karşı işledikleri günahı bile sevaba çevirdin.

ENGİZİSYONCU *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Kanunlara körü körüne bağlanan yargıçlar seni över. Çünkü sen kişinin özgürlüğünü savundun.

ASKER *(Jan'ın önünde diz çöker)* : Cehennemlikler seni över. Çünkü sen söndürelemeyen ateşin kutsal olduğunu gösterdin.

CELLAT : Cellatlar seni över, çünkü onların ruhu öldüremeyeceklerini kanıtladın.

CHARLES : İddiasız kişiler seni över, çünkü onların kaldıramayacağı yükleri omuzladın.

JAN : Herkes beni övüyorsa yazıklar olsun bana. Size bir ermiş olduğumu hatırlatırım. Mucizeler göstermek gelir elimden. Şimdi soruyorum size tekrar dirilip aranıza döneyim mi?

(Oda birdenbire kararır. Herkes dehşetle ayağa

kalkar. Sadece vücutları ve yatak seçilir.)

JAN : Ne? Yeniden yakılmam mı gerekecek? Hiçbiriniz beni kabul etmeye hazır değil misiniz?

CAUCHON : Kâfirlerin ölüsü her zaman dirisinden iyidir. Ölümlülerin gözleri kâfirle ermiş arasındaki farkı pek seçemez. Onları seni bir daha yakmak zorunda bırakma. *(Geldiği gibi gider.)*

DUNOIS : Bizi bağışla Jan. Henüz sana layık olamadık. Ben yatağıma dönüyorum. *(Gider.)*

WARWICK : Bir hatadır işledik. Kusura bakmayın ama, siyasi durum hâlâ düzelmiş değil. *(Usulca sıvışır.)*

BAŞPİSKOPOS : Geri dönsen de gözünde büyüttüğün Din Ulularını bulamayacaksın. Ben seni kutsayamam. Olsa olsa, bir gün senin beni kutsayacağını umabilirim. Şimdilik hoşça kal. *(Gider.)*

ENGİZİSYONCU : O gün bile senin masum olduğunu söylemiştim, ama işkenceler, idamlar hâlâ yapılıyor. Onun için... *(Çıkar.)*

PAPAZ : Geri gelme n'olursun. Bırak da huzur içinde öleyim. *(Gider.)*

ADAM : Ermişliğiniz kabul edilirken yeniden dirilebileceğiniz düşünülmemişti. Talimat almak için Roma'ya dönmem gerek. *(Resmi bir şekilde selam vererek çekilir.)*

CELLAT : Cellatlıkla çocuklarımın ekmeğini kazanıyorum. Hele bir düşüneyim.

CHARLES : Zavallı Jan. Tam on ikide cehenneme dönmek zorunda olan şu kopuktan başka kimse kalmadı yanında. Ben de Jack Dunois gibi yatağıma yatmaktan başka ne yapabilirim. *(Yatar.)*

JAN *(mahzunca)* : İyi geceler, Charles.

CHARLES *(yastığında mırıldanarak)* : İyi gece... *(Uyur, yatak karanlığa bürünür.)*

JAN *(Asker'e)* : Tek sadık dostum sen misin? Ya sen Ermiş Jan'ı nasıl avutacaksın?

ASKER : Bu krallar, komutanlar, piskoposlar, yargıçlar var ya, sen boş ver bunlara. Böyle çalım sattıklarına bakma. Kan kaybından ölsün diye hendekte bırakırlar adamı. Ama aşağıya inince bir de ne göreyim. Hazretlerin hepsi orada değil mi? Sen onlardan çok daha iyi düşünüyorsun. Bana kalırsa... *(Söze devam için rahatça yerine yerleştiği sırada saat çalar.)* Özür dilerim. Hemen gitmeliyim. Bekleniyorum. *(Ayaklarının ucuna basarak çıkar.)*

(Son ışık kırıntıları beyaz parlak bir ışık olarak Jan'ın üstünde yoğunlaşır. Saat çalmaya devam eder.)

JAN : Şu güzelim dünyayı yaratan Tanrım. Senin ermişlerine dünya ne zaman kucak açmayı öğrenecek? Ne zaman Ulu Tanrım, ne zaman?